J.C. CHATTERJI

FILOZOFIA EZOTERICĂ A INDIEI

PRINCEPS

Coperta I: *Stăpânul dansului,* India de sud, sec. XII-XIV

Coperta IV: *Sri yantra*

ISBN 973 – 95363 – 0 – 1

J.C. CHATTERJI
FILOSOFIA ESOTERICĂ A INDIEI

Ediţie îngrijită şi prefaţată de A. ŞERBAN

EDITURA PRINCEPS
Bucureşti

PREFAŢĂ

În prezentul volum gânditorul indian J.C. Chatterji prezintă sub o formă generală, accesibilă unui larg număr de cititori şi adaptată mentalităţii occidentale filosofia esoterică a Indiei de pe poziţia, considerată de el, a unui idealism vedantin *(care îşi are izvorul în scripturile revelate ale Indiei: Vedele (I).*

Subiectul lucrării este existenţa sa terestră, circumscris într-un univers de legi inexorabile şi de sublima sa finalitate: îndumnezeirea.

Lucrarea redă rezumativ şi cu claritate constituţia fizică (grosieră şi subtilă), sufletească a omului, omologarea nivelelor fiinţiale ale binomului om (microcosmos) – univers (macrocosmos) precum şi culminanta speculaţiei upanişadice: consubstanţialitatea dintre absolutul obiectiv (Brahman) şi cel subiectiv, sălăşluind în noi (Atman). Autorul încheie vorbind despre rostul omului în univers şi căile de urmat pentru esenţializarea acestuia până la identificarea cu Eul divin din el însuşi şi integrarea în Divinitate.

În acest scop (discipline pentru desăvârşirea se ostenesc ne aducă aminte că omul trebuie se de sine, se strămute în spirit intru dobândirea (Atman)

şi să transe cart dă fiabilitatea umane (Moksa); că libertatea şi desăvârşirea spirituală se obţin prin făptuirii şi lumii ci ele presupun o desprindere interioară de act. Nefăptuirea (naiskannia) nu nemişcare exterioară ci truietudine interioară: care vede faptă nefăptuirea şi în

nefăptuire fapta, acela este un înţelept între oameni, acela este Yogin (şi totuşi) săvârşeşte pe de-a întregul fapta". (Bhagavad Gīta, IV, 18).

Ca un răspuns de antistrofă răsună şi adagiul chinez: „a acţiona ca şi cum nu ai acţiona

Pentru decondiţionarea sa de infernul lumii fenomenale şi pentru descarcerarea sa din învelişuri minteştia sinelui său divin (Atm oferă omului două căi:

— Devoţiunea şi acţiunea

— Cunoaşterea (mana).

Cea populară este calea fiind la sfinţilor şi păcătoşilor, a luminaţilor a celor cu duhul, a nebunilor şi a înţelepţilor.

Calea cunoaşterii traversează o regiune mai accidentată ne care se aventurează cei

În fiecare comunitate există o elită naturală calificată cu însuşiri intelectuale şi spirituale pentru acest diurn voios.

Nu există aici (pe pământ) un instrument purificator asemănător cumfuşteric pe aceasta lui, cu timpul, cel desăvârşit în Yogu.

(Bhagavad Gītā, IV, 38)

Despre l. C. Chatlerji ajunge. ttf că şi-a dus o pane din viaţă în ţinuturilenordice, muntoase, ale Indiei, cât studiului doctrinelor filosofice indiene.

O lungă perioadă de timp a fost şeful departamentului arheologic din Kashmir. Este autorul mai multor printre care „Filosofia esoterică a „Viziunea înţelepţilor din India", „Realismul Hindus".

Societatea indiană contempora era crescândă convulsie social-politică. de pintenul unei dominaţii britanice în d au produs clivaj în sânul inteligenţei o parte din la s-a angajat în mişcări naţionaliste. exalt înd valorile perene ale tradiţiei în cultură şi religieo altă, influenţa valorilor civilizaţiei occidentale, a emanciparea Indiei, respectiv pentru şi culturii indiene prin aport de v occidentale. Brahma Sama} şi Arya Samajsint din urmă.

În acest contextJC. Chatterji s-a înscris în

Teozofică (2) fondată de Elena P. Blavatxky şi colonelul S. Olcoot la New York, în 1S7S. din ramura naţionalistă, printre cure şi Ghosh, nu-i iurtă adeziunea ta’s/nictatea sus îi impută deformarea şi hibridizare indiene ortodoxe.

Pe noi ne interesează în ce măsură lucrarea de faţă se încadrează în doctrina Vedantină. chiar dacă adaptată pentru maniera teozofică mentalităţii noastre, dacă exprimă de fapt gândiireu în

Răspunsul este afirmativ, cu – punctul de vedereprivifor la reîncarnare se de influenţa „teozofismului (2 p

— Autorul să licită pe alocuri textul prin analogii cu unele dogmecredin (e iudeO Cr printr-un de u revela fondul metafizic şi religios al

De ceşi-u intitulat autorul cartea „Filosoful esoterică a tiulier? (3). Putem să ne asumăm doar un conjectural: în timp ce în fuziune u unor sau a înţelepciunii mai subtile în masele populare ale Indiei s-a realizat pe calea povestirilor doctrinele

(inclusiv cea formulată de autor) accesibile numai celor deja în filosofia sau ce lot cu un orizont cultural mai larg şi cu reale pentru doctrinele orientale (nu necesar să vorbit n şi despre ftătnindeream în unor di tel ţine calea iniţierii).

În încheiere. credem că, pentru toţi cei care simt chemarea milenarei înţelepciuni indiene, îl un prim fecund /rus.

*

Câteva cuvinte privindpnzenta ediţie a cărţii.

Lucrarea provine dintr-anată, din limba franceză, revizuit şi adusă la zi sub ortografic; pe alocuri s-au operat de expresii sau chiar fraze cu considerate a fi mai adecvate pentru redarea mai fideu vizate.

Conţinutul doctrinei a fost de referinţă ale gândirii indiene (vezi

Notele de subsol aparţin iar cele din îngrijitorului acestei ediţii.

Antoniu Şerban

DESPRE CONSTITUŢIA FIINŢEI UMANE

Intenţia noastră este să facem un curs elementar, în care, cei care doresc să studieze serios, să poată câştiga câteva noţiuni de filosofic orientală, în cadrul acestor dizeriatâi vom încerca să înţelegem în mod succint, natura omului, locul pe care-l ocupă în univers, ce este universul şi cum este adus la existentă; într-un cuvânt, enigma şi scopul vieţii; poate că atunci ne va fi permis să întrezărim principiul universal al Fiinţei.

Pentru a avea o înţelegere deplină a absolutului e necesar, în primul rând, să înţelegem propria noastră natură. Vom vedea îndată că dincolo de noi înşine. În univers, nu cunoaştem decât mişcarea. „Lucru! În sine1, cum l-ar numi Kant, nu-l putem cunoaşte prin simţuri. Câiu Kam analiza obiectele care ne înconjoară, vom vedea că ele nu au, ca obiecte, o realitate absolută. Tot ceea ce vedem nu are decât valoare relativă şi aceasta se modifică în funcţie de condiţiile percepţiei noastre. Iată pentru ce nu putem nădăjdui să cunoaştem principiul lucrurilor prin intermediul simţurilor. Pentru a înţelege acest principiu, omul trebuie să se cunoască pe sine; e ceea ce au simţit toţi învăţătorii din toate ţările. Ştiţi, desigur, vechiul adagiu socratic: *Cunoaştere pe tine însuţi*, care ne recomandă cunoaşterea aprofundată a propriei noastre naturi. Şi exact cu aceeaşi intenţie, marele învăţător

Christos, cerca discipolilor săi să caute împărăţia lui Dumnezeu *în ci înşişi*.

Numai primr-o întoarcere în noi înşine vom găsi adevărul. Vom vedea nu numai că omul are în el corespondenţa colectivă a tuturor lucrurilor, dar căci conţine, în integritatea sa, însăşi Forţa cosmică. Forţa este indivizibilă; principiul prim se manifestă totdeauna ca un tot unic. Iată pentru ce chiar într-un grăunte de nisip, veţi găsi TOTALITATEA Energici cosmice, deşi sub o formă obscură şi profund latentă.

Dar cum grăuntele de nisip este în afară de fiinţa noastră, cel puţin în sensul obişnuit al cuvântului, noi nu

vom putea înţelege Natura printr-un studiu al grăuntelui de nisip. Există un singur lucru pe care noi îl putem studia cu temeinicie *noi înşine*. Şi acest lucru odată cunoscut, vom cunoaşte natura For (ei cosmice.

Ca atare, vom începe cu analiza naturii umane. Voi încerca să vă conduc pas cu pas până în acest sanctuar intim care este în inima fiecăruia. Apoi, când vom fi înţeles natura omului şi modul său de existenţă în diferitele sfere ale universului, vom încerca să sesizăm principiul însuşi al universului, anatizând obiectele pe care le percepem; vom încerca apoi să înţelegem cum vine la existenţă orice lucru, sau, în limbaj teologic, cum este creat totul; şi pentru aceasta, în loc să adoptăm metoda alegorică, scumpă teologilor, vom proceda cât mai ştiinţific pasibil.

Vom studia pe urmă posibilităţile spiritului uman. Vom căuta să vedem cum poate verifica omul, pe pământ, existenţa reali iâţi I or transcendente; cum, chiar în această lume. poate deveni un Dumnezeu, un Christos.

Acestea sunt subiectele pe care le vom studia, unul câte unul, începând cu analiza naturii umane.

*

Nu e greu pentru nimeni să sesizeze o diferenţă între corp şi inteligenţa. Nu vreau să spun că trebuie recunoscută inteligenţa ca diferită de corp prin esenţa ei. Materialismul. de fapt. nu recunoaşte aceasta: el crede că mentalul nu e distinct de corp. Dar chiar şi el trebuie să-şi dea seama de faptul că constituie cel puţin un mod special de energic, un mod distinct de energie fizică, lată deci. În om, o primă distincţie evidentă: corp şi mental, sau în termeni mat uzuali, corp şi suflet.

Dar remarcam că trupul este supus la modificări, la schimbări perpetue; în şapte ani aproximativ, el se reînnoieşte până la ultima particulă. Şi cu luate acestea nu-şi păstrează identitatea? şuh vălul schimbător al corpului, există deci ceva relativ invariabil: există un *martor* al acestor schimbări.

Dacă nu ar fi astfel, nu am percepe de loc modificările corpului nostru. Dacă inteligenţa ni s-ar

reînnoi ca trupul şi cu aceeaşi viteză, ea nu ar fi niciodată conştientă de aceste modificări. Pentru a cunoaşte o mişcare, observatorul trebuie să fie în repaus, sau cel puţin să se mişte cu o mişcare diferită, Această *lege a* guvernează tot ceea ce cunoaştem noi: nu percepem nimic fără contrast. Singurul fapt că noi suntem conştienţi de schimbările trupului înseamnă că ceva. Înapoia corpului, înregistrează aceste schimbări.

În fine; pe lângă aceste schimbări ale corpului fizic, mai există şi altele, mai subtile, care se produc continuu şi la care de obicei nu te gândeşti. Astfel... *perceperea* unui obiect exterior, nu se datorează decât unei succesiuni de modificări rapide, de vibraţii, afectând fiinţa care percepe. Aceste modificări sunt legate sistematic între ele prin ceea ce numim *xtarea conştientă*. Fără această continuitate a stării conştiente, nu s-ar putea să percepem nimic. Toate faptele percepute sunt legate între ele şi păstrate în memorie. Unde este localizată această memorie? Este greu s-o concepem localizată în creierul fizic. Cum se face că lucruri de mult uitate ne revin citeodală în memorie atât de clar? Cum se face că starea de hipnoză aduce la suprafaţă fapte uitate din copilărie? Sunt cunoscute cazuri când subiectul şi-a reamintit o limbă pe care nu o auzise deeft în tinereţe. Toate aceste remarci par să indice că există ceva dincolo de corpul fizic, ceva care înregistrează observaţiile fizice pe care le realizam; acestui element înregistrator îi vom da pentru moment numele de *mental*, întrebuinţând acest cuvânt în sensul cel mai larg.

N-am pretenţia să bazez acest fapt pe argumente atât de sărace; pentru mine acestea nu sunt probe. De altfel, niciodată nu se va putea stabili definitiv un adevăr cu argumente pur exterioare. Pentru a avea proba absolută a unui lucru, trebuie să-l cunoşti prin tine însuţi. Pentru a şti că existaţi independence corpul vostru fizic, trebuie să vă puteţi separa de el. În alţi termeni, trebuie să vă decideţi a verifica aceste fapte transcendente întocmai cum fizicianul verifică fenomenele fizice a căror lege vrea s-o stabilească. Şi cum îmi propun, la sfârşitul cursului, să dau câteva

indicaţii asupra acestui subiect, aduc aceste scurte argumente cu singurul scop de a arăta că ceea ce spun nu e pură fantezie, ci din contră, ar fi posibil să se udlică puternice raţiuni logice în sprijinul teoriilor pe care le expun.

Putem deci să deosebim, în primul rând, *corpul* de *meniul*; distincţie neesenţială, dar evidentă totuşi, cel puţin în acelaşi grad ca între solid şi lichid.

Dacă acum ne oprim un moment pentru a analiza *mentalul*, vom găsi că el însuşi suferă modificări şi nu rămâne de loc staţionar. Pasiunile se duc şi vin. stările sufleteşti se succed, ondulatorii şi diverse; din an în an intelectul se dezvoltă sau se voalează: puterile intuitive variază; în fine, conştiinţa însăşi devine mai netă prin dezvoltarea naturii umane.

Astfel, u» ale elementele mentalului variază; şi aceste variaţiuni fiind evident cunoscute, în mod necesar există îndărătul mentalului ceva şi mai stabil, şi acest ceva este *element uf sptntuui*. ale cărui caracteristici sâni sacrificiul, iubirea, abnegaţia şi toate virtuţile superioare care disting în mod esenţial omul de animal. Aceste sentimente sunt cele care ne dau, ocazional, cea mai mare fericire, şi adeseori omul consideră acest factor ca fiind realmente „el însuşi”, fiinţa sa veritabilă. Acest factor diferă de mental cu modificări necontenite, precum diferă gazul de solid şi de lichid.

Dacă analizăm la rândul său această natură spirituală, vom afla că şi ea se schimbă. Spiritualitatea poate creşte cu timpul. Te dezvolţi prin abnegaţie, prin iubire, culţi vând aceste virtuţi. Marea fericire care ne pătrunde câteodată ne părăseşte imediat după aceea. Şi e clar că noi percepem aceste schimbări: iată pentru ce natura spirituală nu e încă Lui real al omului. Există. Îndărătul naturii noastre spirituale, ceva care percepe schimbările din sferele superioare ale fiinţei noastre.

Acela e Eul omului, acela e *unic* care înregistrează toate variaţiile spiritului, ale mentalului şi ale corpului.

Astfel deci, corpul, mentalul, elementul spiritual şi

marele Eu. martor a tot ceea ce se modifică: aceştia sunt cei patru factori pe care îi relevă ana Liza imediată a fiinţei umane. Eul este \ uhicctuiunic. toate celelalte nu sunt decât *obiecte*.

Privind în voi înşivă, veţi putea simţi mai mult sau mai puţin net activitatea acestor tactori diverşi. Dar discipolul sincer şi înzestrai cu aptitudinile necesare poate, printr-o amplificare continuă şi răbdătoare, să ajungă a vedea şi verifica aceste lucruri, Îl va putea despărţi aceşti factori unii de alţii retrăgându-se succesiv, cu conştiinţa fiinţei sale, în principiile din ce în ce mai înalte care îl alcătuiesc. Şi pot spune în trecere că acest procedeu, care constă în a separa succesiv Eul de diferiţi alţi factori, alcătuieşte ceea ce se cheamă extazul. E posibil să laşi în urma ta corpul pentru o durată de timp oarecare, ca să aduni experienţe şi cunoştinţe din regnurile hiperfizioe ale naturii. E ceea ce a făcut [sus în postul său de patruzeci de zile. Numai acei care vor putea ajunge aici vor verifica prin ci înşişi realitatea celor ce spun. Pentru ei aceste lucruri vor înceţii de a fi probabilităţi logice sau speranţe vagi; ele se vor transforma în realităţi tangibile. Din nefericire, aceasta nu e posibil decât unui mic număr, căci sunt puţini aceia care să aibă aptitudinile necesare şi mai puţini încă, aceia care să fie înzestraţi cu răbdarea cerută pentru a le dezvolta.

E ciudat să auzi atâţia inşi afirmând că nu există suflet. Ce ştiu ei. În definitiv? Au ei vreo autoritate în această chestiune? Numai aceia care au autoritate pot să fie categorici în afirmaţiile lor. Un avocat va recunoaşte bucuros că nu are deloc autoritate în materie medicală; el nu a consacrat acestei ştiinţe nici timpul nici forţele sale, aşa că modestia i se impune ca singura atitudine posibilă. Dimpotrivă, nimeni nu se miră auzind negarea a priori a existenţei sufletului, de către inşi care nu au consacrat studiilor psihice nici a mia parte din timpul şi energia întrebuinţate pentru afacerile lor! Aceasta e de-a dreptul absurd. Înainte de a nega sufletul, consacraţi pentru căutarea lui cel puţin a zecea parte din energia pe care o

risipiţi aiurea.

Putem acum să ducem analiza puţin mai departe.

Materia corpului nostru mu e aceeaşi cu cea a unui obiect inert, de aceea s-a convenit a o denumi materie organică. În corpul nostru, recunoaştem prezenţa materiei zisă neorganică. dar influenţată, guvernată, de un factor pe care îl numim „vital” care o organizează

Astfel, în corpul nostru fizic, recunoaştem două principii: materia grosieră şi vitalitatea. Această vitalitate poate primi numele de *principiu eteric*.

Analizând corpurile fizice, găsi mo substanţă care este eterul, mai subtil decât gazele. Dar în materia neorganică, acest eter nu e suficient specializat pentru ca forţele vitale, cărora le serveşte de bază, să-şi manifeste acţiunea lor. Eterul impregnează toată materia solidă, lichidă sau gazoasă, dar principiul vital pare a rămâne aici în stare latentă.

Când dimpotrivă, principiul vital este eliberat de dominaţia principiilor inferioare ale materiei, el le grupează imediat şi le organizează: atunci se manifestă regnul vegetal. Acest principiu vital e factorul organizator al corpului nostru fizic. Materia eterică specializată care îi serveşte de bază sau vehicul va lua numele de *corp eteric*. (4) Raportul strânsoare există între materia eterică şi principiul vital se va Jămori cu deosebire printr-un studiu aprofundat al magnetismului. Cânţi ştiinţa va progresa, va şti că magnetismul nu e decât manifestarea vitalităţii care, efectiv, poate să se transmită de la o fiinţă la alte fiinţe.

Cei doi factori care compun corpul nostru au fost numiţi în sanscrită *Sthuia Bhuta*: corpul grosier şi *Pruna*: vi talitatea. Observaţi că aceşti factori, deşi separaţi, sunt principii constitutive *fizice* şi nu *hiperfizice*, ale naturii noastre. (Ele nu corespund decii-am/lui Teic al universului).

Mentalul, întrebuinţând acest cuvânt în sensul cel mai larg, poate fi divizat la rândul său în trei elemente, ţoale separable unele de altele.

Mai întâi, se ştie că în fiecare din noi există pasiuni,

emoţii, sentimente. E una din fazele vieţii mentale, fază care se întinde de la senzaţia animală până la emoţiile şi sentimentele cele mai complexe ale omului evoluat.

Îs

Această parte a naturii noastre md/itale este cunoscută sub numele de sensibilitate: numdle său sanscrit este *Kama* – dorinţă – şi materia, mai subtilă deeft eterul, care serveşte de bază acestor fenomene (senzaţii, sentimente, pasiuni, emoţii) a primit uneori în Occident numele de materie astrală, din cauza luminozităţii sale proprii. În aceasta constă, de fapt, caracterul esenţial care o deosebeşte de materia fizică densă. În ochii tâzăiorului capabil a o percepe.

Apoi, ştim că există în mentalul nostru un alt factor, care raţionează, calculează, compară. K ceea ce numim noi intelect, sau mental incicctiv. 1: 1 corespunde principiului inferiorul principiului numit *Manus* în sanscrită (latineşte Ai<m); noi îi vom numi deci *Manas inferior*.

Dincolo de acest factor, există un altul care nu calculează, care nu cântăreşte pro şi contra, care nu discută, nicirtu raţionează, ci afirmă: „Eu ştiu că acesta e adevărat, că acela e fals, nu ştiu pentru ce, dar am convingerea intimă că aşa este1. Acest principiu e raţiunea pură, sau conştiinţa. El constituie individualitatea proprie a omului: poate fi deci numit conştiinţa sau sufletul omului, în sanscrită, acesta e aspectul superior al lui Mens, sau *Manas superior*.

Găsim deci în regiunea mentală trei subdiviziuni:

Natura pasională şi emoţională, sau senzaţia, *Kamu*;

Mentalul analitic sau intelectual.

Manus inferior:

Mentalul afirmativ, sufletul sau conştiinţa.

Man ax superior.

În ceea ce priveşte *natura spirit naţii*, ea nu poate fi divizată pentru moment. Comportă şi ea diviziuni şi subdiviziuni, dar acestea nu pot şi percepute decât de omul ajuns la un stadiu foarte evoluat, în alţi termeni, de iniţiatul în care s-a născut Christos.

Trebuie deci să considerăm natura spirituală ca unică.

La fel este şi cu *Eul*. Eul are trei aspecte, dar ele nu pot fi depsebite unele de altele în starea actuală a omenirii. Dar omul perfect poate să le cunoască şi să le distingă. De aceea nu am dat acestei treimi decât un nume generic, *Mahatma*. În discursul nostru vom lua această treime ca unitate. În limbajul creştin, avem aici Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, sau cele trei aspecte ale celei mai înalte *Realităţi*.

Aşadar distingem în om şapte factori:

1. Cele trei aspecte superioare, considerate ca unul, Eul omului, adevăratul şi singurul în el» martorul unic al tuturor modificărilor pe care le suferă. Cuvântul *Mahatma*, suflet mare» semnifică marele Fu. În literatura ocultă se numeşte, mai scurt» *Ātma*. dar în cele mai vechi cărţi hinduse e numii Mahatma. Ātma înseamnă ceea ce atinge tot, ceea ce conţine tot: singur Eul, în om, conţine toate lucrurile:

2. Elementul spiritual, sau *Buddhi* – Buddhi semnifică înţelepciunea:

3. Sufletul, sau *Manas*, *superior*;

4. Intelect u I, sau *Manas* Ma nas înseamnă, propriu vorbind, un principiu care se revarsă, care se răspândeşte în jurul nostru. În limbaj obişnuit acest termen poate fi redat prin mental;

5. Senzaţia sau *Katna*.

— Kama înseamnă dorinţă;

6. Vitalitatea.

— *Pruna* înseamnă cu precizie vitalitate, activitate;

7. Materia grosieră, solidă, lichidă sau gazoasă.

— *Sthuta un ut a* înseamnă transformare grosieră.

În realitate, puţin importă să ştiţi să denumiţi aceste principii prin numele lor sanscrit. Esenţialul e să le recunoaşteţi în voi înşivă: acestea sunt fapte ale naturii.

Cum am spus la început, există în univers o serie de principii corelative, corespunzând diferitelor principii ale naturii umane. Astfel:

L Elementul fizic grosier, în noi. corespunde materiei solide, lichide şi gazoase cure ne înconjoară. Principiul nostru eteric corespunde eterului sau principiului vital universal. Cele două împreună, materia şi eterul, constituie *planul fizic al universului*;

2. Principiul senzaţiei la noi corespunde aceluiaşi principiu universal, astralul, sau

3. Principiul nostru intelectiv şi sufletul nostru corespund principiului intelectiv şi sufletului univers

1 sului; cele două împreună constituie *planul mental* al cosmosului;

4 şi 5. Tot aşa elementul spiritual şi Eul omului corespund *planului spiritual* sau şinului nirsimic.

Aceste planuri ale universului, ca şi factorii omului, nu sâni suprapuse ci se pătrund. Întocmai cum lichidul pătrunde solidul, şi gazul pătrunde lichidul, lot aşa eterul pătrunde toată materia şi se întinde cu mult dincolo de atmosfera noastră terestră. Principiul astral, la rândul său, pătrunde eterul şi toi ce e dedesubt (în subtilitate nu în spaţiu); şi aşa mai departe. Din faptul că toate aceste principii se întrepătrund, rezultă că omul trăieşte totodată în toate diferitele regnuri sau planuri ale universului corespunzând principiilor sale diferite; iar enumerarea precedentă ne arată că cele şapte principii ejtistă în realitate numai pe cinci planuri ale universului.

— Se ştie că unii filosofi au dat omului numele de microcosm sau mic univers. Acest nume e bine justificat, pentru că omul cuprinde în el materia fizică a regnului mineral, vitalitatea vegetalului, senzaţia şi dorinţa animalului. intelectul simplu corespunzând animalelor superioare actualmente dispărute, legătura care lipseşte între regnul animal şi regnul uman şi sufletul, care singur constituie omul veritabil, şi care e totdeauna în Cer (adică în planul mental). Mai mult, elementul spiritual al omului corespunde regnului îngeresc, naturii iniţiatului; în fine, Eul, Unicul, corespunde clementului perfect al universului, lui Dumnezeu.

Astfel, omul sintetizează în el Universul.

Iată de ce studiul omului deschide calea studiului cosmosului. Când veţi cunoaşte natura omului în diferitele sale aspecte şi diferitele sale faze, veţi cunoaşte, de asemenea, sferele corespunzăioare de universului, sfere cărora le apurţtn aceşti factori ai omului. Ajungând în sfârşit la principiile cele mai subtile, când veţi fi descoperit cele două aspecte superioare ale Eului, veţi cunoaşte de asemenea două planuri noi ale universului, planuri cărora e destul să le semnalăm existenta, căci aceste înălţimi sâot inaccesibile actualei îndiri omeneşti. Atunci veţi şti că există în mod real şapte regnuri în univers. Divinităţile care prezidează aceste regnuri sunt cele „şapte spirite dinaintea tronului” de care vorbeşte Apocalipsul. Să ne mărginim pentru moment a reţine că cei şapte factori determinanţi de analiză psihologică a naturii umane există numai pe cinci planuri ale universului.

Ar mai fi încă multe lucruri de spus, dar e imposibil, în aceste câteva lecţii, de a da altceva decât o schiţă, un ansamblu general al acestei vaste filosofii. Detaliile sâni în întregime sacrificate.

DESPRE DI KATA RELATIVA A PRINCIPIILOR CARE ALCĂTUIESC OMUL

Am văzul că cele şapte principii ale omului există numiii pe cinci planuri ale universului. Urmează de aici că cele şapte principii pe care le-am enumerat, se reduc la cinci principii esenţiale. Septenary! esenţial se completează prin adăugarea a doi factori corespunzând primelor două planuri ale cosmosului incognoscibil omului actual, îi menţionez aici pentru a se şti că teologia hindusă ţine seamă riguros de aceşti doi factori. Numele lor este *Ai y aktaşi Punisha*. Ei se manifestă prin Ātma care este, de fapt, în mod esenţial o Treime. Treime imposibil de analizat, pentru că însuşi Ātma ne apare ca Unitatea perfectă. Această Treime e în adevăr un mister pentru noi

Este necesar să vă spun acum câteva cuvinte despre acţiunea şi modificările acestor principii în timp şi în spaţiu.

Într-o ordine descrescândă ni se relevă mai întâi, că

Desăvârşitul (*A tuta*), sub cele trei aspecte ale sale, este singurul principiu în noi care e etern. Urmează elementul spiritual care nu e etern; totuşi, el este incomparabil mai durabil decât principiile următoare. Şi tot aşa, coborând din grad în grad până la corpul fizic» vom găsi principii a căror viaţă e din ce în ce mai scurtă.

Vom înţelege mai bine aceasta, reflectând la modul de transmitere a vibraţiilor în general. Chiar în lumea pur fizică, găsim că vibraţiile cele mai subtile sunt şi cele mai persistente şi că sfera lor de acţiune e mai întinsă. Aceasta analogie ne arată cum se face că principiile omului, care sunt şinele moduri de mişcare, urmează aceeaşi lege. Principiile superioare, care scapă şi înţuri I or fi zice, supravieţuiesc corpului fizic, asemenea vibraţiilor subtile ale unei coarde muzicale, care persistă atunci când sunetul principal a încetat de mult să fie perceptibil. Aceasta, bineînţeles, nu e decât o comparaţie şi nu o probă. Singura probă reală este experienţa personală, verificarea individuală de către cei care sunt capabili să perceapă aceste realităţi. Ceilalţi trebuie să se mulţumească cu probabilităţile logice, coroborate cu mărturia acelora ce ştiu.

Astfel, corpul nostru grosier (solid, lichid, gazos) este factorul cel mai efemer care constituie fiinţa noastră. La moarte, îl lăsăm îndărătul nostru, după ce s-a separat de el dublul eteric. De fapt, moartea nu e altceva decât această separaţie a corpului grosier de dublul eteric, vehiculul vitalităţii. O exteriorizare, chiar parţială, a acestui dublu, în timpul vieţii, ajunge pentru a produce insensibilitatea. În aceasta constă acţiunea produsă de anestezice. Când se administrează cloroform unui pacient, văzătorul poate observa dublul eteric parţial dat afară din corp, sub forma unor nori albăstrui. Separarea completă aduce inevitabil moartea: principiul vital nu mai poate acţiona asupra organismului şi forţele fizico-chimice descătuşate duc la descompunerea treptată a cadavrului. La puţin timp după moarte (în general mai puţin de trei zile) dublul eteric e la rândul său părăsit ca un al doilea cadavru. E inert şi

pluteşte în vecinătatea cadavrului grosier. El dispare de altfel pe măsură ce se descompune cadavrul. Viziunea „fantomei” eterice nu e prea greu de obţinut, căci puţină supraexcitare nervoasă produsă de frică ajunge uneori să facă vizibile formele eterice. Dacă corpul este supus cremaţiunii, după obiceiul hindus, dublul eteric se dezagregă imediat.

Lăsând înapoia lui cele două învelişuri exterioare, omul păstrează lot restul. Nicio schimbare în personalitatea lui veritabilă: moartea nu-l atinge. El e tot aşa de viu, mai viu chiar decât voi şi deeft mine, numai că el nu poate să se facă simţit de noi pentru că nu mai are înveliş fizic. El există într-o formă mai subtilă, pe care omul obişnuit nu o percepe de loc. Această formă nu e mai puţin reală, e tot aşa de reală ca vibraţiile infraroşii şi ultraviolete ale spectrului solar, invizibile ochiului nostru material.

Aceia pe care îi numim morţii noştri există sub forme de vibraţii mai subtile. Noi nu putem răspunde acestor vibraţii, de aceea ne scapă prezenţa lor. După cum eterul pătrunde, invizibil, întreg universul fizic, tot aşa formele mai subtile traversează, fără a le afecta, formele grosiere ale acestei lumi de jos, singura perceptibilă organelor noastre obişnuite.

Primul fenomen care se produce în om, după părăsirea dublului înveliş fizic, e reorganizarea corpului său astral, sau principiul senzaţiei, care va trebui să-i servească de vehicul în noul mediu pe care îl locuieşte. El va fi reţinut mai mult sau mai puţin în această lume astrală, proporţional cu mărimea forţei naturii sale pasionale. Dacă viaţa sa a fost consacrată în întregime statuă în de pasiuni, atunci şederea îi va fi foarte îndelungată în această regiune, care corespunde purgatoriului creştin. Căci corpul astral este ţesut din chiar substanţa emoţiilor şi a pasiunilor, şi dacă în timpul vieţii noi lucrăm la fortificarea acestui corp. el va fi pentru noi, după moarte, un înveliş îndelungat şi durabil, o puternică închisoare cu ziduri groase. Dar orice lucru

pieritor are un sfârşit, şi mai devreme sau mai târziu, omul părăseşte învelişul său astral. Purificarea regizata, emoţiile rele, consumate şi înlăturate, omul trece în regatul următor, în planul mental sau *lumea cerească*, neducânit cu el, din natura sa astrală, decât tendinţele sau germenii latenţi a căror dezvoltare, la reîntoarcerea în planul fizic, va deierjgina configuraţia corpului astral în noua sa întruchipare.

Aici încă, şederea va fi mai lungă sau mai scurtă, potrivit vieţii sale de pe pătrimi. Dacă viaţa sa intelectuală a fost puternică; dacă a gândit mult şi nobil; dacă a cultivat sentimentele cele mai înălţătoare ale naturii umane; dacă să consacrat studiului ştiinţei, artei, literaturii; în fine, şi mai cu seamă, dacă a dus o viaţă de abnegaţie, el va supravieţui foarte mult timp în această regiune a Manasului inferior. Aici, aceia dintre noi, cei vii, care ştiu să se ridice deasupra simţurilor fizice, pot auzi pe Beethoven umplând spaţiul cu undele sonore ale inspiraţiei sale; aici putem percepe inexprimabila armonie a sferelor şi să intrăm în raport cu îngerii; aici putem goli până la saţietate cupa cunoştinţei. Acum trebuie să vă spun un lucru pe care poate nu-l veţi crede, deşi e un adevăr al Natufţi; În aceste lumi invizibile noi nu putem începe nimic. Aceasta e caracteristica celor două planuri superioare celui al nostru. Toată viaţa noastră în aceste regiuni nu e decât continuarea, dezvoltarea vieţii noastre terestre. Iată de ce e înţelept să începi a trăi nobil chiar din acesta viaţă, fără a o aştepta pe cealaltă. E trist să vezi mulţi inşi care nu sunt de altfel răi, petrecându-şi timpul cu lucruri de nimic. Le vile asocierii subzistă după moarte ca şi înainte.

— Observăm ci este vur Ki Je schimbări de stare şi nu de schimbări de loc. În sensul în care se înţelege, de obicei, accM ewânt.

** Stadiul astral (purgatoriul) al evoluţiei postume se nume şic în santrilă Kama dedea (regiunea dorinţei); starea cerească ce îl Urmează, cine numită Deva-loka

(locaşul zeilor) sau Devachan.[1]

şi e fvarie de temut că aceleaşi nimicuri, aceleaşi puerilităţi să continue a absorbi pe aceşti nefericiţi în timpul lungilor vieţi purgatoriale. Şi să nu se creadă că ajunge un moment de rugăciune pentru a câştiga cerult Universul e guvernat de o lege de absolută drept at legea cauzalităţii. Nimic nu e arbitrar. Cerul şi infernul nu pot fi decât consecinţele naturale ale respectării legilor sau a violării lor. Fiţi deci prudenţi şi făptuiţi (intru purificarea şi înnobilarea voastră), pentru că aicit jos, sunteţi liberi să vă determinaţi: nu riscaţi să fiţi legaţi, mai târziu, de lanţurile pe care le făureşte propria voastră neglijenţă.

Aşadar, în acest fel, omul trece în planul astral, apoi în planul mental sau ceresc Vă amintesc, încă odată, că aici e vorba de o schimbare *de stare*[2] nu de o schimbare *deloc* „Ceea ce eu numesc lume cerească există peste tot, pătrunde tot, precum eterul şi chiar mai bine decât el. Într-un cuvânt. omul recoltează, în pane, în aceste diverse stări, ceea ce a semănat în starea de fiinţă fizică terestră. Şi când perioada cerească e terminată, el părăseşte această ultimă stare cum le-a părăsit şi pe celelalte. UI leapădă deci, pe rând, patru cadavre.

Acest proces ocupă un timp destul de lung, operyţadă de TOGO până la 1500 de ani pământeşti, în medie. Pe urmă, vine pentru om epoca unei noi încarnări. Chestiunea reîncarnării va fi tratată mai târziu, şi vom vedea că această doctrină, care pare atât de ciudată, nu e decât aplicarea unei legi universale. Pentru moment, vreau numai să vă arăt că după moarte, omul pierde succesiv cele patru principii inferioare ale sale şi că, la renaştere, el pleacă din planul sufletului sau „corpul cauzal”.

În momentul renaşterii el atrage la sine un nou înveliş din planul Manas inferior. Apoi, din aproape în

---

1 Din punctul de vedere at evoluţiei noastre (prin "noastre” înţeleg omul obişnuit).

2 Eslc evident ea aici nu este vorba de un infern “veşnic", ei numai dc suferinţe groaznice, deşi limitate, care ating sufletul pervers tn regiunile inferioare ale lumii astrale.

aproape, activitatea sa atinge planul astral şi el se îmbracă cu un nou corp astral, care va servi exprimării naturii sale sensibile. În fine, învelişul eteric şi corpul grosier sunt formate de el în sânul mamei.

Astfel, formele subtile ale omului se nasc primele şi sâni ultimele care dispar; cu cât principiile sâni mai subtile, cu atât sunt mai durabile. Vom vedea că, în plus, sfera lor de acţiune se întinde mai departe. De fapt, clarvăzătorul vede în jurul oricărui om un halo de formă ovoidă, şi veţi regăsi acest halo în „slava" care înconjoară Fecioarele şi Christoşii artiştilor primitivi. Amintim aici experienţele lui Reichenbach, care a căutat să stabilească experimental existenta efluviilor umane; de atunci au fost făcute numeroase experienţe. *Aura* (numele pe care îl dăm acestui halo subtil) nu e decât extensiunea principiilor superioare în afara corpului fizic, pe care îl înconjoară cu un nimb strălucitor şi colorat, pentru clarvăzător. Principiile subtile sunt deci moi extinse, fapt pe care argumentele metapsihice vin, de asemenea, să-i coroboreze, argumente peste care trec din lipsă de timp.

În fine. câteva cuvinte asupra memoriei şi funcţionării sale în diversele principii umane îşi găsesc aici locul lor. Aţi înţeles, gânde. se că cele patru principii inferioare sunt reînnoite la fiecare încarnare, subzistând numai cele superioare: Ātma, Buddhi, Manas superior. V-am precizat că noi ne putem aminti adeseori, datorită unui anumit efort, fapte uitate din copilărie. La fel pentru subiectul hipnotizai care îşi aminteşte Fapte în întregime uitate. Aceasta ne arată că memoria nu există numai în creier; că ea subsists în vibraţii mai subtile şi că dacă creierul nu poate răspunde acestor vibraţii, dacă nu le poate percepe.

e imposibil să ne reamintim: iar dacii le percepe, faptele trecutului ne revin (în memorie).

Vă amintiţi că principiile superioare durează mai mult. De asemeni, veţi înţelege că tot ceea ce învăţăm în decursul unei încarnări reţinem într-unul sau într-altul din principiile noastre constitutive, după natura lucrului

învăţat. Mai apoi. Într-un moment când creierul fiziceşte absolut liniştit, receptiv, aceste vibraţii subtile ale memoriei hiperfizice sâni în stare să-l afecteze, şi uşa ne amintim despre lucruri din trecut. Aceste amintiri, aceste gânduri. există în partea superioară a naturii noastre, dar creierul nostru, în starea sa obişnuită, nu le poate recepţiona. Paralizaţi activitatea cerebrală cu ajutorul hipnotismului şi veţi stabili într-un alt chip comunicarea cu Hui; în această stare individul vă va spune mai multe lucruri pe care creierul său, în stare de veghe, le ignoră cu totul. Şi aceasta, simplu, fiindcă formele subtile sunt mai durabile decât formele grosiere.

Omul aruncă deci rând pe rimi. corpul, vitalitatea, senzaţia, chiar intelectul, şi toată partea din memorie care corespunde acestor principii e pierdută. *Dar Muritisui superior*, corpul cauzal, păstrează întipări re a tuturor activităţilor care ajung să-l afecteze. Şi pentru că acest corp supravieţuieşte intact întregii scrii de reîncarnări, dacă reuşiţi a stabili o legătură între el şi creierul material, veţi pniea să vă amintiţi de existenţele voastre succesive. Cum poate fi stabilită această legătură vom vedea în partea practică a studiului nostru, să ţinem minte doar că sufletul, Manasul Superior, nu uită niciodată.

DKSL RE ANALIZA LUCRURIIX>R

Cunoaşterea de sine, am văzut, este începutul oricărei înţelepciuni, iată de ce, după ce am analizai mai întâi omul, putem trece acum la analiza obiectelor exterioare care îl înconjoară. Va trebui şi aici să ne mărginim la generalităţi, din lipsă de timp.

Să aruncăm o privire în jurul nostru, în lumea exterioară: dacă considerăm un obiect oarecare, fizicsau hiperfizic. vom vedea că nu cunoaştem despre el nimic care să nu fie un efect al mişcării asupra noastră.

Pentru a ne da seama, să luăm un obiect, de exemplu această admirabilă floare. Ce e această floare?

Ceea ce numim floare nu e decât un aranjament, o aglomerare a unui număr oarecare de calităţi: culoare, miros, delicateţă, contact, prospeţime, greutate, etc.;

tuturor acestor efecte grupate împreună le dăm numele de floare. Dar analiza ne va arăta că fiecare din senzaţiile astfel grupate este produsul unei mişcări, în primul rând, ceea ce numiţi culoare nu e decât efectul vibraţiilor acţionând asupra retinei voastre. Aceste vibraţii sunt transmise ţie nervul optic la creier şi din creier la natura hiperfizică sau astrală (ştiţi acum ceea ce se înţelege prin acest cuvânt). De la astral transmisiunea se face la mental şi atunci vedeţi obiectul. Această acţiune transmisă nervului. creierului, astralului, în fine mentalului, acest mic şi simplu efect vă dă deci noţiunea de culoare. Culoarea voastră nu e prin urmare culoarea mea. Vibraţiile sunt aceleaşi; ele afectează retina ochiului vostru şi aceea a mea: dar efectul produs asupra voastră nu e identic eu efectul produs asupra mea. Fiecare om vede culoarea sa; prin convenţie le dăm acelaşi nume. Spuneţi că aceea e albă, eu de asemenea, dar aceasta nu probează că senzaţia pe care convenim s-o numim astfel este aceeaşi pentru toţi.

Să trecem la miros, acelaşi raţionament: mirosul nu e decât efectul unei vibraţii acţionând asupra nervului olfactiv. Acţiunea se transmite ca şi în cazul precedent. Tot aşa pentru gust: ceea ce numiţi gust nu e Uecit efectul unei mişcări vibratorii asupra extremităţilor nervoase ale limbii.

Acest raţionament se aplică iuţilor senzaţiilor noastre. chiar hiperfizice. Pentru daruudilor, această floare vorbeşte; nu mai mult, e muzicală, căci ea e efectul unei vibraţii muzicale care îi dă forma. Cei care au citit lucrarea d-nei Waits ştiu cum a reuşit să producă cu ajutorul notelor muzicale, forme de ferigă şi de flori admirabile. Aceste experienţe şi încă altele, tind să arate că formele în natură rezultă din vibraţiile ritmice. E ceea ce au spus învăţătorii din toate timpurile. Astfel, chiar muzica acestei flori, dacă aţi putea-o auzi, ar fi de asemenea efectul unei vibraţii asupra voastră.

Rezistenţa la contact Viu e decât efectul unei stări vibratorii rezultând din două tendinţe contrare, universal

prezente în natura manifestată: tendinţă de apropiere şi de îndepărtare, atracţie şi respingere, forţă centripetă şi forţă centrifugă. Aceste două forţe, în relaţii variabile, produc diversele stări ale materiei. Când atracţia domină aveţi corpuri mai dure; când forţa expansivă e mai mare, aveţi o substanţă din ce în ce mai puţin compactă. Solidul se reduce la starea lichidă, lichidul devine gaz. Mai departe încă. găsim stările eterice ale materiei. Astfel, duritatea, moliciunea, nu sunt decât rezultanta a doua forţe: atracţia şi respingerea.

Dacă percepeţi greutatea florii, această greutate nu e decât efectul rezistenţei noastre la apropierea dintre floare şi pământ; până şi copilul învaţă că atomul atrage atomul, şi că pământul atrage totul spre centrul său. Stelele atrag pământul şi pământul atrage stelele, precum atrage tot ceea ce e la suprafaţa sa: tendinţă continuă a lucrurilor de a se îmbrăţişa mutual, ca în iubire. Această atracţie cosmică universală e ceea ce numiţi: gravitaţia. În fine, delicateţea la pipăit, ca şi asprimea, contrariul sflu, încă nu e decât odisprzaţie particulară a moleculelor, datorită naturii substanţei, consistenţei sale şi după cum am văzut această consistenţă rezultă din atracţie sau respingere, ori din mişcare pasivă sau activă.

Astfel, analizând această floare vedeţi că ea nu se compune decât dintr-un ansamblu de efecte.

„Dar. veţi obiecta, există totuşi în ea atomi, molecule atrase, respinse, grupate într-un anumit fel, şi care formează floarea/ Mă tem că acest raţionament este în realitate foarte iluzoriu. A văzut vreunul din dumneavoastră un atom? înţeleg atomul fizicianului, fiindcă al chimistului e încă un compus. Să presupunem că aţi putea percepe un atom veritabil: îl veţi percepe fatal sub formă de culoare, de contact, în fine de o caii late bine determinată. Dar aţi văzut că toate aceste calităţi sâni rezultatul mişcării şi nimic în plus. Unde e deci atomul dumneavoastră? În visul fizicianului. Totul dispare în mişcare. Cei care nu şi-au concentrat vreodată atenţia asupra acestor chestiuni, evident nu vor înţelege: le

sugerez să reflecteze asupra acestui subiect şi vor vedea atunci ce adevăr profund e în această aserţiune că universul, ca obiect de percepţie pentru noi, este mişcare şi nimic altceva decât mişcare.

Acesta a fost inv3 lmimul tuturor marilor învăţători ai timpului trecut. Obiectele, ca obiecte, nu au decât o existenţă cu totul relativă: relativ în privinţa cunoştinţei pe care o avem despre ele.

Acest exemplu va fi de ajuns, gândesc; urmărind acelaşi raţionament vă veţi putea convinge că orice obiect se grupează sub aceeaşi lege.

Această mişcare universală odată admisă, putem face un pas mai departe. Mişcarea e produsă totdeauna de o forţă; de această forţă, noi nu putem avea cunoştinţă decât în noi înşine şi nicăieri altundeva: tot restul nu e decât ipoteză. Propria voastră fiinţă conştientă e singura putere motor pe care puteţi s-o cunoaşteţi în mod real. Astfel mina mea se mişcă şi conştiinţa mea intimă îmi spune că eu sunt cel ce face să se mişte această mână. Această mişcare nu e produsă de ea însăşi, ci de mine. Iată singura noţiune adevărată a mişcării produsă de forţă. De la această noţiune intimă pretindeţi a induce natura forţei ce produce celelalte mişcări, obiectele cunoaşterii dumneavoastră: şi aici, riscaţi ipoteze gratuite. Astfel, când eu vă vorbesc, nu percepe ţi decât un ansamblu de mişcări şi nimic în plus. Coardele mele vocale se mişcă şi produc vibraţiuni care vă afectează. Particulele (care la rândul lor nu sunt decât mişcare) vibrează şi modifică – razele luminoase trimise pe retina ochiului dumneavoastră: acesta e afectat şi vedeţi o culoare, o formă; de aici induceţi câexistă ceva îndărătul acestei mişcări şi spuneţi că există aici un orator. Pură ipoteză. Ideea că trebuie să fie aci o forţă producând aceste mişcări, vine pur şi simplu de la noţiunea că mişcările voastre sunt produse de voi înşivă. E singurul lucru pe care îl ştiţi în mod real. Dar fiindcă nu cunoaşteţi decât acest singur caz, ce drept aveţi de a conclude că forţa care e îndărătul acestei mulţimi de mişcări (pe care o numiţi: oratorul) este diferită de aceea

care este îndărătul acestei mulţimi de mişcări (pe care sunteţi de acord s-o numiţi: o lampă)? Niciunul. Din acest fapt rezultă că o singură şi aceeaşi forţă, sub legi diferite, produce efecte diferite. Am putea să vă arătăm motivul printr-o discuţie aprofundată asupra legilor spaţiului şi timpului. Dar mă tem că acest subiect să nu fie prea abstract pentru majoritatea auditorilor mei: de aceea mă abţin. M-aş mulţumi să menţionez că toată mişcarea în univers e produ>a de o Forţă Unică. Astfel. În univers găsirp un aspect absolut şi un aspect relativ: relativul este mişcarea şi absolutul este Forţa. Forţa e singura Cauză a universului: mişcarea e efectul, rezultatul. Această Forţă a fost numită Dumnezeu de către unii. Hinduşii o numesc Brahma. Alţii i-au dat nume diferite: dar numele importă puţin. Adevărul care trebuie să ne pătruifdă e că această singură Forţă produce totul: *forţă devine* toate luentrt te fără a înec tu de a fi Ea însăţi.

Pentru a vă ajuta să înţelegeţi aceasta, vom vorbi pe scurt despre legile fundamentale ale manifestării universale.

I. Prima dintre aceste legi este universala *lege a alternanţei*. Nimic în univers nu progresează în linie dreaptă continuă. Orice lucru înaintează până la un punct oarecare, pe urmă declină; o nouă mişcare de progres duce mai departe decât precedenta, şi aşa mai departe (după o curbă sinusoidală, sau mai bine zis elicoidală). Există zile şi nopţi nu numai în viaţa omului şi a animalului, ci în orice lucru. Peste tot, repausul şi activitatea alternează. Chiar universul nu face excepţie de la această lege, universul însuşi trebuie să sufere faze de acţiune şi de inerţie. În timpul perioadei de activitate marea Cauză Primă produce universul; în timpul perioadei de repaus, acest univers se reîntoarce la Cauza Primă din care a ieşit, în perioada următoare de manifestare se construieşte un nou univers după rezultanta celor precedente. AM fel creaţia se continua fără încetare, ea nu are nici început, nici sfârşit. Un univers particular ca al nostru are începutul şi sfârşitul său; dar acest univers este

fructul unui univers precedent, şi din sămânţa sa se va naşte universul viitor, şi tot aşa la infinit. Prin univers, eu înţeleagă denumi nu numai un sistem solar particular, ci totalitatea a ceea ce e manifestat Acest univers are un început şi un sfârşit, ca toate sistemele mai restrânse pe care el le conţine. Toate istoriile creaţiei pe care le citiţi în cărţile sfinte, nu sunt. În cea mai mare parte, decât povestiri poetice şi alegorice şi simbolismul lor e adeseori dintre cele mai obscure. Aceste povestiri fac, în general, aluzii la formarea unui univers particular; dar creaţia, în ea însăşi, adică seria universurilor consecutive, nu are nici început nici sfârşit. Aceste alternanţe nesfârşite au fost numite, în India, „zilele şi nopţile Jul Brahma”. Divinitatea supremă. De asemenea li s-a dat şi numele de „inspiraţia şi expiraţia Divinităţii”. Expiraţia produce manifestarea, inspiraţia cuprinde absorbţia, şi procesul întreg se cheamă *Kalpa*, adică ciclu. Cuvântul înseamnă literal imaginaţie şi acest termen se aplică evoluţiei universului, pentru că universul însuşi nu e decât ideaţia divină; dar aceasta va deveni mai clar din cele ce urmează. Pentru moment, prima idee de reţinut e aceea de Kalpa, sau ciclu de alternanţă universală.

El. Iată acum a doua idee asupra căreia vreau să insist: manifestarea universală se produce după o lege pe care o numim *Yivar*, adică, cauza rămâne identică cu ca însăşi, producând lotuşi efectul său. În alţi termeni, efectul nu modifică de loc cauza care l-a produs. Aceasta e *legea*, în opoziţie cu aceea a transformării. Producerea brânzci din lapte e un caz ordinar de transformare; laptele nu subzistă ca lapte. Pentru a ne face o idee asupra manifestării, să considerăm de exemplu un cărbune arzând. să-l fixăm de o sârmă şi să-l învârtim repede. Vom vedea un cerc. Acest cerc există în conştiinţa noastră; e produs de bucata de cărbune fără ca aceasta să fi suferit cea mai mică modificare. Cărbunele produce un cerc, dard însuşi rămâne un punct. Aceasta ne dă o idee de Vivariha, procedeu de manifestare a universului. Toate lucrurile sunt produse de Dumnezeu, care este în întregime ceea ce

există, şi rămâne totuşi Dumnezeu, imuabilul, totdeauna identic lui însuşi, unic sub infinita diversitate a manifestărilor sale, precum cărbunele e unic în toate punctele cercului.

[juati acum acest cerc ca unitate şi faceţi-l să se învâriască în jurul unui nou centru. Veţi obţine o nouă figură mai complexă, în întregime datorită acestui cărbune unic. Prima cauză a rămas identică, şi cu toate acestea aveţi sub ochi două manifestări de ordin diferit. Din aproape în aproape, cu acest singur cărbune, veţi umple spaţiul infinit. Procesul cosmic este analog acestuia, deşi nicio comparaţie nu-l poate face realmente de conceput, în universul întreg nu există nimic decât singur Dumnezeu, prezent, în toate punctele, în plenitudinea sa. Astfel se manifestă Universul, Dumnezeu, Cauza Primă, rămânând totdeauna el însuşt, şi producând cu toate acestea efectul său, manifestarea sa.

Numele sanscrit Vivariha, înseamnă mişcare de vârtej şi nu e fără legătură cu latinul *vortex*, vârtej. Ştiinţa modernă, de asemenea, vă va spune că universul pe care îl percepeţi este format din vârtejuri de mişcare, vârtejuri ce se atrag sau se resping muluai, ceea ce vrea să arate cu vin lui sanscrit, unde tot ceea ce există este Vivartha. Ideea hindusă ţi ipoteza moderna sâni deci în mod perfect de acord, şi viziunea astrală suficient de exersata permite a descompune materia fizică în clementele ei constitutive prin observaţie directă, şi de a verifica experiment al, deşi într-un grad încă elementar, legea vârtejului universal.

Aceasta este, deci, cea Ue-a doua lege care se raportează la procesul evoluţiei universale. Universul este Vivartha. mişcare de vârtej, în care cauza rămâne identică ei însăşi, producând totuşi efectul său.

111. Adoptând un punct de vedere cu totul diferit, vom obţine a treia lege a manifestării cosmice. Vom vedea că toate aceste mişcări universale, aceste vârtejuri, nu sunt altceva, în definitiv, decât gândirî. tendinţe mentale. Pentru a înţelege dar aceasta, să ne raportăm la ceea ce am spus mai sus în privinţa analizei obiectelor.

Am spus că în univers nu percepem decât mişcarea, şi că într-un singur caz cunoaştem realmente forţa: În noi înşine, în oricare altă parte nu putem decât să emitem ipoteze asupra naturii sale. Ei bine, ce ipoteză trebuie să facem cu privire la Cauza Primă, care ne preocupă în acest moment? Această Forţă e ca inteligenta sau nu? Singurul răspuns logic este că forţa fiind inteligentă//! *noi* (adică în *singurul caz unde eu ne e. necunoscută*), nu avem dreptul să afirmăm că ea este neinteligentă în oricare altă parte. Şi de fapt, după aceia care ştiu. Cauza Primă este inteligentă. Iată diferenţa esenţială între materialism şi idealism.

Materialismul (monism) afirmă că totul vine de la o cauză unică şi că această cauză este neinteligentă; din contră, idealismul vedantin afirmă că Prima Cauză este inteligentă, că ea este Dumnezeu, Principiul Divin. Hindusul nu va căuta, evident, cearta, materialistului; din contră, noi suntem cu totul gata să-i strângem mâna, „Tot e bine pentru tine, scumpul meu frate, pentru că ipoteza ta îţi convine. Dar… ai tu probe în sprijinul aserţiunii tale? Ai verificat-o? Dacă nu ai făcut-o, pentru ce te superi? Tu nu ai decât o ipoteză fără verificare posibilă: pe când noi îţi indicăm o metodă prin care ai putea verifica tu însuţi aserţiunile noastre, dacă bineînţeles, vei binevoi a-ţi da osteneala pentru aceasta. Fii prin urmare puţin mai tolerant faţă de noi”, Apoi ne luăm rămas huruie la prietenul nostru materialist spunându-i bazaţi pe autoritatea acelora care au verificat, că Prima Cauză este inteligentă.

Noi am văzut de altfel că aceasta e logic şi raţional, fiindcă nu cunoaştem această forţă decât în noi înşine, şi dacă că se arată inteligentă în noi, pentru ce nu ar fi tot aşa peste tot? Acest raţionament arată că nu e ne logic de-a admite o Cauză Primă inteligentă. Adăugând la aceasta mărturia acelora care au văzut, ne putem alătura cu îndrăzneală acestei ipoteze.

Dar dacă Prima Cauză e inteligentă, ce sunt deci toate mişcările pe care le cuprinde dacă nu expresia dorinţelor sale, a glodurilor sale, a ideilor sale? Iată de ce

am spus că universul nu e decât Ideaţia Divină.

Aceasta ne va da cheia evoluţiei întregi. Din acest punct de vedere, putem considera procesul universal ca o desfăşurare psihologică, inteligentă şi conştienta, în care Dumnezeu produce totul, rămânând identic lui însuşi. Acest punct de vedere psihologic a fost adoptat de Buddha şi de alţi învăţători ai Indiei.

Dar creaţia poate fi de asemenea considerată şi din alte puncte de vedere, din cel muzical, de exemplu. Mişcările emanate din Fiinţa creatoare sunt vibraţii ritmice, perceptibile, pentru cine poate să le perceapă sub formă de sunete muzicale. Universul este aşadar o imensă armonie, opera divinului compozitor; o orchestră grandioasa condusă de însuşi Dumnezeu. Totul e produs de vibralii ritmice, şi cum am spus mai sus. unele experienţe moderne au venit să coroboreze acest fapt chiar pe planul fizic.

Universul este deci o grandioasă simfonie, potrivit învăţământului antic, şi cei care ştiu să rupă vălul simţurilor fizice cunosc inexprimabila „Armonie a Sfere lor" de care se vorbeşte în visul lui Scption, Evanghelia Sfântului Ioan nu ne vorbeşte de *Cuvin ml* divin prin care toiul s-a făcut? Marele Cuvânt, *Lagosul*, e de asemenea Marea Idee, *Sunetul* primordial. Căci am văzul că Ideea şi Suneuil sâni una. „Rostirea Cuvin putut „devine pentru noi un fapt real, aş spune chiar ştiinţific: e *crearea universului prin Sunet*.

Aşezându-ne într-un alt punct de vedere, în punctul de vedere *cromatic* putem considera universul ca o admirabilă armonie de culori. Culoarea nu e altceva decât efectul mişcării asupra fiinţei care o percepe printr-un organ particular, îi posibil de a vedea culori acolo unde omul în general nu le vede. Când cineva cântă, omul obişnuit nu vede nimic, nu aude decât sunete; dar clarvăzătorul vede şi culori, adică ochiul său, ca şi urechea sa, pirate răspunde acestor vibraţii. El va percepe de asemenea vibraţiile infraroşii şi ultraviolete. Astfel creaţia. *Ide apa Divină*, sau *vibraţia îi à la vini ului*, poate fi

considerată încă din punct de vedere *culoare sau lumină*, Lucrul este acelaşi, numai punctul de vedere diferă. Unii filosofi, în India, au adoptat acest ultim punct de vedere.[3]

Din punctul de vedere *lum* decurge foarte natural aspectul *geometric* al universului precum şi considerarea evoluţiei ca un proces *matematic*. Căci culorile se aşază în forme şi în figuri. Nu puteţi zări culoare decât sub anumite forme în spaţiu; în univers, aceste forme sunt regulate şi geometrice. Cristalelesirii un exemplu, şi fulgul de zăpadă, în admirabila sa regularitate, nu e decât un detaliu reticciind armonia Totului.

Apoi, figurile geometrice pol şi reduse la numere, de aici aspectul animetic al universului. Acest procedeu de reducere era tot timpul întrebuinţat de către filosofii greci. Dar pentru ei concepţia geometrică a cosmosului era esenţială, de unde inscripţia care se citeape frontonul Şcolilor lor: „*Nimeni nu intră aici. Dacă nu ştiegeometrul*”. Pentru a înţelege filosofia lor se impunea o cunoaştere aprofundată a geometriei. De altfel, cine nu a auzit vorbindu-se de cele cinci poliedre regulate, numite curent „Solidele platoniciene”, cu ajutorul cărora Şcoala Vlatonieiană explica geneza cosmică? (5)

Acestea sunt, în rezumat, diferitele puncte de vedere din care se poate considera formarea universului. Am căutat a vă face să înţelegeţi că lucrul este acelaşi şi că numai punctele de vedere diferă.

DESPRE PROCESUL MANIFESTĂRII UNIVERSALE

În capitolul precedent au fost expuse legile funda* mentale care stau! a baza oricărei manifestări. Cauza Primă, am spus, famine identica ei însăşi, producând totuşi efectul său. Acum, vom încerca să explicam cum acest Principiu Unic, imuabil, emana multiplicitatea universului manifestat. Cu alte cuvinte, vom încerca să înţelegem *procesul evoluţiei cosmice*. Am văzul c5 Prima

Cauză este singura Realitate absolută ale cărei

---

3 S-a stabilii intr- aduvitr, UI vibraţiile muzicale produc lor Felul tic forme armonioase, evident ialc cu ajutorul unei pulberi fine râspindile în aur. Aceste Hm me au putui fi de asemenea fotografiate.

lucruri perceptibile nu sunt decât manifestările, umbrele trecătoare şi fugace ale Luminii Unice. Obiectul prezentei convorbiri va fi să vedem cum acest Unu se manifestă în timp şi spaţiu. Trebuie deci, înainte de a merge mai departe, să vedem ce înseamnă aceşti doi termeni timp şi spaţiu, căci acestea sunt două noţiuni care ne pot duce la mari iluzii.

Este necesar să ştim, de la început, că timpul şi spaţiul nu sunt decât moduri ale conştiinţei noastre. Termenii sanscriţi dau imediat cheia semnificaţiei lor:

Timp, *Kafoha*, înseamnă acţiunea de a număra.

Spaţiu, *Deshalu*. Înseamnă acţiunea de a indica.

Urmează de aici că timpul. În sanscrita, indică succesiunea după care luăm cunoştinţă de obiecte, şi că spaţiul arată direcţia în care le percepem. Timpul şi spaţiul, ca realităţi absolute, nu există: ele nu sunt decât moduri ale percepţiei noastre asupra faptelor. Prin timp eu înţeleg trecutul, prezentul, viitorul sau anticipaţia, adică trei aspecte ale cunoaşterii noastre despre fapte. Prin spaţiu înţeleg totdeauna ideea: aici, acolo, în această direcţie, în acea direcţie. Şi vom vedea imediat ca aceste noţiuni variază după fiinţa care percepe: Ceea ce e trecut pentru unul poate fi prezent pentru altul: ceea ce este aici pentru mine poate fi acolo pentru dumneavoastră.

S3 luăm de pildă soarele. Urmărindu-l cu ochii în mişcarea sa aparentă îi veţi atribui poziţii diferite în diferite ore ale zilei şi veţi indica prin cuvântul acolo direcţiile succesive în care îl zăriţi. Dar dacă aţi şi în soare, nu ar fi pentru dumneavoastră totdeauna aici?

Pentru noi pământenii, pământul este totdeauna aici; dar nu ar fi el acolo pentru locuitorul unei alte planete? Ceea ce e aici pentru unul este deci acolo pentru un altul.

Tot aşa pentru timp. Dacă e noapte, spunem că nu mai avem soare: că a apus. L-am văzut în timpul zilei, pe urmă am încetat de a-l vedea. Dar locuitorii soarelui îl vor zări ca fiind totdeauna acum; pentru ci soarele nu va fi nicâcind un lucru al trecutului. Astfel prezentul, trecutul, viitorul. Întocmai ca poziţia şi direcţia unui obiect, nu sunt

lucruri în sine; nu sâni decât *modalităţi ale conştiinţei noastre*. În realitate, după cum am văzut, nu există în univers decât un Principiu Unic, care ne apare sub aspecte diferite în timp şi în spaţiu.

O figură foarte simplă va arăta clar acest lucru. Să desenăm mai multe cercuri concentrice. Punctul central va reprezenta Principiul sau Ldeaţia Divină. Dacă o fiinţă se găseşte în centrul O, adică, dacă conştiinţa sa este identificată cu Conştiinţa Divină, atunci ea zăreşte simultan imaginea universului întreg; pentru că nu e nici direcţie, nici succesiune, nici spaţiu, nici timp; totul este aici şi acum. Să presupunem apoi că o fiinţă manifestată ia o poziţie A pe primul cerc. De acolo, va vedea într-o direcţie determinata, o anumită porţiune a panoramei Ideaţiei Divine. Dacă schimbă poziţia, dacă vine şi se aşază într-un al doilea punct B al cercului, va vedea într-o nouă direcţie o altă porţiune a Ideaţiei Divine. Şi nu numai că schimbarea de direcţie îi va da ideea de spaţiu, ci de asemenea va deveni conştientă de timp; Îşi va da seamă de faptul că *după* ce a perceput un anumit ansamblu de obiecte, ea percepe *acum* altele. Astfel, această fiinţa nu mai ia cunoştinţă dintr-odată de Ideaţia Divină, ci în succesiune, într-o a treia poziţie C, aceasta va zări o nouă porţiune a universului în o nouă direcţie, şi aşa mai departe. Presupuneţi că, cu timpul, ea sfârşeşte de parcurs cercul său; ce a văzut? Nimic altceva decât globul central, panorama Ideii Divine; iată lot ceea ce fiinţa va fi văzut după evoluţia sa. Ori, divinitatea care este în centru, nu vede nici ea nimic altceva; dar ea vede aceasta dintr-odată, fără direcţie nici succesiune, lată pentru ce aceeaşi idee, pe care entitatea ce evoluează percepe ca un *cert*, e cunoscută ca un *punct* de Fiinţa centrală. Cercul şi punctul sunt identice: sâni *aceeaşi id* percepută în condiţii diferite.

Să presupunem acum că o altă fiinţă parcurge al doilea cerc. mai depărtat de centru. Şi ea vede punctul centra] *succesiv* din *direcţii* diferite. Odată revoluţia sa sfârşită, a luat şi ea cunoştinţă de ceea ce e reprezentat în globul central. Dar să presupunem că această a doua fiinţă

se mişcă cu aceeaşi viteză ca prima. Cercul său fiind mai mare, îi va trebui timp mai mult pentru a-l parcurge; adică pentru fiinţa tic pe acest cerc perceperea totală a Ideii Centrale va cere un timp mai îndelungat. Totuşi, în rezumat, cunoaşterea acestor două fiinţe este identică, pentru că amândouă văd acelaşi lucru. Şi pentru că aceeaşi *succesiune* de obiecte a avut Ineşi pentru una şi pentru cealaltă, ele vor avea aceeaşi noţiune de timp scurs. În timp ce pentru noi care le observăm, acest timp poate fi foarte diferit unul de altul.

Tot aşa un al treilea observator, pe cercul cel mai exterior, va avea o revoluţie de o durată imensă faţă de a aceluia din vecinătatea centrului; şi cu toate acestea, odată orbita lui parcursă, el va fi văzut exact acelaşi lucru, ideea Centrală, dar sub forma unui cerc imens. Acest cerc este deci, ca şi celelalte cercuri, riguros echivalent punctului central. Şi tot aşa la nesfârşit: orbita infinită, eternitatea pentru a o parcurge, totul revine la acelaşi lucru. Eternul şi infinitul sunt identice într-un punct al spaţiului şi timpului. Încă odată, psihologul şi matematicianul ajung la aceleaşi concluzii.

Iată deci idee a esenţială pe care trebuie să ne-o facem despre cosmosul manifestat: un punct central unic, din care toiul emană, şi pe care noi îi percepem realmente în succesiune. Analogiile fizice vin să sprijine această concepţie, căci toate legile naturii sunt uniforme în principiul lor; ceea ce e adevărat pentru un atom e de asemenea adevărat pentru un univers, numai condiţiile diferă. Astfel, în sistemul nostru solar găsim soarele central în jurul căruia se rotesc planetele. Anul lor nu este decât timpul necesar îndeplinirii unei revoluţii complete în jurul soarelui. Acest timp este în mod esenţial identic pentru toate, fiindcă este constituit prin succesiunea aceloraşi faze; dar dacă luăm un termen de comparare, anul terestru bunăoară, vedem cât variază potrivii condiţiilor (distanţa) în care orbita e parcursă.

Un detaliu esenţial care nu trebuie uitat; cu cât fiinţa e mai depărtată de Principiul Central, cu atât percepţia pe

care o are despre acest principiu e mai indistinctă şi confuză. Planetele foarte depărtate de soare nu-l percep decât ca o vagă reflexiei tot aşa şi noi, pe planul fizic, nu vedem decât umbrele, imaginile confuze ale Realului, atât suntem de depărtaţi de Soarele Central al Adevărului Spiritual.

Dacă realizaţi bine. ideea generală despre timp şi despre spaţiu, veţi înţelege mai uşor procesul evoluţiei, proccii pe care îl vom expune mai întâi din punctul de vedere psihologic. Acest punct de vedere este totodată cel mai uşor şi cel mai bun, căci e vorba aici de Realitatea Unică, *conştientă*, care se manifestă Ea însăşi.

Dar, mai inaime de toate, trebuie să fiţi pătrunşi de acest lucru: *creaţia* nu are în realitate nici început nici sfârşit. Toate universurile se nasc şi mor rând pe rând i al nostru nu face excepţie de la lege. El a fost precedai de către un alt univers al cărui fruct este şi dizolvându-se va da germenul unui univers viitor. Acela va fi la rândul său cauza unui nou univers şi lot aşa, din aproape în aproape. Acestea sunt lucruri pe care noi nu le putem verifica. Aceia însă, care au ajuns în evoluţia lor ta înălţimi de neconceput pentru noi, pot vorbi despre aceste lucruri ca fiind cunoscute de ei. Mărturia lor este întărită de către legea universală a alternanţei pe care am expus-o. Tot ceea ce cunoaştem este supus acestei legi de activitate şi repaus period iar de ce tocmai universul ar face excepţie de la aceasta?

Acest proces ciclic al universului este numit *Kapta*, ceea ce înseamnă Imaginaţie, Termenul e foarte just, căci universul e într-adevăr imaginaţia lui Dumnezeu; nu am văzut noi de altfel, în analiza obiectelor, că lotul nu e decât imagine şi idee?

Să trecem acum la expunerea procesului creator. Presupunem universul manifestat când vine perioada de repaus, Principiul încetează de a imagina, de a crea idei.

forţele în joc în cosmos se neutralizează progresiv; în cele din urmă universul dispare. În limbajul figurat sanscrit, „Brahma adoarme”. În timpul somnului său

profund toiul e calm, imobil, pasiv; nimic nu exista. Singură noaptea universală domneşte până la deşteptarea lui Brabma. (6)

Trebuie să remarc aici că Principiul are două aspecte: 1) *Brahman* (neutru) este Absolutul, filra atribute, fără relaţii, fără vreun raport cu universul manifestat:

2) *Brahma* (masculin) este Principiul prim, care produce universul şi prin urmare e în raport cu el.

Brahman e Inexprimabilul, despre care nimic nu se poate spune. Brahma este Dumnezeu, unicul, primul Prind piu al universului. Prin însăşi faptul că Brahma este primul nu poate fi Absolutul, căci „primul M este un atribut, care indică primul termen al unei serii şi implică raporturi cu termenii următori.

Absolutul nu e deci niciodată menţionat. Când se cere filosofului hindus să vorbească despre Absolut el răspunde simplu: „Nici aceasta, nici aceea!” negând orice atribut, negând orice predicat. Absolutul este inexprimabil, dincolo de orice gândire manifestată. Această definiţie (sau mai bine, această) a lui Brahman conduce uneori spiritul occidental să obiecteze că, deoarece nu i se atribuie niciun atribut, Brahman nu există. Dar filosoful hindus va nega chiar acest atribut al nortexistenţei. Tăcerea singură poate exprima Absolutul.

Lăsând deci la o parte Absolutul, vom începe descrierea noastră cu Prind piui Prim, Brahma, la deşteptarea căruia universul intră în manifestare.

fată ordinea manifestării Divine:

1, Brahma: Domnul Legea sau Fiinţa, Sat, Realul

2, Avidya: *Nefiinţa*, *Ire*.

3, Mahat: Cuvântul, Menţiunea (ai 3-lea Logos).

Aşezăm Brahman deasupra liniei, pentru că nu se poate defini prin nimic. Pe urmă Brahma, Realul, sau Sat, *primul Principiu din care nzultă toate lucrurile*.

liste esenţial să ne reamintim aici că Brahman şi Brahma nu sunt decât două aspecte ale unui singur şi acelaşi lucru: între ele nicio diferenţă de *esenţă*, tot aşa ca

între cercul generat Uc cărbunele arzând şi cărbunele însuşi. Amintiţi-vă legea: cauza cămine identică cu ea însăşi deşi îşi produce efectul.

Brahma se trezeşte deci în zorile unei Kalpa; la deşteptarea sa, prima gândire care se prezintă Domnului este: „Nimic nu există]”. Pâră a gândi încă el însuşi, aruncă, exprimându-ne astfel, o primă privire în jurul l-ul şi murmură: „Nimic I...”, Aceasta eu lege psihologică. Dacă vă treziţi subit în mijlocul unui pustiu, atenţia vi se va îndrepta imediat asupra vacuităţii pustiului. Această fază ar putea să nu dureze decât o fracţiune de secundă, dar nu ar fi mai puţin reală. Şi această lege, sub o formă diferită, de neînţeles pentru noi, lucrează asupra Spiritului Divin la deşteptarea sa: „ceea ce e sus e analog cu ceea ce e jos”.

Primul Principiu se găseşte deci în raport cu această noţiune: „Nimic nu există”, noţiune echivalentă nefiinţei. El însuşi este *Fiinţei*, Sat. Astfel, în al doilea grad al evoluţiei, se produce opoziţia între fiinţă şi nefiinţă. Iată deci binarul, plusul şi minusul, masculinul şi femininul. Puţin importă termenii întrebuinţaţi, dualitatea e aici. Acest raport al fiinţei şi nefiinţei e indispensabil fiecărei manifestări oricare ar fi ea. În toate lucrurile, chiar pe planul fizic, veţi găsi acest raport: peste tot două elemente, două polarităţi + şi –, pozitiv şi negativ. Începutul acestei dualităţi, manifestată peste tot, este aici, în al doilea grad al manifestării Divine. *Deci, dualitatea sau binarul, Sat – A vidya. aceasta e a doua fază a fiinţei* w *Avitfya* csie forma nominală a unui verb c-ite înseamnă: *na exista*, şi En acelaşi timp: *nu* este *cunoscut*. *Vutyale* înseamnă în

Să trecem la a treia fază. În ce constă ea? Vă veţi da uşor seama urmărind legea psihologică generală. Eu încerc să aplic aici această lege pentru avă arăta că hindusul nu crede în nimic supranatural sau miraculos, adică în nimic care ar fi deasupra oricărei legi. Termenii miraculos şi supranatural, nu se găsesc în vocabularul filosofului. Legea psihologică deci ne va lămuri. Dacă remarcăm că fiinţa primă a vieţui t. a produs şi cunoscut un univers în vremurile trecute şi că în prezent meditează

asupra acestei idei: „Nimic nu există!”, este evident că mişcarea sa viitoare va fi întoarcerea la lucrurilor trecute, la învierea în Gândirea Divină a sa. a universului dispărut. Presupuneţi că aţi adormi în sânul unui mare oraş, bogat şi glorios, plin de viaţă şi de mişcare; apoi că în timpul somnului, oraşul dispare pentru a face toc unui trist deşert. Primul vostru gând, la deşteptare, va fi pentru neantul cure vă înconjoară: „Nimic nu există” şi natural, gândul următot se va raporta la ceea ce exista mai înainte în jurul vostru. Toi uşa pentru Divinitatea care reflectează la nefiinţa universului. Această gândire deşteaptă în ea amintirea trecutului. Şi această memorie a trecutului e numită marele *Mahat*, ceea ce nu are SIT – reit, Ori studentul filosofiei hinduse ştie că pe de altă parte, Mahat înseamnă *Uca Ce*. Mahat, arhetipul universului prezent, nu e deci decât amintirea universurilor trecute. În Purane e numit *Sexha*, „rămăşiţele trecutului”, sau încă „rămăşiţele fără sfârşit ale trecutului”. Aici vedeţi cauza varietăţii care se manifestă în univers. Chestiunea de a şti cum Unul produce diversitatea, pentru ce Unicul naşte timp: *crima*, ţi *cunoscut*. Actrusia digresiune filologica poate nu vă interu Nea/a, inşi ciacâi> înickţteţi, veţi recunoaşte *de it cunwţte* v *q fi* sâni termeni convertibili, Vibraţiile exist j, înxy numai *citrwşimţtKK*-i aveţi constituk pentru *voi fim ţa* obiceiului perceput.

toată multiplicitatea formelor, presupune că universul actual este prima creaţie, şi că a fost un timp când nicio creaţie nu exista. Şi se mai zice că, dacă acest univers este emanat din Cel Unic, trebuie să aibă vreo cauză această diversitate omniprezentă. Dar dacă concepem că seria universurilor nu are nici început nici sfârşit, vom înţelege că varietatea universului actual rezultă din varietatea universurilor trecute, şi că germenul diversităţii e adus, de la o Kiilpa la alta, prin amintirea trecutului numită Mu hal.

Aceste trei principii: Brahma, Sat – Avidyaşi Mahat, sunt tripla manifestare a Celui Unic, în literatura ocultă, li s-a dat numele de: Primul, Al Doilea şi Al Treilea Logos.

Acest termen Logos, sau Cuvântul. este împrumutat din literatura greacă. Se regăseşte în a patra evanghelie: „la început era Cuvântul... f. Aceste trei logosuri, sau aceste trei persoane ale Treimii, după teologia creştină* apar deci în filosofia hindusă, sub forma pe care v-am expus-o. Afară de nume şi de formă, nicio diferenţă între cele două concepţii. Treimea este deci o idee înalt filosofică, nu, evident, sub forma simplistă pe care i-o dă biserica devenită neştiutoare, ci sub forma metafizică şi raţională.

În Vechiul Testament veţi găsi aproape acelaşi lucru: „Şi Duhul lui Dumnezeu se mişca pe faţa abisului apelor”. Veţi înţelege uşor că abisul corespunde cu Avidya, sau cu Nefiinţa. În multe alte simbolisme. acest al doilea principiu a fost la fel numit: apele. În Purane îl regăsim sub numele de Karanava: apa tuturor cauzelor.

Nu pot să intru în studiul comparativ al diverselor sisteme, dar veţi vedea că aceeaşi idee se regăseşte în toate sub forme diferite. Toată dificultatea, constă în a vedea în ce punct de vedere s-au aşezat diversele religii (punct de vedere psihologic, matematic, etc.). Odată determinai acest lucru, tot restul va decurge riguros. Treimea egipteană, cum o ştiţi, se compune din: Osiris, Isis şi Horus. Treimea creştină la început consta în: Tată, Mamă şi Fiu, în filosofia indiană. Brahma este Tatăl, Avidya (feminin) Mama şi Mahat Fiul, Fripcipiul feminin este la baza virtuală a oricărei manifeslâri). Veţi găsi aceste trei principii în ţoale. Natura celui de al treilea este mai cu seamă vădită; atât cât un lucru este un lucru se daioreşte acestui ultim principiu. Căci el dă Ideea şi Ideea singură face posibil realmente lucrul.

NOTĂ.

Cele două principii superioare ale lui Ātma. În Om, principii pe care ne-am abţinut de a le numi în prima conferinţă, corespund lui Brahma şi Avidya. Se pot de asemenea numi Purushu şi Avyakalu (sau Prakrili); Ātma corespunde lui Mahat.

În noi, distincţia între Purusha. Avyakuta şi Ātma este

în prezent imposibilă. Sâni cele „irci în unul şi unul în trei” despre care vorbeşte simbolul. În rezumat pentru noi, Ātma este o iri-unitate şi poate fi reprezentată prin semnul A.

DESPRE PROCESUL MANIFESTĂRII UNIVERSALE

(urmare)

DESPRE REÎNCARNARE

S3 continuăm studiul nostru asupra evoluţiei cosmice. Acest studiu este foarte anevoios şi nu poate fi înţeles decât de on număr restrâns de persoane. Ca atare vom trece repede peste el. indicând numai principalele etape ale procesului creator. Am văzul că, lăsând la o parte Absolutul, Divinitatea se manifesta sub trei aspecte: *Sat*, Fiinţa; *Avidya*, Nefiinţa (sau mai bine zis dualitatea fiinţei şi u nefiinţei); şi Ideaţia, renaşterea memoriei trecutului. Acest al treilea Principiu *manifestă* Treimea. şi poate fi considerat ca sintetizând în et fiinţa şi nefiinţa şi ceea ce rezulta din reacţia lor reciproci.

Remarcaţi cil Fiinţa nu s-a gândit încă la sine. Conştiinţa ei s-a îndreptat, pentru a spune aşa, în întregime spre exterior.

Prima gândire: „Nimic nu este” induce pe a doua „Acela era”. Firul asocierii. odată reluat prin amintirea trecutului, atenţia Fiinţei se reflectează în fine asupra ei însăşi şi a treia gândire a sa izvorăşte: „Eu eram atunci, cel ce *sunt* acum”, Ideea „eu sunt” este e provocată prin urmare de amintirea existenţelor trecute; şi acest „eu SÂN” e numit *Ahankara*, conştiinţa Fiinţei universale, sau literal: „principiul care construieşte

Legea care se manifestă astfel se poate observa şi la copii. Toţi acei care au studiat psihologia copiilor ştiu cum conştiinţa lor, mai întâi latentă, a evoluat, în primul rând, copilul percepe obiectele exterioare din cauza acţiu nii lor asupra simţurilor sale; el raportează asupra lui însuşi această acţiune a obiectelor şi numai atunci conştiinţa se revelează. Un proces similar se observă la Marca Fiinţă a universului, legea analogiei universale îşi găseşte încă aplicarea sa”.

Deci, după ce acest mure Eu se deşteaptă, se distinge el însuşi dintre amintirile pe care le percepea. Ideile care au provocat această conştiinţă sau Ahankara, i se prezintă acum ca fiind *conţinutul său*, ea fiind *obiectele sale*. Astfel se produce al cincilea principiu, sau al cincilea plan al universului, Li se numeşte *Ta* sau *Manas* (*fi hankara* e numit şi *Buddhi*). Iată cum primele cinci planuri ale evoluţiei cosmice purced succesiv unul din altul.

Să remarcăm că *Manas* nu e. Într-un artumii fel, decât inversul 14! Muhatân raport cu *Ahankara*.

Avem deci:

I. Suf. Fiinţa

2. *Sat*- Fiinţă-Nefiinţă (+
Avidyit. –).

3.
Mahat. [deaţ ia.

4.
Ahankara. Conştiinţa.

5.
Manas. Obiectivitatea.

După ce a produs conştiinţa. *Mahat* fi devine obiect şi ia numele de *Manas*.

Această obiectivare poate fi, îmi pare, considerată a corespunde, într-un anumit sens. Fecioarei-Mamă din simbolismul creştin. Ideea aceasta a fecioarei şi a imaculatei concepţiuni este în fond foarte filosofică; dar şi aici, ca peste tot de altfel, cheia simbolurilor religioase odată pierdută, interpretarea lor degenerând din ce în ce mai mult în mâinile dogmatismului ignorant, nu a întârziat a se materializa complet, Ideea fecioarei imaculate este cunoscută cu mult înainte de Christos. În Upanişade, producerea acestui prin ci piu-mamă este explicată prin diviziunea lui Ahankara în două: subiectul şi obiectul. Pe urmă partea obiectivăe menţionată ca fiind „marea Soţie care ocupă spaţiul întreg” semnificând astfel substanţa cosmică, materia virgină. Această materie obiectivă e apoi impresionată de clementul subiectiv, de Ahankara propriu-zis, principiu activ în natură, iar mişcarea de vârtej

rezultată naşte toate vârtejurile universului. Aceasta este, dacă nu mă înşel, ideea originală a imaculatei concepţiunk Sfântul Duh. marele suflu (producing mişcarea în materia cosmică.

Cu aceste cinci principii, cinci planuri ale universului s-au manifestat. Cele două planuri superioare, indicate în mo, d simplu mai înainte, pot fi menţionate, în raport cu sistemul nostru solar, ca fiind planurile *Tatălui* şi *Mamei* (sau dintr-un alt punct de vedere, ale Tatălui) şi Fiului. Al treileaţ *Mahai*) poate fi numit planul *tosulut perfect*. Al patrulea (corespunde *tosului copii*. care se naşte în inima omului (*Manus*).

Deplina semnificaţie a acestora nu poate fi înţeleasă decât de acei cure au studiat profund chestiunea. Naştera lui Christos în inima tunului înseamnă în mod real naşterea principiului Buddhic în om. care devine atunci *iniţiat ut*, ca deosebit de omul obişnuit.

Avem acum subiectul şi obiectul faţă în faţă. Pasul următor e foarte natural: e urmărirea obiectului, care implică în natură evoluţia principiului Kama. F principiul emoţiei, senzaţiei, corespunzând planului astral, al şaselea plan al universului manifestai.

În fine, după dorinţă, vine când subiectul sesizează obiectul şi se identifică cu el. se naşte o creatură definitivă, se naşte o specie. Ea îşi urmează atunci evoluţia diferenţtindu-se din ce în ce mai mult, graţie *legii manifestărilor repetate*.

Această lege cau i acu însă vă fac a o între lege. f n sensul cel mai general al ei, vom numi-o legea re manifestării: aplicată special omului ea devine *legea reîncarnării* (*7*)

Această lege trebuie să fie bine înţeleasă de oricine vrea să studieze filosofia universală.

Oricare ar fi punctul de vedere în care se aşază cineva, găseşte în natura întreagă o continuă tendinţă spre diferenţiere, spre subdiviziune. Orice lucru, ieşit din unitatea primordială, se subdivide până ce extrema limită a diferenţierii este atinsă, în omul individual.

Acest proces e vizibil chiar pe planul fizic. Acei care se ocupă cu teoria nebuloaselor ne spun că tot ceea ce cunoaştem pe acest plan exista la început sub formă de nebuloasă, vasta masa omogenă, ceată plutind în spaţiul cosmic. Această nebuloasă, pe măsura condensării ci, s-a diferenţiat pentru a forma varietatea aproape infinită a lumii noastre materiale. Tot ceea ce simţurile noastre percep aici jos, dertvă din substanţa unică a nebuloasei primitive, a cărei condensare a produs sistemul solar.

Dar din punctul nostru filosofic de vedere, ceea ce se diferenţiază asticl. nu e forma; ci ideea care o produce şi oartimă. Această concepţie nu e uşor de prins în mod clar. mai ales pentru intelectul occidental: dar aici, Schopenhauer ne poate veni în ajutor. Amintiţi-vă că el consideră speciile, şi toate manifestările vieţii din univers, ca însufleţite de idei. Chiar o forţă fizică, bunăoară gravitatea, va fi pentru el expresia unei idei. Teoria sa despre „gradele de voinţă” e destul de izbitoare în această privinţă.

El ridică orice lucru la ceea ce numeşte el voinţa primordială; apoi, această voinţă se subdivide din grad în grad, fiecare din aceste grade fiind în realitate o idee. Şi dacă nu mă înşel, el spune că fiecare din aceste idei este substratul unui gen particular de manifestare. Această *idee*, e ceea ce se diyide şi subdivide. Ea e substratul şi aşa zicând, *sufletul comun* al speciei, suflet pe care fiecare reprezentant al speciei II manifestă mai mult sau mai puţin complet. Să luăm un exemplu oarecare: fie o turmă de oi. Această turmă în realitate e însufleţită de un suflet comun. Fiecare oaie aparţinând turmei, nu are, ca omul, un suflet individual persistent, ci totalitatea turmei este vitalizată de către o substanţă comună. Această substanţă, acest suflet, sau acest principiu, se manifestă în acest caz în întregime şi nu parţial, în fiecare animal.

Încă odată, acest proces nu e uşor de înţeles; e totuşi posibil să-şi facă cineva o idee dacă a priceput legile generale de manifestare cosmică. E vorba, de fapt, de două planuri diferite, de două spaţii în care numărul

dimensiunilor diferă. L posibil cu un lucru unic într-un spaţiu cu patru dimensiuni, să se manifeste sub forme multiple şi în întregime sub fiecare din aceste forme, într-un spaţiu cu trei dimensiuni. Acei care au cunoştinţe matematice vor înţelege poate acest lucru, dar mă îndoiesc că sunt în stare să-l şi explice.

Din punct de vedere psihologic, pot încerca să vă arăt, prin câtevu exemple, că o singură şi aceeaşi idee se poate manifesta sub diferite forme şi peste lot în întregime. Dar înainte, vă voi cere să admiteţi, cel puţin provizoriu, că orice idee este o realitate tangibilă: că fiecare din gândurile noastre posedă o formă particulară şi există pe un

Inucbuinţe/, tici ei ivântul aulici din lift>X. i aiiul. i mai polrr. Îl pentru 4 denumi un *firi*/*teipiu* ancolectiv şi nu o vrut. ilv inleliycniu cum este sufletul omenesc.

plan care îi este propriu şi sub legi de timp şi spaţiu diferite de acelea care ne sunt obişnuite. Dacă aţi putea percepe obiectele acestui plan, cu ajutorul clarvederii, aţi şti că fiecare gândire are o formă vizibilă şi tangibilă. Evident nu puteţi obţine proba decât prin voi înşivă. Aşteptând, să admitem aceasta.

Odată admis, să luăm un artist, un pictor de exemplu; ceea ce exprimă pe pânza lui nu e altceva decât ideea sa considerată ca un tot. Să presupunem că reproduce tabloul său de un număr oarecare de ori; manifestarea ideii este multiplicată, dar fiecare idee e exprimată întreagă în fiecare reproducere.

Un alt exemplu va fi acela al unei mame a cărei inimă e în adevăr maternă. Ea are un copil şi îl iubeşte din tot sufletul său. Presupuneţi că naşte un al doilea copil şi că îl iubeşte tot aşa cum ştie o mamă iubi. Credeţi că iubirea ei pentru primul copil să fi scăzut prin aceasta? Dimpotrivă. Iubirea sa e manifestată în două obiecte în loc de unul singur şi în fiecare ca un tot complet. Multiplicaţi numărul copiilor, dacă ea e o adevărată mamă, va manifesta totdeauna iubirea sa ca un tot pentru fiecare şi gingăşia pentru primul născut nu va fi micşorată cu nimic, iată un

principiu psihologic cu manifestare multiplă, revelindu-se în întregime în fiecare manifestare.

Aceeaşi idee a fost exprimată de filosoful hidus cu ajutorul unei analogii. Puneţi unul lângă altul o serie de vase pline cu apă liniştită; acelaşi soare unic se va reflecta în toate, în întregime în fiecare vas. Tot aşa un suflet comun unic se poate reflecta ca un lot în fiecare reprezentant al unei specii.

Aşa e cazul turmei de oi pe care am amintit-o. Poate aici e raţiunea pentru care Christos a ales această imagine: „Eu sunt păstorul cel bun şi voi sunteţi oile mele”. Voia, îmi pare, să indice prin aceasta că şi discipolii au un suflet comun în Ei; şi că în Ei trebuie să fie Unu, ca oile în sufletul lor comun.

Înţelegem acum că acest suflet comun al lucrurilor se diferenţiază gradat în evoluţia universală. I-a început, nu exista decât un Tot unic, şi aceasta Unitate se diferenţiază din ce în ce mai mult, flecare suflet general divizându-se şi subdivizându-se treptat în suflete mai particulare.

Această diferenţia re se produce prin acţiunea agenţilor exteriori asupra formelor. Astfel, să considerăm o specie vegetală: ea e înzestrata cu o viaţă comună, care se poate numi suflet vegetal. Luaţi câteva exemplare ale speciei şi puneţi-le în condiţii cu toiul diferite de acelea faţă de care e supusa spetia-mamă în natură. Aceste condiţiuni vor putea influenţa sufletul speciei, atât cât este el manifestat în aceste câteva exemplare, până într-atât încât acest grup nu se va mai putea menţine în raport cu restul. Veţi crea în acest fel un suflet colectiv secundar care nu mai poate fi asimilat cu sufletul general al speciei, în alţi termeni, veţi forma o nouă specie, evoluată din precedenta.

Putem reda această idee sub o altă formă, dacă ne reamintim că totul nu e decât vibraţie. Consideraţi de exemplu viaţa unei specii ca fiind un mod particular de vibraţie. Dacă aţi alege câteva specimene şi aţi reuşi forţat să le supuneţi la un mod de vibraţie complet diferit, acest grup va fi separat de specia mamă şi va forma matca unei

specii noi. Astfel, diversitatea condiţiilor la care sped i le sunt supuse, diferenţiază constant viaţa care e substratul acestor specii; şi această diferenţiere se continuă prin cele trei regnuri inferioare până ce produce *canid*.

De la acest punct înainte, fiecare fiinţa este constituită dintr-un suflet propriu, sau individualitate umană, care îşi urmăreşte independent evoluţia sa, manifestându-se în diverse reprize sub o serie de forme, sau *personalităţi*, din ce în ce mai perfecte, în raport cu progresul realizat de ciure *individ*. Aici e extrema limită a subdiviziunii; se poate spune că *fiecare om o* specie.

Omul apare mai îmâi sub forma sălbatică, abia superior animalului, poate chiar inferior în aparentă. În regnul animal, nu exista stare individuală; animalul participă la viaţa comună a unei specii. Mulţumită condiţiilor speciale, el se găseşte diferenţiat, separat de rest. A continuat un scurt răstimp a se remanifesta ca animal separat, pe urmă a apărut sub formă de om. Noi specializăm continuu animalele (clini de exemplu) graţie condiţiilor particulare cărora îi supunem. Aceste animale, după câteva reîntrupări independente, sunt gata să se manifeste sub formă omenească, dacă găsesc organisme umane destul de elementare pentru a le primi. Ei bine, veţi fi fără îndoială surprinzi de a vedea că un eline inteligent, trecut în regnul uman, va fi mai brutal ca înainte. Ţoale calităţile nobile ale dinelui dispar la omul primitiv. Dar ele nu sâni eclipsate deeft un răstimp; rămân în stare latentă.

Una din principalele raţiuni ale acestui recul aparent este că suma de inteligenţă care generează un corp de animal este cu totul insuficientă pentru guvernarea unui corp omenesc. De aici regresul observat, regres care se produce în toate punctele de tranziţie pe scara fiinţelor. Astfel plantele cele mai evoluate dau semn de o mare senzitivitate; ele câştigă multă experienţă (comparativ), şi viaţa care le animă trebuie să treacă treptat în stare de viaţă animala. Toţi oamenii de ştiinţă admit că e foarte greu de trasat linia de demarcare între cele două regnuri;

dar dacă reuşiţi a o trasa, veţi vedea că animalul rudimen-[4]

Iar este inferior, în multe privinţe, plantei superior dezvoltate. Raţiunea e şi aici aceeaşi; suma de energic care ajunge să guverneze armonios planta cea mai evoluată, va putea cel mult să menţină echilibrul funcţiunilor la animalul rudimentar. Pragresiune şi regresiune alternative, aceasta este legea ciclică. Ea se regăseşte în universul întreg; ea guvernează cu aceeaşi rigoare omenirea şi indivizii şi naţiunile care o compun. Altă dată oamenii au fost mai virtuoşi; acum sunt mai puţin. Ei vor fi într-o zi mai virtuoşi ca niciodată, cu noi calităţi câştigate. În virtutea acestei legi viaţa animală, superior evoluată, se manifestă apoi sub forma umanităţii rudimentare şi sălbatice.

Trebuie să insist încă asupra unui punct fundamental, menţionai mai sus. Acei care au auzit vag vorbindu-se de doctrina hindusă a reîncarnării, îşi închipuie că, după noi, omul individual, aşa cum e azi, a trebuit să existe ca animal în trecut. Nimic adevărat; omul, ca individ, niciodată nu a fost animal. Viaţa, acum individualizată, care îl animă, a făcut parte altă dată dintr-un toi comun, din viaţa unei specii. Dar, prin însăşi faptul individualizării, ca a ieşit definitiv din regnul animal. Individualitatea este deci diferenţa esenţială dintre om şi animal. Animalele unei aceleiaşi specii acţionează toate într-un chip analog în aceleaşi circumstanţe, cel puţin dacă nu-s pe cale de individualizare. Din contră, fiecare om acţionează în felul său şi zece indivizi vor putea fi determinaţi, de aceleaşi circumstanţe, să se comporte în zece chipuri diferite.

Dar. Dacă noi nu am fost animale, nu e mai puţin adevărat că noi am fost, individual, sălbatici, Oricât de mândri putem să fim azi de civilizaţia noastră, a fost un timp când trăiam ca nişte papuaşi, savurând fără scrupul carnea soţiei noastre legitime. De atunci viaţa noastră a

---

4 individualitatea sau sufletul omenesc, nu este akocva dccît Man asul superior despre care v a ştirbit in primul capitol, Pcno nalţi ai to se compune din palm principii inferioare

evoluat treptat, păstrând această lege universală are manifestării care ia aici numele de *reîncarnare*.

Vom dezvolta studiul reîncarnării în viitoarea noastră p/elegere, lată legea fundamentală pe care o putem deduce din toi ceea ce am prezentat anterior: peste tot forma se sfărâmă, dar sufletul, sau viaţa care o animă reapare, sau se rema ni festă, sub o altă formă. Astfel se păstrează în decursul evoluţiei fiinţei, continuitatea experienţelor câştigate.

Pentru regnul animal, lucrul se concepe ai uşurinţă. Să revenim un moment în oile noastre. Când o oaie din turmă moare; viaţa sau forţa care o animă, nu e distrusă. Ea se reîntoarce, sau mai bine zis rămâne în viaţa comună a speciei, cu toate experienţele câştigate graţie acestei manifestări particulare. Aceste experienţe formează instinctele speciei. Presupuneţi că un mare număr de oi ar fi fost răpi te de vulturi şi omorâte. Viaţa turmei, sau a speciei, a câştigat această experienţă şi a păstrat-u, şi când după aceea, această viaţă se manifestă din nou. când adică se naşte un nou miel. el se naşte cu instinctul speciei: *se teme* de in aceasta nu e decât amintirea latentă a unei experienţe trecute, amintire păstrată de sufletul comun al speciei. Astfel numai forma poate fi distrusă, viaţa reapare sub alte forme. Pwrma se sfarmă şi viaţa evoluează. Moartea, în sensul unei anihilări, nu există deloc; pretutindeni schimbarea universală şi continuă.

Dar ceea ce este viaţă dintr-un punct de vedere, poate fi formă dintr-un alt punct de vedere. *Otite ca formă, va dL-ifxuv*; *cât forţei sau liaţă vă e să mişte*. S3 luăm ca exemplu corpu I omenesc, aici *forma* cea mai grosieră e această materie solidă, lichidă, gazoasă pe care o zăriţi. Această formă e direct animată de către *o forţă* care e viaţa negativă, elementul literic. Acest element eteric e în raport cu corpul grosier. Sfărâmaţi combinaţia elementelor grosiere; principiul eteric va supravieţui. Deşi supravieţuirea sa nu e de lungă durată, totuşi aceasta nu înseamnă că nu e evidentă pentru clarvăzător.

Dublul eteric este deci un (din raport cu corpul

grosier, dar e *formă* în raport cu principiul următor, corpul astral. Dublul cleric se risipeşte şi astralul supravieţuieşte. Când astralul se risipeşte la rândul său, mentalul persistă ca viaţă, şi aşa mai departe. Acelaşi clement este totodată şi *viaţă* şi *formă*, viaţă a interiorului şi formă a superiorului. Căci lotul e vibraţie în univers; nicio diferenţă de esenţă între principii. Ele sunt viaţă sau formă, bărbat sau femeie, pozitiv sau negativ, du pl punctul de vedere în care te aşezi. Când o vibraţie încetează, o alta mai subtilă continuă; de sus până în josul scării, *forma se sfărâmă ţi viaţa persană*.

Aceasta este ideea fundamentală pe care se bazează doctrina reîncarnării.[5]

DESPRE REÎNCARNARE (urmare)

Am văzut vă viaţa se subdivide continuu pin3 ce ajunge la maximum de diferenţiere în omul individual, cafe se manifesta mai întâi în stare sălbatică. Ne rămâne acum să vedem cum se dezvolta acest om sălbăticii care e scopul lungului său-pelerinaj.

Îngăduiţi-mi, mai îmi, să vă repet, pentru a fixa bine ideile, că atâta vreme cât Manas superior, sau corpul cauzal, nu este evoluat, nu există om în sensul real al termenului. Noi am văzut că la început, Principiul Divin se învăluie din ce în ce mai mult până ce produce materia fizică, care e punctul celei mai dense învăluiri a sa. Apoi, cinci elementul eteric se dezvăluie şi devine aparent, avem regnul vegetal; principiul astral, sau Kama, eliberat la rândul său, produce regnul animal, în ale cărui grade superioare încep. În şi ne a se dezvo I ta germe ni i aci inităţii mentale (intelectul, sau Manas inferior).

În acest moment un fenomen remarcabil se produce. Când două sarcini electrice contrare se apropie treptat una de alta, vine un moment când rezistenţa mediului este învinsă; scânteia străluceşte şi cele două sarcini se combina. Tot aşa când. În evoluţia sa. polul vieţii animale

---

5 Aici este viţeii problemei suferinţei, care provine din aceea că fiinţa care cm<c mtodală viaţa şi forma. identifică pe nedrept “cui1' sâu conştient cu furnic iar nu cu vi;»ţa

atinge extrema sa limită superioară prin trezirea Manasului inferior, un curent spiritual coboară din planul Buddhic şi conjuncţia sa cu Manasul inferior produce scinieia, Manasul Superior sau corpul cauzal al omului.

În timpul apariţiei sale. corpul cauzal, nu e, pentru a ne exprima astfel, decât un germen, germenul individualităţii, observabil totuşi de către clarvăzătorul de ordin superior în orice caz, omul primitiv nu e conştient în acest plan; corpul său cauzal va fi mult timp încă pentru el urzeala invizibilă şi necunoscută pe care se deapănă seria existenţelor sale. El însuşi rămâne esenţialmente un animal: conştiinţa sa lucrează mai întâi în regiunea astrală, planul dorinţelor, al pasiunilor, al lăcomiei. Nu se mişcă decât pentru a-şi satisface nevoile şi în aceste mişcări indistincte se izbeşte în tot momentul de natura exterioară şi primeşte izbiri violente. Plăceri brutale, dureri brutale, nimic altceva nu-l poate mişca. Corpul său «ustral caută să micşoreze ciocnirile, suferinţele; el se adaptează treptat reacţiunilor exterioare şi astfel evoluează în om principiul karmic. Rină acum acesta nu are decât puţine idei. Abia îşi aminteşte azi de ceea ce i s-a întâmplat ieri; şi neavând aproupt nicio noţiune despre trecut, nu se gândeşte deloc la viitor. Atât timp cât poftele sale slut satisfăcute, nu se îngrijeşte pentru ziua de mâine; mulţumit şi sătul, doarme greoi sau se dedă la vreo plăcere bestială. Din timp în timp, simte foamea şi setea şi de fiecare dală se trezeşte încet în creierul său ideeo ca în trecut a mâncat şi că foamea i-a fost potolită. Această amintire excită activitatea sa şi începe să caute alimente.

În ceea ce priveşte mentalul, el nu progresează aşa de repede. Două sau trei idei pe care omul le compară între ele formează aproape lot bagajul său intelectual. O mentalitate de ordinul cel mai elementar evoluează astfel în el. Deci. În aceste prime zile, omul îşi organizează treptat corpul său astral şi Manasul său inferior; corpul său fizic de asemenea se modifică, puţin câte puţin, după împrejurări. Dar tot acest proces este extrem de lent. Omul rătăceşte dus de valuri pe oceanul vieţii, fără vreo gândire

călăuzitoare, fără vreo idee definită. Cum ne-am putea aştepta ca el să progreseze repede? întreaga sa existenţă terestră se scurge adunând două sau trei idei. În decursul zilelor şi nopţilor legea de activitate şi repaus alternativ îi guvernează viaţa. Pe urmă vine un timp când *perioada activă* a ciclului său personal ajunge la sfârşit conform legii universale a alternanţei. Ora repausului sună şi omul moare. După cum ştiţi, moartea consistă în extragerea dublului eteric. Ulterior şi acesta e lăsat la o parte şi omul rămâne în astral, sau *Kama-loka*, până la epuizarea activităţilor sale senzuale. Pe urmă vine un timp, când trece într-un repaus mai profund, când se dazagregă la rândul său şi corpul astral. A lăsat deci înapoia sa trei corpuri. Dacă a avut vreo gândire nobilă, ceea ce e puţin probabil în acest punct al evoluţiei sale, el păstrează o vagă amintire a acesteia în Manasul său inferior. El e atunci în cerul său. În fine acest Manas, încă foarte rudimentar, se risipeşte repede şi omul ajunge în propria sa locuinţă, care e regiunea Manas a rupă, sau cerul. superior. Aici e locul său real ca fiinţă umană; dar atingând această stare, omul la începuturile sale e cu totul inconştient. Căci conştiinţa. Într-un plan oarecare, depinde de activitatea depusă pe acest plan în decursul vieţii; şi la individul despre care e vorba aici, această activitate pe planul gândirii abstracte e identic nulă. Deci omul primitiv, neavând puse în joc. În timpul vieţii sale, activităţile Manas-uluisău superior, e absolut inconştient în planul corespunzător al universului. În împărăţiile superkuye ale cerului, el nu e încă decât în stare de germen...

Această stare inconştientă se prelungeşte câtva timp, apoi perioadei active a ciclului individual îi bate ceasul.

Câteva mişcări spontane, câteva vibraţii ale corpului cauzal se manifestă şi, acţionând din aproape în aproape asupra substanţei din planul manasic inferior, adună în jurul fiinţei un nou corp mental. Acest nou Manas inteleciiv e formal conform rezultantei celui din viaţa precedentă, rezultantă păstrată sub formă de in corpul cauzal, după dispersia substanţei intelectuale. Astfel, noul Manas

inferior nu va fi, dintr-odată, acela al unui mare geniu; va fi foarte simplu, arborele grăuntelui semănat în trecut. Aceste activităţi mentale, încă foarte rudimentare, se transmit treptat planului astral, sau în alţi termeni, activitatea fiinţei trece din împărăţia gândirii în cea a dorinţei şi se formează un nou corp astral potrivit facultăţilor ce rezultă din corpul astral precedent. Pe urmă este format un tipar eteric potrivit individului de către forţele selective ale universului (sau de către agenţii lor); acest dublu eteric lucrează în sânul mamei, organizează materia grosieră a corpului uman şi treptat Eul ia în posesiune «teest corp prin intermediul învelişurilor manasic şi astral.

Dar fiinţa rudimentară pe care o considerăm aici e încă foarte puţin dezvoltată. De fapt, abia dacă există o diferenţă apreciabila între o încarnare şi cea următoare.

Astfel omul evoluează puţin câte puţin, din întrupare în întrupare, perfecţionând treptat cele patru vehicule inferioare. Şi când devine capabil în fine să considere gintiiri abstracte, Manasul superior, până atunci în stare de germen, începe a se dezvolta activ pe propriul său plan. Cel ce se reîncarnează şi se perfecţionează dintr-o[6]

viaţă în alta e curpul cauzal, adică omul veritabil, conţinând în el Ātma şi BudhL Cele patru principii inferioare sunt formate din nou la fiecare încarnare. Ori acest cuateranar inferior e *personalitatea*, adică omul aşa cum îl cunoaştem şi aşa cum se cunoaşte de obicei el însuşi. Acest om nu se reîncarnează. Tom Jones, în completul său englez –, nu se va mai regăsi ca atare într-o altă viaţă. Remanifestarea Eului său veritabil va putea avea loc într-un alt mediu, într-o altă ţară şi va putea chiar

---

6 Sufletul copilului nu are completă p&wuunc a corpului decît spre vîrsla do 7 ani, copilul Crâieşte în parte pe planul astral. Pentru uccn&la cl aude ţi vede multe lucruri pc care noi nu le percepem, insa dud povesteşte naivele sale viziuni, părinţii ii dojenesc, voind s£-l împiedice “de-a minţi" şi puţin cile puţin puterea de percepţie in lumea transccdcnt a dispare

r "'Ca la înviere nici hum: însoară, n ivi nu se mărită, ei ea îngerii lui Dumnezeu în cer xint’-,

să se manifeste într-un alt sex. Numai cuaternarul inferior are sex. Corpul cauzal, din contră, manifestându-se pe planurile inferioare ale universului, printr-un mare număr de *personahtăp* variabile, când masculine, când feminine, dezvoltă în ci însuşi, graţie diversităţii experienţelor câştigate, două clase distincte de virtuţi. Toate virtuţile mai bărbăteşti, mai energice, curajul, bravura, se dezvoltă prin întrupări rmftculine. Virtuţile mai delicate, mai gingaşe şi în acelaşi timp mai tăcute şi mai puternice sunt fructul întrupărilor feminine. Omul perfect şi-a însuşit treptat toate virtuţile bărbatului şi ale femeii; e puternic ca bărbatul şi gingaş ca femeia. Cel care nu a dezvoltat în el decât o singură latură a naturii umane poate fi sigur că e încă foarte departe de scop.

Manasul superior se modifică continuu, creşte şi se dezvoltă în decursul lungii scrii de reîncarnări. Sufletul omenesc nu e deci o cantitate constantă; din contră, procesul pe careţi descriem are cu precizie ca scop formarea şi creşterea sufletului. Dar deşi se modifică, el păstrează *identitatea* şi *continuitatea* sa în toate încarnările umane.

Niciodată nu e disociat, ca cele patru principii inferioare, atât timp cât omul e om. Dar când fiinţa trece în regnurile îngereşti, după împlinirea ciclului său omenesc, îşi poate părăsi şi reînnoi Manasul său superior, cum îşi părăseşte şi reînnoieşte, ca om, vehiculele sale inferioare.

Perioada care se scurge între două încarnări e foarte variabilă. Ea depinde în întregime de întrebuinţarea pe care omul a dat-o vieţii sale pământeşti, Cum am văzut, nimic nu poate fi începui după moarte; perioadele purgatorială şi cerească nu situ decât întreaga deschidere, realizarea energiilor acumulate în diversele principii ale fiinţei noastre conştiente în timpul vieţii. Omul care nu a desfăşurat nicio activitate psihică sau mentală ar putea să se reîncarneze imediat Dar pentru omul intelectual al ţărilor noastre, perioada mijlocie între moarte şi naştere va fi de aproape 1500 ani pământeşti. Evident, entitatea desâncarnală va putea să-şi facă cu totul altă idee despre

acest timp, pentru că legile timpului, pe planurile hiperfizice, diferă mult de acelea care ne regizează. Această medie e. de altfel foarte elastică; indivizi mai dezvoltaţi spiritual vor putea reveni după două sau trei mii de ani, în timp ce oamenii mediocri abia câteva secole vor absenta din planul fizic. Un copilaş va putea să se reîntrupeze aproape imediat după moartea sa.

Durata relativă a perioadei în astral şi în cer depinde şi ea de viaţa noastră de pe pământ. Omul care e şi pervers şi puternic, care şi-a consacrat toate energiile la satisfacerea dorinţelor sale egoiste şi a pasiunilor fără saţ, va fi reţinut o lungă perioadă în lumea astrală; în urma acesteia cele câteva părticele de bine pe care le conţine viaţa sa vor fi răsplătite printr-o scurtă şedere în lumea cerească. Totul se petrece conform legilor naturii şi nu după decrete arbitrare. Omul se recăseste. la câteva ore după moartea sa, identicei) el însuşi. În afara corpului său fizic, nici mai bun nici mai rău ca înainte, cu toate dorinţele, cu toate pasiunile; căci pasiunile sale subzistă pe planul astral. Ele nu pot subzista decât aici, precum corpul său fizic subzistă ttumai pe planul fizic. Prin urmare, natura pasională a acestui om îl va târî în vâltoare” lumii astrale până ce toate energiile sale animale sunt neutralizate, adică epuizate. E uşor de conceput că la unii indivizi, acest lucru poate cere un timp considerabil.

Această energie astrală odată epuizată, corpul astral moare şi omul păstrează intact restul naturii sale. Dar cum Manasul său a funcţionat foarte puţin, suma energiilor sale pe planul mental sau ceresc, va fi repede epuizată şi după o perioadă de inconştienţă în care Manasul inferior moare la rândul său, fiinţa revine spre planul fizic, gata pentru o nouă reîntrupare.

Viaţa noastră în lumea cealaltă e deci în întregime determinată de viaţa noastră de pe pământ. Dacă prin gândiri nobile ne dezvoltăm mult mentalul nostru şi dacă purificăm corpul nostru astral, stagiul nostru purgatorial va fi foarte scurt şi în puţine zile după moarte trecem în lumea cerească pentru o perioadă îndelungată de fericire.

Pe de altă parte, prin activităţile noastre „fizice, psihice şi mentale, determinăm natura germenilor care, transmişi prin corpul cauzal, vor servi a forma pentru o existenţă viitoare noile noastre corpuri, mental şi astral şi vor influenţa chiar, într-o largă măsură, asupra alegerii corpului fizic care ni se cuvine. Prin urmare chiar din această viaţă noi făurim, pentru o viitoare existenţă, lanţurile robiei, sau instrumentele eliberării noastre.

Edeci foarte util să înţelegem aceste idei, chiar şi numai într-un mod teoretic, căci aceasta ne permite să orientăm metodic viaţa noastră spre un scop determinat, ştiind ce voim, în loc să aspirăm vag spre un ştiu ce ideal imprecis şi neguros.

Viaţa astrală poate fi prelungită dincolo de durata normală, dar prin procedee care nu sunt deloc de recomandai. Omul astral, am spus-o, supravieţuieşte până la completa epuizare a energiilor pasionale născute în timpul vieţii pământeşti Dar aceste energii pot fi stimulate şi hrănite în astral, dând astfel omului desâncamat o reînnoire aproape nelimitată a contactului său purgatorial. Diferite cauze pot contribui la această stare de lucruri.

În primul rând, e de temut ca multe entităţi astrale să nu fie astfel hrănite de către mediumii spiritişii. Vilele sunt întreţinute de către indivizii vicioşi inconştient obsedaţi. Aţi remarcat că în ţările unde există pedeapsa cu moartea criminalitatea creşte în loc să scadă. Raţiunea e foarte simplă şi cine poate observa îşi va da seama. Un lucru e absolut sigur: nu puteţi omorî un om. Puteţi distruge corpul său, dar omul subzistă. Executând un asasin, nu atingeţi deeft corpul său fizic; câteodată chiar dublul eteric persistă şi individul rămâne în cele mai de jos regiuni ale lumii invizibile cu toate urile şi pasiunile sale. El devine atu noi periculos altfel decât în închisoare. Când era închis nu putea influenţa omenirea decât prin gândirile sale rele emise de el, rând acum este eliberat, nu numai din închisoare, ci şi din corpul său fizic. Cu rapiditatea ghidului el se transportă dintr-un loc în altul, obsedând şi îndemnând la crimă pe acei care hrănesc gânduri de ură

sau de răzbunare. Astfel, cu CÂT veţi extermina mai mulţi criminali, cu atât veţi mări criminalitatea, fără a o micşora vreodată.

Un mare număr de entităţi mai mult sau mai puţin rele din lumea astrală iau în stăpânire mediumi şi ajung graţie lor. să-şi satisfacă într-o oarecare măsură dorinţele lor pământeşti. Mcdiumul e pentru aceste entităţi un punct de sprijin fizic, permiţându-le de a pune în mişcare noi cantităţi de energie în corpul lor astral. Consideraţi o entitate astrală posedată de o violentă dorinţă de a bea şi căreia îi lipseşte corpul fizic pentru a o realiza; această dorinţă, potrivit cursului normal al lucrurilor, ar trebui să se stingă treptat, după ce, bineînţeles, acauzat crude suferinţe nenorocitului desincarnat. Acesta, purificat, ar continua evoluţia sa. Dar dacă un medium îi oferă corpul său ca vehicul fizic, desincarnatul va încerca să profite de ocazie pentru a-şi satisface viciul; el va îndemna pe medium să bea, şi departe de a sfârşi cu propriile sale suferinţe, le va prelungi; dublă calamitate. Toate emanaţiile viciului şi ale sângelui contribuie de altfel să hrănească entităţile astrale cele mai perverse, care colindă de preferinţă măcelăriile, abatoarele şi locurile rele.

O altă greşeală consistă în a *regreta* exagerat pe cei morţi; ei pot fi reţinuţi mult timp în astral prin lamentaţiile nepotrivite şi cu adevărat egoiste ale acelora pe care ei i-au lăsat pe pământ. Nu în aceasta constau adevăratele probe de iubire, căci regretele celor vii ating realmente pe acei care au plecat, deşteptând în ei amintirile pământeşti şiind re prind atenţia sufletului lor spre lucrurile materiale. Adevăraţii prieteni nu ar trebui să procedeze aşa. mai ales într-o religie care recunoaşte un mare învăţător ca Christos. Dacă morţii voştri merg să guste odihna în Christos, pentru ce deci să-i aduceţi în această locuinţă a durerilor? Pentru ce acest aer trist şi aceste veşminte de doliu? Adevăratul credincios se bucură văzând pe[7]

prietenul său, pe fratele său, eliberat de piedicile vieţii pământeşti, Legea fiinţei sale îl va readuce destul de

7 Nu loaic regiunile p Linului r al sini de displăcut ţMipulidie .

curând pentru a con ţinu a seria experienţelor sale în această lume materială.

De fapt, e absurd a crede că starea cerească poate dura la nesfârşit pentru acei care nu au atins culmea evoluţiei umane, înainte de a putea trăi ca înger, trebuie câştigate însuşirile necesare. Dar, omul nedezvoltat nu e *conştient* în împărăţiile superioare. Cereţi unui om obişnuit să reflecteze la un subiect abstract; adoarme imediat. Conştiinţa sa densă e asfixiată de acrul înălţimilor. Să înveţe deci a gând abstract, în plină conştiinţă, în timpul vieţii sale pământeşti; numai atunci va putea pretinde să rămână conştient, după moarte, în planul mental.

Omul se dezvolta deci treptat în decursul lungului şir de vieţi. Dar atât timp cât nu a ajuns la un grad înalt al evoluţiei sale, nu-şi aminteşte de loc die existenţele sale trecute. Omul dezvoltat intelectual, deşi ignoră detaliile, păstrează totuşi o amintire latentă şi sintetică a experienţelor sale trecute; *vocea conştiinţei sale* nu e altceva. De altfel, această pierdere a memoriei de la o viaţă la alta nu are nimic care ne-ar putea surprinde. Memoria depinde de asociere. Ori asocierea e ruptă *peturu cete patru principii inferioare* după fiecare moarte, pentru că substanţa acestor principii este dispersată. Dacă este suficientă o izbitură a creierului pentru a ne face să uităm faptele vieţii actuale, cum ar fi posibil ca faptele existenţelor noastre trecute să ne fie păstrate, atunci când toată partea fiinţei noastre inferioară corpului cauzal a fost în întregime reînnoită? în ceea ce priveşte corpul cauzal, el subzistă şi păstrează amintirea tuturor vieţilor noastre. Şi în ziua tind vom fi ajuns să facem din acest corp cauzal sediul activităţii noastre conştiente, această amintire ne va aparţine şi noi vom fi găsit „finii de aur care leagă toate existenţele omului". Dar, aşteptând, noi nu păstrăm din trecut decât idei generale; conştiinţa noastră e o umbră

Diviziunile superioare *lc itcoiui plain sini, dimpotrivă, un locaş plăcut de-o nrud/c frumuşele. Aieî este "ţara verii" despre care vorbesc spiritele. Nici un mediu lăsat liber nu poate depăşi aceasta regiune, pentru a atinge planul mental.

proiectata de Man asul Superior, un rezultat al experienţe lor vieţilor noastre trecute. Mai mult* «ea ce numim caracterul nostru, individualitatea noastră, noi înşine cu un cuvânt, toate acestea nu sunt altceva decât rezultanta întrupărilor anterioare, în ceea ce priveşte detaliile, le vom regăsi în timpul iniţierii de care vorbesc, când Eul nostru se va identifica cu Fiinţa, cu adevăratul suflet omenesc în noi. Atunci toate întrupările noastre ne vor apărea ca tot atâtea zile dintr-o viaţă unică.

Acestea sunt principalele observaţii asupra marii legi a reîncarnării, care guvernează progresul individului uman. Creşterea se continuă încet după această lege a alternanţei, până în ziua când, perfecţiunea umană fiind atinsă, toată necesitatea reîncarnării dispare pentru fiinţa care de aici înainte e mai mult decât un om.

KARMA

Ne-am mărginit, până acum, să trecem în revistă procesul evoluţiei universale. Am văzut că principiul esenţial al fiinţei e Unu, identic în om şi în cosmos. Am enunţat legea universală a alternanţei, după care orice lucru progresează printr-o serie de manifestări periodic reînnoite. În fine, la fiinţa individualizată, la om, am observat, sub numele de reîncarnare, acţiunea aceleiaşi legi. Ne rămâne să vedem *pentru ce*, în virtutea cărui principiu, aceste manifestări periodice ne permit a progresa. Reîncarnarea pe de o parte, evoluţia pe de alta. sunt două ordine de fapte de observaţie transcendentă. Vom căuta să arătăm azi care e legătura dintre aceste ordine de fapte, sau mai bine zis care e cauza comună a lor.

Această cauză e acţiunea, *Karma*. Căci termenul sanscrit Karma, sau mai corect, Karman, înseamnă propriu-zis: activitate, acţiune. De aici a derivat semnificaţia sa de *lege a cauzalităţii* sau de înlănţuire cauzală; căci orice cauză este o acţiune şi orice acţiune e o cauză. Un efect e obligatoriu rezultatul unei activităţi; de altfel el însuşi e activ şi, considerat la rândul său ca o cauză, produce noi efecte. Şi aceasta pentru că seria

cauzelor şi a efectelor e în mod real o urmare, activităţi născându-se unele din altele, aşa că procesul întreg a primit numele de *Karma*, sau activitate. Acei care îşi închipuie a cunoaşte filosofia orientala, înţeleg în general sub acest nume o lege guvernând exclusiv soarta omului. În realitate, Karma e mult mai mult decât atât: ea se extinde şi se aplică ta totalitatea-activităţii cosmice; ea guvernează *creaţia* în întregul său.

Prin aceasta veţi înţelege că e cu adevărat imposibil unei conştiinţe mărginite să urmărească legea Karmei în toate ramificările ei, care îmbrăţişează universul. Pentru acest motiv, marii învăţători ai Indiei, între alţii Buddha, interziceau discipolilor lor orice discuţie având ca obiect să elucideze complet această chestiune. După dânşii Karma era, în esenţa ei, lucru de negândit. Pe drept cuvânt, nu vom putea da aici decât o schiţă sumară a principiilor cele mai generale privind această lege universală.

Primul dintre aceste principii este următorul: Orice lucru există activ, a fi şi a acţiona nu fac decât una. Nu există în lumea întreagă o singură substanţă care să nu fie activă. De exemplu, acest creion pe care îl ţin în mână, aţi spune dumneavoastră că e pasiv? Ar însemna să vă înşelaţi. Substanţa sa poate să vă pară relativ inertă, dar aceasta importă puţin: fiindcă îl vedeţi, înseamnă că el modifică lumina care izbeşte retina dumneavoastră; acest creion e deci activ. De altfel, omul de ştiinţa şi clarvăzătorul vă vor spune amândoi că fiecare particulă a materiei e în mişcare activă. Aceasta stabilită, putem divide obiectele în activităţi simple şi complexe, considered, de exemplu, ca activitate simplă ultimul atom fizic. Putem apoi concepe o pluralitate de aceşti atomi sau vârâciuri simple, legaţi între ei printr-o lege şi formând o unitate compusă. Q combinaţie de aceste unităţi va da un nou centru de

— *Knrmuxn* şi verbul latin *„creare”*, a crea, ambele s-înt derivate de la a<xeasi rădăcină sanscrită: Jeri, care înseamnă, *a a face*.[8]

---

8 Aceasta nu poale, evident, să fie o convenţie, căci am văzul, tralind

activitate şi mai complexă. Corpul uman ne poate servi de exemplu: fiecare celula va putea fi considerată convenţional ca activitate simpla; un anumit număr de celule grupate formează un organ, unitate nouă compusă, şi un anumit număr de organe reunite conform unei legi determinate, formează corpul omului. Aceasta poate fi luat la rândul lui, ca unitate: împingând mai departe sinteza, vom avea naţiunea, rasa, omenirea; o serie de unităţi din ce în ce mai complexe înglobind în cele din urmă universul întreg.

Orice lucru în univers e deci activitate relativ simplă sau complexă; cosmosul e un vast ansamblu al acestor activităţi, ansamblu melodic, armonios, ordonat.

Al doilea principiu este următorul: Existenta universală care echivalează după Principiul I cu activitatea universală este, pe lângă aceasta, necontenit modificată de însăşi această activitate. Modificarea se poate produce, în evoluţia *fiinţei-agent*, printr-un progres sau un regres, dar continuitatea şi identitatea acestei fiinţe subzistă. Astfel corpul nostru, am văzut, e neîncetat modificat de propriile lui activităţi şi acelea ale lumii exterioare, dar rămâne el însuşi în decursul vieţii noastre întregi. În acest sens înţeleg eu identitatea şi continuitatea fiinţei. Deci:

Principiul I: Existenţa echivalează cu activitatea. Principiul IE: Existenţa e modificată prin activitatea însăşi; Prin activitate progresăm sau regresăm.

Această lege universală, aplicată omenirii, poate fi formulată în aceşti termeni: Fiecare om e pentru el însuşi propria sa Karma, modul său special de activitate. Tot ceea ce un om este, tot ceea ce un om arc, tot ceea ce un om va fi sau va avea, totul depinde de activitatea sa, lotul nu poate fi decât rezultatul a ceea ce a făcut, a ceea ce face şi a ceea ce va face în gânduri. În cuvinte şi în acţâypi. Într-un cuvânt, *prezentul nostru e fructul trecu* lată sub ce formă Karma e în general înţeleasă în Occident şi noi ştim

---

despre analiza obiectelor, că atomul ultim fizic nu este decît o mişcare a substanţei astrale şi că analiza poate fi teoretic urmărită, pini la infinit, pină la cauza primă-

acum că aceasta nu e decât aplicarea particulară a unei legi universale.

Ducând mai departe analiza, găsim că prezentul, consecinţă a trecutului, ni se manifestă sub un dublu aspect. Bucurie sau suferinţă, împrejurări favorabile sau contrarii, această dualitate ne face să descompunem în două categorii acţiunile trecutului determinat şi a spune că aceste acţiuni au fost bune sau rele.

Ori, *binele* şi *răul* sâni în mod esenţial *relativi*. Nu există ceva absolut huf. nici absolut rău. căci Absolutul exclude orice atribut Termenii bine şi rău nu au semnificaţie decât când se opun unul altuia în universul manifestat, la + şi –, binele şi râul sunt indispensabili manifestării şi nu subzistă în ea. Aceşti termeni fiind relativi, urmează de aici că ceea ce e rău pentru mine *poate fi* bine pentru un altul; ceea ce era bun pentru mine ieri, îmi poate fi rău astăzi Aceşti termeni nu au valoare reală decât în raport cu fiinţa la care se aplică. Nu vă grăbiţi să-mi răspundeţi: „Deoarece nu există în realitate nici bine nici rău, putem să ne distrăm cum ne place!”. Ar fi proba că nu m-aţi înţeles. Am spus: „Binele şi râul există în *mod real*, ca universul, ca voi înşivă; dar, de asemenea, sunt care este atunci criteriul acţiunilor noastre; după ce putem recunoaşte că sunt bune sau rele? Iată: orice acţiune

— Gândurile, cuvintele ţi acţiunile, sau oui bine gândtu-ik. şi acţiunile, reprezintă activităţile omului. În l rei lumi sau pe etic în ci planuri (mental, astral, fizic) care formează teatrul evoluţiei sale.

— Prin trecut înţeleg *seria nesfirjuQ* de activităţi trecute ale fiinţei noastre.

„* Binele absolut nu are mai mare semnificaţie decât mişcarea absolută sau căldura absolută. În Absolut, binele şi răul sunt *un a*, La fel ca toate celelalte.

mentala, astrală sau fizică, care tinde a limita în evoluţia sa o fiinţă oarecare, e rea, căci aduce un regres. Orice acţiune ce tinde să înlăture o limitare şi face să progreseze fiinţa spre Divinitate, e bună. Aceasta e

definiţia binelui şi a răului. Câteva exemple vă vor ajuta să înţelegeţi gândirea mea.

Un exemplu, la care deseori am recurs, e acela al regimului alimentarcăci cea mai mare parte a occidentalilor nu ştiu cât strică evoluţia lor prin hrana grosolană pe care ei o cred indispensabilă întineririi normale a sănătăţii lor fizice. Mâncarea cărnii (animale) e şi bună şi rea. Aş putea să vă spun că pentru mine ar fi un lucru foarte rău; din cauza aceasta aş pierde sub mai multe raporturi; mai întâi, sentimentul delicat de respect faţă de toate formele vieţii, sentiment pe care l-am primit de la strămoşii mei, ar pieri în mine, dacă aş permite semenilor mei să omoare animale pentru a mă hrăni. Mai mult, facultăţile mele cele mai delicate s-ar întuneca şi natura mea inferioară ar deveni mai greu de stăpânit. Dar, pe de altă parte, chiar această acţiune ar fi foarte bună pentru un canibal, l-aţi putea spune cu dreptate; MPriveşte aceşti cerbi frumoşi, aceste capre sălbatice. Carnea lor e gustoasă; du-te, vânează-le, va fi pentru tine un exerciţiu nobil şi sănătos. De îndată ce vei prinde gustul lor, vei renunţa să mănânci pe semenii tăi”. Şi dacă reuşiţi a-l îndupleca, vă va rămâne îndatorat deoarece va progresa enorm în evoluţia sa.

La fel poligamia activă, cu totul rea pentru înţelept, ar fi aproape un bine, se pare, pentru mulţi din civilizaţii moderni, care sub acoperişul monogamiei lor de care sunt atât de mândri. nu trăiesc decât într-o ruşinoasă promiscuitate. Poligamia admisă ar fi preferabilă, din multe puncte de vedere, desfrânării neruşinate care putrezeşte societatea modernă.

Chiar în marile religii, veţi găsi câteodată reguli care vi se vor părea ciudate, dar care vă vor deveni perfect comprehensibile dacă ştiţi că ele se aplică anumitor categorii de indivizi. Nu există lege generală pentru toţi. Presupuneţi că în ochii noştri ultimul bine ar fi cunoaşterea Inteligenţei Soarelui Central spiritual al sistemului nostru. Acest ideal, pentru noi, nu lasă nimic de dorit. Dar pentru fiinţele care trăiesc în sferele mai

ridicate decât însuşi acest Soare, ar fi o limitare, un rău. Însuşi primul Principiu nu e o limitare pentru Absolut?

Filosofia hindusă vă va spune că tot ceea ce există e hun sau râu, potrivit punctului de vedere adoptat.

Din tot ceea ce precede, rezultă că pentru a stabili clasificarea cea mai rudimentară a activităţilor noastre, a Karmei noastre, va trebui să examinam consecinţele bune sau rele, subiective şi obiective, în cele trei lumi, fizică, astrală şi mentală. Acest studiu este atât de complex încât nu pot nici măcar visa să-l dezvolt aici.

În rezumat, fiecare fiinţă care acţionează, prin ansamblul activităţilor care o constituie, atât asupra ei însăşi cât şi asupra ambianţei sale, modifică neîncetat şi pe una şi pe cealaltă. Propria sa natură şi împrejurările care o înconjoară sunt determinate de către ea. Omul nu are de blamat sau de lăudat pe altcineva decât pe sine, căci el însuşi îşi face propriul său destin. Totul este guvernat de către universala lege a dreptăţii.

Şi această lege perfectă este în mod esenţial identică cu Stăpânyţ II Domnul universului, căci El dă omului după faptele lui. Nu vă amăgiţi, Dumnezeu nu se lasă batjocorit: căci ceva semăna omul aceea va şi secera „Nimic nu e mai adevărat, noi înşine ne făurim soarta noastră, viaţa noastră se desfăşoară după urzeala făcută de propriile noastre mii ni. Starea în care suntem nu vine nici din întâmplare, nici din capriciile unui Dumnezeu meschin şi gelos, arbitrar creat după chipul nostru. Daţivă seama de aceasta şi veţi fi oamenii Din cerşetori cum sunteţi, veţi deveni cetăţeni ai universului. Recunoaşteţi că viitorul vostru e în mâinile voastre: sunteţi liberi de a-l edifica cum vă va plăcea. „Dacă sufăr azi, e fiindcă în trecut am violat legea. Singur sunt de blamat: cu calm şi curaj voi face faţă tuturor aparentelor nedreptăţi de care sufăr”. Iată limbajul unui om care a înţeles situaţia sa. EI Îşi urmează drumul cu fruntea sus, răbdător fată de prezent, fruct al trecutului fatal, plin de speranţă şi de încredere în liberul viitor pe care şi-l pregăteşte.

Omul depinzind de el însuşi, sigur de el însuşi,

răbdător şi curajos: iată rezultatul înţelegerii sănătoase a Karmei. Ne rămâne de văzut, în viitoarea noastră reuniune, pentru ce e legat omul de Karma şi cum îşi poate cuceri treptat libertatea.

VTTI

KARMA

(urmare)

Am căutat să vă fac a înţelege că totul, în natura noastră intimă precum şi în împrejurările care ne înconjoară, e rezultatul Karmei noastre, a activităţii noastre, lată acum o lege care vă va permite să înţelegeţi mai bine funcţionarea Karmei în evoluţia umană.

Tendinţa naturalei a oricărei cauze (sau a*activităţi*) *e de* «-ţi *produce imediat efect uf său*. Dacă fac un gest cu mâna, undele vibratorii pusein mişcare de jur-împrejur, tind să afecteze într-o clipă toate fiinţele. Singură rezistenţa mediului (rezistenţă care implică o activitate sau cauză contrară) împiedică realizarea imediată. Cauzele tind deci să-şi producă imediat efectele lor, dar nu reuşesc totdeauna: de unde am putea crede că momentul actual purcede numai din momentul precedent. Aşa ar fi de fapt cazul, dacă noi nu am produce în orice moment cauze contradictorii, care, logic nu-şi pot produce efectele lor în acelaşi timp. Dacă introduc mina mea goală în foc. voi fi ars imediat. Dar dacă mă îngrijesc s-o ung mai dinainte cu o substanţă apărătoare (casucul unor plante din India), mâna mea nu va arde imediat: va trebui mai întâi ca unsoarea apărătoare să fie descompusă de căldură. Deci efectul oricărei cauze trebuie normal s5 fie imediat: dar ei e intimat dacă mai e în joc o cauză contradictorie.

Această lege se manifestă în decursul întregii noastre vieţi. Fără răgaz, noi acumulăm cauze care tind totdeauna să ne înlănţuie producându-şi efectele lor de îndată ce ocazia se prezintă pentru aceasta. Dar atât de contradictorii sâni activităţile noastre, că abia dacă unele rare acţiuni se armonizează câteodată în noi. Adunăm deci, în decursul existenţelor noastre, sumedenie de cauze ale căror efecte nu se pot realiza încă. Aceste cauze constituie

ceea ce am putea numi tehnic „Karma acumulată” (în sanscrită: *sari chila karma*, karma latentă).

Din contră. Karma ale cărei efecte se manifestă actual în natura noastră, în caracterul nostru, în împrejurările noastre, etc., va lua numele de „Karma activă” sau „matură” (*parabdha ka*). Această porţiune a Karmei noastre determină orientarea vieţii noastre prezente şi vom vedea mai departe cum se face selecţia.

În fine. Karma nouă, pe care o produc în fiece moment diversele noastre activităţi, arputcqşă se numească „Karma născândă” (*knyamana karma*). După cum e compatibilă sau nu cu activităţile noastre prezente, ea se distribuie în una sau alta din cele două categorii precedente.

— Exemplele sunt nenumărate, k îiuilnim la fiecare pas. Astfel germinarea grăunţelor este intimata, în climatele noastre, de către zăpezile şi îngheţurile iernii. Se Fac de obicei două recolte anuale în tăruc unde nu este Lamă.

— Această Karmi reprezint % *puterea* a omului, garanţia libertăţii sale. Se va vedea mai departe cum, prin activităţile sale conştient dirijate, discipolul poate modifica *disiinul* său (paradha) până fi anulează complet. El poate de asemenea să aducă în activitate Karma sa torente (sanchita) şi să se achite în câteva scurte încarnări de datoria care fără aceasta l-ar fi readus pe pământ timp de nenumărate veacuri.

Noi trăim deci sub influenţa unui dublu ansamblu de Karma: unul aşteptând în umbra ocazia de a se manifesta, altul producându-şi în prezent efectele sale. Se concepe acum că Karma acumulată poate să se raporteze de la o viaţă la alta din lipsă de ocazie şi să rămână latentă chiar în timpul multor întrupări pentru a rodi în fine, ca grăunţele găsite în sarcofagele egiptene, de îndată ce sunt puse în condiţii prielnice.

Numai în această vastă rezervă trebuie alese cauzele destinate a guverna o încarnare particulară; cauze care, pentru a se putea manifesta împreună în existenţa care se

pregăteşte» trebuie evident să nu fie mutual exclusive.

Cine va face deci această selecţie? Puteri pe care putem să le numim, dacă termenul vă place, legi selective. În fiecare moment, în natură, observăm legi analoage. Plantaţi un arbore şi înconjuraţi-l cu tot felul de ingrediente: arborele nu va alege din această masă decât ceea ce convine creşterii şi constituţiei sale; restul va fi înlăturat. Veţi vedea că tot timpul acolo unde există viaţă, există selecţie. Dar viaţa e peste lot şi în tot, viaţă sub diferite forme fără îndoială, dar tot timpul guvernată de legi selective. Omul nu face excepţie.

Ei bine, aceste legi pot de asemenea fi considerate ca agenţi, fiinţe, sau *domni subiectivi*. Căci între lege şi fiinţa care îi este agent; nu există nicio diferenţă esenţială. Nu puteţi şti nimic despre o lege, decât că ea e un mod de activitate metodică.

Gândiţi-vă la o lege oarecare; nu o puteţi concepe decât sub formă de acţiune. Dar am văzut că acţiunea implică totdeauna un agent, o fiinţă. *Acelaşi obiect* ne apare *ca acţiune* (Karma) sau ca *o fiinţă* potrivit punctului de vedere în care ne aşezăm.

Cine dintre dumneavoastră mă cunoaşte? Când vă vorbesc, simţurile vă sunt afectate de către un ansamblu de activităţi al căror efect e numit de voi: sunet, culoare, etc. Care din aceste impresii sunt eu însumi? în mine, ca în universul întreg, nu percepeţi niciodată decât un ansamblu de activităţi ordonate, nu percepeţi decât o Peste tot fiinţa vă scapă, afară de in *înşivă*. Dacă în cazul meu, conch ideţi, prin analogic, existenţa unei *fiinţe, ce* drept aveţi, în celelalte cazuri să conchideţi altfel? Legile naturii nu sunt din punctul vostru de vedere decât activităţi metodice, o ştiu bine; dar dacă le luaţi în an* samblul lor, dacă încercaţi să vă situaţi în punctul lor de vedere subiectiv, aţi putea pe drept să le consideraţi ca *fiinţe*. *Legea universală şi Fiinţa sunt una*.

Ca toate celelalte legi» legile selecţiei karmtce sunt, subiectiv, fiinţe. În sanscrită, aceste Fiinţe sunt numite în mod colectiv *Lipikas*, adică cei care înregistrează, cei care

ţin socotelile universului. Ideea creştină a Fiului pus de-a-dreapta Tatălui, judecând oamenii potrivit faptelor lor şi repartizând pe fiecare la locul pe care îl merită, pare a fi un ecou al acestei doctrine. O astfel de fiinţă nu e în adevăr mâna dreaptă a Tatălui, agentul legii, identic legii însăşi, administrator şi vice-rege al universului?

Oricum ar fi, *Lipikas*, sau legile selective, aleg în Karma individului elemente capabile de a se armoniza împreună în aceeaşi încarnare; şi aceste elemente determină linia după care fiinţa trebuie să se mişte, dacă nu ia nicio iniţiativă spontană.

În fiece moment voinţa omului poate introduce noi factori în ecuaţia vieţii sale, modificând fără încetare rezultanta Karmei trecute. Aceasta e tocmai diferenţa esenţială dintre regnurile inferioare şi om. În regnurile inferioare în care voinţa individului nu e încă dezvoltată, fiinţa e irevocabil împinsă pe linia trasată de-ătre activităţile, sale anterioare; ea e legată de destin. Dar voinţa născândă a omului ajunge pentru a schimba acest destin în libertate, căci de la apariţia sa, că îi dă facultatea de a modifici) în fiece moment direcţia ce rezultă din Karma trecută. Cum a spus atât de bine Edgar Poe: „Dumnezeu, înlănţuind strâns natura prin destin, dădu voinţei omului libertatea. Omul care nu are voinţă e necontenit sclavul ursitei, ca animalul”.

Întrezărim aici soluţia problemei tulburătoare, atât de complexă în aparenţă, a fatalismului şi a liberului arbitru. Opoziţia acestor doi termeni nu e decât aparentă, amândoi sunt relativ adevăraţi. Necesitatea este partea fiinţelor care nu au voinţă proprie; ele sunt fatal destinate să facă unele lucruri.

Oi care au o voinţă pot modifica mai mult sau mai puţin necesitatea după forţa acestei voinţe şi întrebuinţarea pe care ştiu a o face, în fine, fiinţele în care şi voinţa şi înţelepciunea sunt dezvoltate, acelea sunt complet libere. Astfel, toate soluţiile atât de diverse pe care le poate pripii problema sunt adevărate fiecare la locul ei. Există-libertate absolută, dar numai pentru omul

care cunoaşte adevărul; există libertate relativă pentru acela care şi-a dezvoltat voinţa până la un oarecare punct; în fine, există inflexibilul destin care leagă toi ce nu are voinţă.

Înţelegeţi bine aceasta: voinţa voastră crescândă vă permite să modificaţi, până la un oarecare punct, destinul vostru; şi dacă dobândiţi înţelepciunea, veţi putea anihila complet imensa îngrămădire de Karma, acumulată de voi înşivă în decursul veacurilor, s-o prefaccţi în cenuşă şi să vă eliberaţi, în sfârşit, de aceste lanţuri care par eterne. *Cunoaşteţi adevărul*, a spus Christos, şi *adevărul vă va face liberi*.

Dar ce este acest adevăr eliberator, dacă nu Unica Realitate, Sat, a cărei identitate, realizată în sine de către fiinţa ajunsă la capătul lungului său pelerinaj, este exprimată în cuvântul suprem: „Eu sunt ACELA”.

„În lume nu există decât această Realitate Unică şi eu sunt identic cu Ea; sau în limbaj creştin: „Eu şi Tatăl meu Una suntem.

Acesta e ultimul adevăr. El a fost admirabil definit, în următorii termeni, de către un mare filosof al Indiei: „Adevărul pe care mii de volume l-au comentat, vreau să-l exprim într-o jumătate de verset: *Brahman, Absolutul, singur e adevărat. Universul pururi schimbător este*[9]

nereal existenţa lui nu e decât relativă, iar omul în tul e Dumnezeu. Nimic altceva”.

Scopul evoluţiei este deci pentru om, deplina realizare a *Divinităţii Sale esenţiale*, identificarea fiinţei sale cu Realitatea Unică. Acesta-i sensul cuvântului*noaşte* pe care îl întrebuinţează Christos când spune; *Cunoaşte ţi adevărul*

Suprema unire realizată, omul e definitiv eliberat de legăturile cauzalităţii; mântuirea sa e îndeplinită, mântuire al cărei unic mijloc e această supremă unire. Aceasta a fost învăţătura tuturor învăţătorilor.

Omenirea urcă spre scopul său într-o sublimă ierarhic, în care libertatea creşte în proporţia înţelepciunii.

---

9 Sau rine este unit tn mod conştient cu Principi u l.

Acestea sunt, scurt rezumate, cele ti leva idei indispensabile pentru înţelegerea K ar mei. Singurul adevăr care subzistă totdeauna e inviolabila *lege a cauzalităţii*

În ceea ce priveşte fatalismul, el nu e absolut adevărat; el nu are existenţă reală decât pentru cei care nu au deloc activitate proprie. Cea mai mică voinţă ajunge să schimbe orientarea vieţii fiinţei, nu fără lege sau contra legii, ci cu ea şi chiar *graţie* ei. Dacă evoluţia noastră întreagă nu ar fi guvernată de lege, cum am putea noi oare, în toată siguranţa, să lucrăm pentru eliberarea noastră? Dacă nu am şti că, din susul în josul scării, atare cauză produce atare efect, cum ne-am putea noi orienta paşii spre locaşul păcii eterne? Legea singură ne garantează libertatea. În virtutea legii, cauzele de robie produc robia, dar când aceste cauze încetează de a fi produse prin noi, însăşi această lege vine infailibil să sfarme lanţurile noastre. Legea este peste tot şi în tot. A o nega înseamnă a deschide porţile hazardului. Ori hazard, nu e decât un cuvânt făurit de ignoranţă; în vocabularul înţeleptului acest cuvânt niciodată nu a existat.[10]

Urmează de aici că graţie legii, graţie Karmei, voinţa şi înţelepciunea pot să ne elibereze. Dar atunci nu e Karma cea care ne leagă? Nu, desigur; Karma nu e decât roata cauzelor şi a efectelor, roată care se învârteşte fără răgaz din dimineaţa până în seara universului. *ce ne leagă de această roată suntem noi înşine*; *dorinţele noastre sunt lanţurile noastre*. Dorinţele noastre sunt gândiri, forţe care îmbracă în lumea astrală forme reale şi tangibile. Aceste forme nu le zăriţi, dar acela ai cărui ochi sunt deschişi, le vede lansate spre cele patru unghiuri ale lumii materiale de către aspra voinţă a omului ambiţios.

Deci dorinţa trebuie suprimată, dacă voim să tăiem legătura care ne ţine de roata naşterii şi a morţii. Dorinţa nu o putem suprima decât eliminând total egoismul, noţiunea separative lăţii. „Eu sunt aici, tu eşti aici; acest obiect e distinct de noi den: pentru ca să-l am eu, trebuie

10 Cu al li termeni, pc planul Realităţii, a Şti siâfi sînt unu.

să nu-l ai tu... *”; de aici se naşte invidia, gelozia, toate urile. Eu nu pot dori decât ceea ce e diferit demme însumi, ceea ce e în afară de fiinţa mea; şi dacă ştiu că obiectele conştiinţei mele sunt în mine şi că în mine e esenţa tuturor lucrurilor, dorinţa cade de la sine şi lanţurile pier.

Eliberarea totală implică înţelepciunea perfectă; până când această înţelepciune va fi realizată în noi, nu putem decât să orientăm viaţa noastră potrivit rezultantei cele mai favorabile, lucrând fără încetare la suprimarea treptată a egoismului, la distrugerea zidului care ne separă de fraţii noştri şi de Dumnezeu. *dezinteresată e condiţia absolută a creşterii*. Aici apare vanitatea ştiinţei umane, a ştiinţei pur intelectuale. Câţi oameni instruiţi trec prin viaţă asemenea „catârului încărcat cu cărţi” de care vorbeşte poetul hindus! Mânia, ambiţia, egoismul, trebuie eliminate dacă năzuiţi după înţelepciune; aşa veţi dezvolta treptat potenţialităţile Divine care vor risipi în voi vălul iluziei, inima curată străbate Cerul şi Infernul” a spus autorul *Imitaţiei*. Nimic nu e mai adevărat. De asemenea, amintiţi-vă cuvântul Evangheliei: „Fericiţi cei cu inima curată, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”. Vai! Gri sunt aceia care vin la noi împinşi de ceva mai mult decât simpla curiozitate?

Nu e, printre dumneavoastră, nimeni adus de dorinţa puterilor psihice? şi ambiţioşi de asemenea, de o ambiţie mai subtilă, mai extinsă, mai periculoasă adeseori şi mai ales pentru ei înşişi decât cupiditatea vulgară a omului material! Alţii vin să vadă un om îmbrăcat în alb care le va da pentru câteva zile un subiect de conversaţie.

Foarte mic e numărul acelora care au ca ideal puritatea vieţii, puritatea caracterului, dezinteresarea absolută. A fi gata la tot pentru a ajuta omenirea fără a visa măcar la propria creştere: aceasta pare aspru multora. Dar dacă, nemulţumiţi numai a auzi cuvântul filosofiei orientale, veţi voi să o puneţi în practică, această dezinteresare absolută e prima condiţie indispensabilă, cheia de aur fără de care bateţi în van la poarta misterelor. Sunteţi voi gata la această renunţare totală? Dacă nu

sunteţi, învăţăturile mele nu sunt pentru voi decât fraze goale, nimic mai mult: ora voastră nu a sosit încă. Dacă mai târziu se face lumină în spiritul vostru, poate vă veţi aduce aminte…

Până aici am căutat să înţelegem viaţa. Examinarea noastră rapidă ne-a permis să concludem existenţa unei realităţi unice, în afară de care totul nu e decât umbră trecătoare. Omul e în mod esenţial una cu Dumnezeu. Geme acum în mizerie, pentru că e orbit de vălul iluziei. Dar divinitatea sa potenţială se ve revela când va fi lepădat iluzia şi se va fi liberat de imensul lanţ al Karmel., lanţ pe care el însuşi şi l-a făurit în trecut prin acţiunile sale, prin vorbele sale, prin gândurile sale. Iată scopul. Vom vedea în viitoarea şi ultima noastră prelegere, cum putem lucra conştient la realizarea lui prin organizarea activităţilor noastre.

NOTĂ.

Unele persoane care accepta doctrina Karmei, dar nu o înţeleg, devin cu inima împietrită. „Dacă acest om suferă, zic ele, e fiindcă a meritat să sufere. Pentru ce să-l ajut?” La aceasta aş putea răspunde că dacă acest om a avut prilejul să fie ajutat de dumneavoastră, e că a meritat să fie ajutat; şi că, dacă conştient aţi lăsat să treacă această ocazie de a-i face binele, v-aţi făcut vinovaţi. Şi totdeauna ne e posibil să ajutăm pe aproapele nostru să-şi schimbe orientarea vieţii. Dacă nu-i putem aduce ajutor material (şi e preferabil uneori de a nu o face) cel puţin gândurile noastre pot să-i aducă un sprijin moral care, deşi e invizibil, nu e mai puţin real. Nu pierdeţi niciodată din vedere definiţia binelui şi a răului; nu ajutaj cu *adevărat* pe semenii voştri deeft ajutând la evoluţia a fiinţei lor *reale* oricare ar fi de altminteri aparenţele.

În rezumat, *Karma* nu ne dispensează deloc să ajutăm pe semenii noştri, după cum nu ne împiedică să ne ajutăm pe noi înşine.

DC

CĂRAREA DESĂVÂRŞ IRil

Fină aici am căutat să înţelegem. Într-un chip foarte

elementar, partea teoretică a acestei vaste filosofii, învăţată de atâtea secole în India. Vom căuta astăzi să ne facem o idee de aplicarea sa practică. V-am spus, începând acest curs, că filosofia indiană e o ştiinţă experimentată; o repet încă o dată, înţelepciunea strămoşilor mei nu se aseamănă deloc cu filosofia speculativă a Europei moderne, vast monument de ipoteze intelectuale bazat pe câte va date adunate numai din planul fizic. Ia noi, speculaţia nu joacă decât un rol secundar. Convingerea intelectuală îşi are totuşi locul său în filosofia noastră, căci importă mai întâi să concepi probabilitatea logică a teoriilor învăţate. Această convingere este întărită apoi prin mărturia înţelepţilor care au văzut şi verificat prin ei înşişi.

Dar această convingere intelectuală nu e decât o fază preliminară, o introducere la filozofia-înţelepciune a Orientului, care nu începe realmente decât din punctul unde se opreşte filosofia modernă. Căci, dacă noi nu decidem, cu toată dificultatea întreprinderii, să urmăm prin noi înşine calea pe care ne-au devansat aceşti înţelepţi a căror mărturie unanimă a întărit credinţa noastră, suntem condamnaţi la stagnare perpetuă: HCredinţa fără fapte e într-adevăr o credinţă moartă”.

Această credinţă preliminară, concluzie la studiu! oculi schiţat în conferinţele precedente, se rezumă în câteva cuvinte:

O singură Realitate în univers; orice nu e decât manifestarea fenomenică a acestei

Eul omului. esenţial identic cu Acela.

Scopulvieţii: realizarea în fapt a acestei esenţiale.

Mijlocul de a atinge acest scop, iată ceea ce trebuie să ne preocupe astăzi. Chiar definiţia însăţi a obiectului nostru ajunge să ne indice condiţia fără de care nu-l putem realiza.

Aceste trei cuvinte: *progres spre unitate*, ne dau imediat cheta dublă care ne deschide intrarea „căii înguste”.

1. *Progres*... Am văzut că legea universală e

activitatea

(Karma): activitatea e identică fiinţei. Dacă noi nu putem *exista* fără a acţiona, cu atât mai mult nu putem Dacă suntem aici astăzi, e fiindcă activităţile noastre se armonizează cu acelea ale mediului în care trăim. Pentru a schimba, pentru a ne ridica sau coborî, ne va fi destul să acţionăm diferit, „Cine se aseamănă, se adună", spune proverbul: dacă. În mediul în care suntem, modificăm activităţile noastre potrivit mediului în care dorim să fim, vom fi duşi fatal, prin forţa lucrurilor, spre acest nou mediu.

Pentru unii. aceasta e un fapt de experienţă. De altminteri, părţile fiinţei noastre se dezvoltă printr-o întrebuinţare-metodică a activităţilor noastre şi natura noastră morală ascultă de această lege, întocmai ca organizarea noastră mentală sau musculară. Lenevia e stagnare, moarte. Pentru a creşte trebuie să fim activi, altă metodă im exista.

Aceasta credinţa preliminară, concluzie la studiul ocult schiţat în conferinţele precedente, se rezumă în câteva cuvinte:

O singură Realitate în univers; orice lucru existent nu e decât manifestarea fenomenică a acestei

Eul omului, esenţial identic cu Acela.

Scopul vieţii: realizarea în fapt a acestei esenţiale.

Mijlocul de a atinge acest scop, iată ceea ce trebuie să ne preocupe astăzi. Chiar definiţia însăţi a obiectului nostru ajunge să ne indice condiţia fără de care nu-l putem realiza.

Aceste trei cuvinte: *progres spre* ne dau im ediat cheia dublă care ne deschide intrarea „căii înguste".

1. *Progres*... Am văzut că legea universală e activitatea (Karma): activitatea e identică fiinţei. Dacă noi nu putem *exista* fără a acţiona, cu atât mai mult nu putem *progresa*, Dacă suntem aici astăzi, e fiindcă activităţile noastre se armonizează cu acelea ale mediului în care trăim. Pentru a schimba, pentru a ne ridica sau cobori, ne va fi destul să acţionăm diferit. „Cine se aseamănă, se

adună", spune proverbul: dacă. În mediul în care suntem, modificăm activităţile noastre potrivit mediului în care dorim să fim, vom fi du ţi fatal, prin forţa lucrurilor, spre acest nou mediu.

Pentru unii, aceasta din fapt de experienţă. De altminteri, părţile fiinţei noastre se dezvoltă printr-o întrebuinţare metodică a activităţilor noastre ţi natura noastră morală ascultă de această lege, întocmai ca organizarea noastră mentală sau musculară. Lenevia e stagnare, moarte. Pentru a creşte trebuie să fim activi, altă metodă nu exista.

2… *Spre Unitate*. Diversitatea exista pe toate planurile manifestării, şi nu există decât pe aceste planuri. Pentru a merge spre scop, spre Unitate, această diversitate trebuie să dispară; în alţi termeni, trebuie să eliminăm egoismul naturii noastre. O viaţă dezinteresată e deci de asemenea o condiţie absolută a creşterii noastre. Egoismul, instinctul separaţi vităţii. nu va putea nicicând determina poziţia noastră decât în regiunile diversităţii. Pentru a atinge punctul central, trebuie în mod imperios să renunţăm la această idee de separaţie. Egoismul e cel care produce dorinţa, unul nu merge fără celălalt; şi dorinţa e cea care ne leagă de obiectele separate, care ne ţine, funie puternică, de roata naşterilor şi a morţilor. Dorinţa orbeşte discernământul şi ne conduce în această împărăţie a iluziei, unde totul e văzut anapoda, în acest inexplicabil labirint al timpului şi spaţiului, în care orice lucru pare diferit de orice alt lucru.

Dorinţa trebuie deci să fie suprimată dacă vrem să cunoaştem adevărul şi să ne cucerim libertatea.

Iată deci, net rezumată, dubla condiţie a creşterii fiinţei spre perfecţiune: *a creşte prin acţiune – egoism, fără dorinţă*: căci egoismul naşte dorinţa şi dorinţa produce suferinţa, tristeţea, tot bagajul mizeriei. Dar egoismul însuşi nu e decât rezultatul igno rării acestui fapt: că nu există în lume decât o singură realitate şi că în mod esenţial „tu sâni ACELA". – „Tu eşti ACELA", tu biet sclav al iluziilor tale, mort care-ţi plângi morţii în deşertul

vieţii; tu eşti în esenţă Dumnezeu. Dacă ai putea să gravezi în inima ta acest adevăr, vei vedea căzând de la sine limitările iluzorii care produc tristeţea la şi suferinţele tale. Ignoranţa ta e cauza egoismului tău; egoismul tău e cauza mizeriei tale. Când va fi realizat în tine cuvântul identităţii, vei putea. Om desăvârşit, să spui ca şi Christos; „Tatăl meu şi Eu siniemuna”. Dacă nu e acesta scopul pe care ţi-l indică învăţătorul.

pentru ce deci vă spune, ţie şi semenilor tăi: „Fiţi desăvfrşiţi precum Tatăl ceresc desăvârşit este”? Gândeşti tu deci, că îţi propurve imposibilul? Ai îndrăzni tu să spui că e zadarnic cuvântul său?

Cauza ultimă a tuturor mizeriilor noastre este deci ignoranţa, ignorarea faptului că noi suntem una cu Totul. Această ignoranţă trebuie să fie suprimată prin expansiunea treptată a conştiinţei noastre; aceasta e ceea ce înţelegem noi prin creşterea omului. Omul nu diferă de animal, animalul de plantă, decât prin gradul de evoluţie a principiului conştient. Divinitatea, identică hi însăşi, doarme ascunsă în sânul pie trei reci. Treziţi-o pas cu pas şi pe măsură ce va „evolua”, neschimbătoare în esenţa sa, dar *mawfestindu-se* din ce în ce mai mult prin *vehicule* din ce în ce mai perfecte, veţi vedea piatra transformându-se în plantă, planta în animal, animalul în om, omul în fine în înger, în învăţător, în Christos. Şi sublima ierarhie se continuă dincolo de orice concepţie ce ar putea fi prinsă de meschinele noastre inteligenţe, până la tronul negrăitei Divinităţi total Astfel, de la un capăt la altul creşterea nu este altceva decât eliberarea treptată, dezvoltarea Puterii Divine în întregime, latentă în orice formă creată Aceasta e semnificaţia termenului „evoluţie”. Şi această *evoluţie* nu e decât continuarea logică, a celui de al doilea act al creaţiei divine, rezultatul necesar *involuţiei* prin care „Cuvântul trup s-a făcut”, prin care Fiinţa Unică şi universală s-a înfăşurat în chip tainic până a produce această supremă iluzie: *planul fizic*. (*8*)

Şi această eliberare, această evoluţie, pe toate treptele scării, e produsă de activitate. Acţiunea şi

reacţiunea provoacă manifestarea a tot ce există latent în ființă. Chiar simţurile noastre, nu s-au dezvoltat prin acţiunea puterilor exterioare asupra noastră? Ştiinţa admite că funcţia creează organul; când funcţia încetează, organul se atrofiază; martori sâni peştii orbi din lacurile subterane ale Americii. Activitatea e deci indispensabilă, şi pentru că recunoaştem că orice creştere *ulterioară*, superioară stării noastre de oameni individuali, trebţipt să tindă, nu spre diversitate, ca în regnurile inferioare, ci spre unitate, această activitate trebuie în mod necesar să coexiste cu distrugerea egoismului şi a dorinţei care îi e consecinţa. Deci acestea sunt cele două elemente pe care trebuie să le combinăm în natura noastră; elemente care par contradictorii la prima vedere, pentru că cea mai mare parte a oamenilor nu sunt îndemnaţi la activitate decât de dorinţă, şi suprimarea în ci a motorului esenţial, echivalează precis cu încetarea oricărei activităţi proprii. Această antinomie trebuie totuşi să fie rezolvată, sub sancţiunea renunţării la orice extensiune a conştiinţei omeneşti în regnurile transcendente ale universului. În proporţia în care veţi şti să mânuiţi această cheie dublă a înţelepciunii, veţi creşte ca o floare sub mângâierile soarelui, fără a avea măcar gândul creşterii. Acesta e primul pas al oricărui învăţământ practic. Dacă voiţi să verificaţi prin voi înşivă realitatea lumii transcendente, trebuie să vă dezvoltaţi conştiinţa, să transferaţi treptat starea voastră conştientă în principiile din ce în ce mai înalte din care se compune natura noastră atât de complexă; şi pentru aceasta trebuie, rămânând totuşi deplin activi, să vă purificaţi în întregime de orice pată a egoismului, „Fericiţi cei cu inima curată, spune Christos, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”, Nimic mai adevărat; nicio sforţare nu poate fi desigur încercată dacă acest prim pas, *purificarea*, sau distrugerea egoismului, nu este îndeplinită. E un punct asupra căruia nu voi înceta să insist, chiar dacă ar trebui[11]

---

11 Egoismul este necesar. Iţi are locul său. ca orice lucru de altfel. Datorita lui este formată individualitatea omeneasca, extrema limită a

să mă repet de o sută de ori. Găsesc peste tot oameni care doresc creşterea, care voiesc să vadă lucrurile hiperfizice şi să pipăie ca realităţi tangibile adevărurile transcendente ale universului. Foarte bine; dar ei par să-şi închipuie că vor obţine toate acestea într-o zi sau două, prin vreun procedeu misterios... E o eroare deplorabila. Fără purificarea prealabilă, nu veţi putea cunoaşte nimic din regnurile superioare ale naturii.

Mă înşel: veţi putea prea bine lua contact până la un anumit punct cu lumea astrală; dar un şarlatan oarecare poate face la fel. Cu toate puterile voastre psihice nu veţi putea valora mai mult decât simplul jongler al Indiei, care merge din stradă în stradă arătându-şi scamatoriile sale. Filosof nu puteţi fi, până nu vă *purificaţi* natura voastră prin activitate dezinteresată, prin distrugerea egoismului. Căci voi doriţi să cunoaşteţi ultimul principiu, unitatea primă şi ultimă; şi această unitate este inaccesibilă fiinţei în care subzistă cea mai mică noţiune de separativitate. Unitatea este pe planul Atmic; pe toate celelalte planuri domneşte diversitatea. Cum vreţi să atingeţi unitatea fără a elimina din natura voastră tot ceea ce vă separă de celelalte fiinţe?

Astfel, dezinteresarea se impune discipolului, nu pentru raţiuni de vagă sentimentalitate, ci ca o necesitate riguroasă şi ştiinţifică/Amintiţi-vă comparaţia matematică pe care am adoptat-o într-o conferinţă anterioară. Ca razele de lumină provin fiinţele din soarele central unic. Atâta timp tit ele sunt în afară de centru, pe una din circumferinţe, au noţiunea unei raze separate ce se leagă de centru. Dar dacă voiesc să atingă însuşi centrul, ele trebuie să renunţe la orice idee de separare, pentru că în centru toate razele converg, pentru că în centru toate fiinţele sunt una.

Dacă profund pătrunşi de această idee de unitate ne vom continua în lume existenţa noastră activă, vom vedea

---

diferenţierii. Această limită al insă, egoismul trebuie eliminat, căci el nu mai arc rost să existe. Din bine, cum era, doine un rău. un obstacol pentru evoluţia ulterioară a fiinţei.

starea noastră conştientă înălţându-se treptat, până la lumea astrală ale cărei obiecte ne devin din ce în ce mai clar perceptibile. Apoi, pe măsură ce ne exercităm puterile noastre de activitate dezinteresata, conştiinţa noastră se ridică succsesiv în planurile Manasului inferior şi superior. Pe acest din urma plan (Manas superior) începem să percepem *abstracţiunile* de neînchipuit, drept obiective pentru conştiinţa noastră normală. Pe acest plan *triunghiularitatea*, care se manifestă aici jos, prin toate triunghiurile diferite pe care le putem concepe, ne apare ca un obiect unic şi distinct De aceea acest plan e numit în sanscrită *Arupa*, [12]fără formă", pentru că aici există *arhetipurile*, ideile abstracte care se manifestă pe urmă sub toate formele concrete ale planurilor inferioare. Trecem apoi conştient în planul Buddhic, sau lumea spirituală, unde avem perceperea simultană a uniunii şi a separării; e o stare imposibil de descris, stare de nespusa beatitudine, în care noţiunile de Unitate şi Individualitate subzistă laolaltă, unde noi suntem în acelaşi timp noi înşine şi tot ceea ce există. Pe acest plan omenirea, încă divizată pe planul Manasic superior, există ca un tot unic. Aici e baza reală şi palpabilă a *fraternităţii* umane, cheia solidarităţii noastre. Când în fine conştiinţa noastră se ridică în planul Nirvanic, în planul Maha Alina, suntem, în mod identic, inima şi centrul oricărei fiinţe şi oricărui lucru: suntem definitiv eliberaţi de iluzia dublă a timpului şi a spaţiului, iluzie care nu poate exista decât pe planurile pluralităţii.

Această ascensiune a conştiinţei noastre nu e posibilă, o repet, decât printr-o *activitate pură, ferită de orice egoism*.

Purificarea e primul pas fără de care e mai mult decât inutil de a vorbi de gânduri superioare, de înţelepciune adevărată. Puteţi, desigur, să citiţi intelectual

---

12 Recomandam cu toată căldura studiu] Bhagavad-Ciitci. Deşi înţelegerea lotalâ a acestui cint sacru nu esle accesibilă tuturora şi eea mai marc parte din traduceri sînt imperfecte, acţiunea fără egoism este pretutindeni indicată ca mijloc de a ajunge la pacea supremă.

multe cărţi, să produceţi multe opere şi să deveniţi un obiect de admiraţie pentru intelectul uman; dar, dacă nu veţi elimina egoismul, niciodată nu veţi avea înţelepciunea.

Rămâne de văzui cum vom reuşi să combinăm puritatea absolută, absenţa dorinţei şi a egoismului, cu activitatea necesară creşterii. Căci am spus-o, mulţi inşi, văzând oamenii din jurul lor mişcaţi aproape exclusiv de către dorinţele lor, nu concep la prima vedere, posibilitatea acestei împăcări. Admit că problema trebuie să rămână încă multă vreme insolubilă pentru acei care aparţin „celeilalte” părţi din omenire, atât de elocvent numită „cei morţi” de unii mistici. Dar pentru cel ce caută înţelepciunea, pentru cel ce vrea să se apropie de filosofia transcendentă, e posibil să fie perfect activ renunţând la toată dorinţa.

Pentru aceasta, două metode principale ni se oferă: două drumuri, două cărări, cum spun misticii hinduşi:

I. Cărarea cunoaşterii abstracte;

II. Cărarea devoţiunii concrete.

Aceste două cărări duc, deopotrivă, la purificare. Amândouă sunt clar indicate de către Preafericitul Krishna în Bhagavad Gītā.

I. Să luăm în primul rând *cărarea cunoaşterii abstracte*. Să ne reamintim aici că cosmosul e un ansamblu de activităţi organizate. Toată diversitatea universului manifestat nu consistă decât în *nume şi formă*, sau mai bine, în *Karma*, sau *activitate*, manifestându-se în nume, în formă. Cum v-am spus, analizaţi un obiect oarecare: nu veţi găsi în el decât un ansamblu de activităţi care vă apar sub un nu me. Nimic altceva decât aceasta în întreg universul.

Dacă ne dăm socoteală precis de faptul că universul este un ansamblu armonic de activităţi, că orice lucru depinde de orice alt lucru, vom ajunge uşor să conchidem că activităţile noastre trebuie să fie în armonie cu acelea ale universului, dacă voim să subzistăm ca parte a acestui univers şi să ne păşirăm existenţa. Eul nostru nu este decât un ansamblu specializat şi complex de activităţi,

ocupând un loc particular în ansamblul generat al activităţii cosmice. Şi pentru a subzista, activităţile speciale care constituie eul nostru trebuie să fie în armonie cu activitatea generală a universului. Cu alţi termeni, legea fiinţei noastre trebuie să se conformeze legii universale.

O comparaţie foarte simplă, pe care am indicat-o în altă parte, vă va ajuta să înţelege ţi lucrul acesta. E suficient a considera evoluţia universală din punct de vedere muzical, concepţie de o justeţe perfectă, după cum am văzut. Individul poate atunci să fie privit ca nefiind decât un instrument particular în imensa orchestră a universului. Toate mişcările noastre produc un *sunet* real, cu toate că scapă simţurilor noastre *fizice*. Şi acest sunet individual trebuie să se armonizeze cu sunetul universal, sub pedeapsa de a fi un agent de discordie sau de disonanţă şi de a fi condamnat, ca atare, la dispariţie. Dacă concepem net această idee a ierarhiei organice a universului, oricare ar fi punctul de vedere[13]

adoptai, urmează logic că trebuie să trăim în armonie cu acest rest.

Filosoful caută deci să recunoască poziţia sa în univers, poziţie determinată în activitatea universală, de activitatea sa individuală, sau Karma sa. „Locul meu este aici. Îţi zice el, pentru că sunt aici. Să vedem care sunt activităţile de desfăşurat, operele de îndeplinit pentru a menţine, în poziţia mea actuală, armonia cosmosului, în punctul pe care îi ocup”. Şi atunci el va lucra fără a se gândi la cu, şi aceasta, pornind dintr-un punct de vedere pur abstract

„Să se armonizeze deci acest microcosm, acest mic ansamblu de activităţi numii cu macrocosmul, cu marele ansamblu de activităţi din care el nu e decât un element component. Să nu rămână leneş, în timp ce între universul

13 Adicft atunci cîihJ va formaţi o idee, in realitate, nume |i forma sint una din numirile ce servesc sa ar ale dualitatea universali a universului manifestat (spirit-materie, viaţi corp ele.), dualitate care nu încetează decit în clipa pralayei cînd totul Intra in sin

freamătă, ci să lucreze totdeauna armonic, în echilibru cu mediul în care se află. Înţeleptul poate realiza astfel perfecta abnegaţie: dorinţele fiinţei separate nu mai există pentru el, căci el nu cunoaşte Uecit legea de armonie universală, identică, după cum vom vedea, „Voinţa Tatălui”.

Dar nu trebuie să ascundem dificultatea lucrului înfăţişat din acest punct de vedere abstract. Toate aceste idei generale par vagi celor mai mulţi. Abstracţiunea nu are nicio înrâurire asupra voinţei obişnuite, ea nu o poate stimula. De cele mai multe ori. omul „cu idei generale” nu e Uecit un frazeur; nu se găsesc la el decât vorbe sonore şi goale: acţiune, deloc. Kxisită totuşi inşi care muncesc serios din acest punct de vedere abstract, dar ei sunt rari. Majorităţii oamenilor îi trebuie ca mobil un ideal concret: şi un astfel de ideal este înadins acordat celor care urmează cărarea devoţiunii.

11. Această *cărare a devoţiunii* a fost nel trasată în lumea occidentală prin învăţătura lui Christos. Creştinismul e în mexl esenţial devoţional.

Am văzut cum unul şi acelaşi lucru poate fi considerat din două puncte de vedere diferite, în mod obiectiv şi în mod subiectiv, ca *lege şi* ca Universul întreg poate fi considerat din punct de vedere abstract, ca lege din punct de vedere concret ca *fiinţă* universală, agent at legii pe care o manifestă.

Şi notaţi bine că *lucrul* considerat este identic în cele două cazuri: numai punctul de vedere diferă. Dacă vă daţi bine seama de aceasta, veţi vedea că între religiile cele mai opuse în aparenţă, nu există deloc diferenţă esenţială. Forma esenţial abstractă se găseşte în Buddhism. Forma esenţial concretă, devoţiunală, este învăţată de către Creştinism. *Legea* singură de o parte; de cealaltă *Creatorul* şi voinţa sa atotputernică. Înţeles bine, combină una şi alta; el vă arată că amândouă au dreptate: pentru ce atâta discuţie? E ceea ce învaţă Krishna în Bhugavud Gita (XII, 2 – 7):

— Aceia a căror gândire e fixată asupră-Mi şi care,

totdeauna armonizaţi. Mă adoră, înzestraţi cu suprema credinţă, aceia, după părerea Mea, sâni cei mai înaintaţi în Yoga;

— Aceia care adoră pe cel Indestructibil, cel Invizibil, cel Nemanifestat. Omniprezent, de Negândit, Imuabil, Etern;

— Cu simţurile lor stăpânite prin renunţare, cu judecata lor totdeauna echilibrată, nedorind decât bunăstarea tuturor fiinţelor, aceia de asemenea vin la Mine.

— Mai mare este dificultatea pentru acei a căror gândire e fixată asupra Celui N emani festa t; căci pentru omul în trup, *cărarea Celui Nemanifestat e greu de urmat*.

— Dar acei, în adevăr, care renunţă la orice acţiune în Mine. şi fac din Mine scopul lor suprem, acei a căror devoţiune meditează numai asupra Mea, fără niciun alt ideal.

— Pe aceia, o Partha (Arjuna), nu îmârzii deloc să-i scap din oceanul morţii şi al existenţei (condiţionaie)

Divinul învăţător ne-o spune clar. Un scop *Unic* şi două căi pentru a-l atinge: de o parte, cărarea *ţiunii* dificilă şi anevoioasă, pentru micul număr; de alta. cărarea *devoţiunii*, deschisă oricărui om de inimă. Şi această metodă devoţională nu zice nicicând: „Legea”, ci zice „Domnul 1. Peste tot entităţi: Legea supremă devine „Tatăl”; Karma este augusta şi nepătrunsa sa voinţă; apoi vine Fiul. Mama, Sfântul Duh, Spiritele dinaintea Tronului. Arhanghelii. Îngerii. Ori, din punct de vedere abstract, toate aceste *fiinţe, fără a schimba* nu sunt decât diversele aspecte ale *activităţii universale*.

Metoda devoţională are deci mari avantaje, căci propune inimii umane, în locul unei legi aride şi abstracte, concepţii tangibile, oferind astfel punerii în lucru a activităţi lor sale dezinteresate o bază mai solidă şi mai sigură

— Pentru Divinul Krishna, *o re, muia* lit acţiune, nu înseamnă *a încetantt acţionezi*; ci de a încet să acţionc/i acţiotlâmi fie pentru *Unoent/i*, fie pentru 7 (Logosul)

(versetele 4 şi 6 dtttie). Aceasta înseamnă în de-a înceta. *a* căci:

„Oricine. rotringând iwpncic acţiunii râvneţur în vându-l său obiectele simţurilor, acest nesăbuit, o Arjuna, merită titlul de ipocrit. Însă ace la care, stăpânind simţurile prin voinţă. Îndeplineşte e, farâataşare la obiectele simţurilor, acela este cu adevărat demn”.

„*Mcluviraţi*) deci cu sinceritate, căci *acţiunea neacţiu, iii*: inactiv, chiar fiinţarea ta fizică ar fi imposibilă”. (Id. III, 6 = 8)

Mai întâi, în Jocul Karmet, avem un Dumnezeu personal: acesta e perfect pentru că, considerată subiectiv, Karma e tot aşa de conştientă ca dumneavoastră şi ca mine. Apoi avem „Fiul lui Dumnezeu” întrupat, cea mai înaltă manifestare a Divinităţii. Una sub formă umană. Toţi suntem manifestări ale Divinităţii, pentru că, în Universul întreg, nu e nimic altceva decât ACELA. Singur *gnului* manifestării variază după *forma CC* se manifestă. Şi forma cea mai înaltă care poate exista pe planul fizic, aceea în care unicul se revelează cel mai mult, e forma *Omului clesăvârşit*, a lui *Christos, a lui Dumnezeu*, sau, cupi ar spune hindusul, a lui *Mahatma, a (ttvă (ătorului*. Aceasta e fiinţa pe care religia devoţională ne-o oferă ca intermediar între Om şi Dumnezeu, intermediar nu fictiv şi simbolic, ci ştiinţificeştenW. căci omul a cărui conştiinţă atinge planul *Atmu*, este identificat cu Divinitatea, *învăţătorul* este Acela ce Este în inima a tot ce există. El, cel *identic*, are singur dreptul de a spune: „Eu sunt ACELA. Tatăl meu şi Eu Una suntem”.

„*Eu cânt calea*...” Prin acest Om-Dumnezeu. prin acest ideal sublim, religia Ucvoţională ne va conduce la aceeaşi activitate dezinteresată, liberatoare, pe care o realiza adineaori înţeleptul pe cărarea abstracţiunii, corsuerându-se ord mei, binelui impersonal, armoniei universale. *Consacafi-vă îmi ţtitorului*, ne spune devoţiunea.

Şi dacă ştim ce este învăţătorul, fie că forma sa poartă numele de! Iu Ud ha, Krishna sau Iisus, ştim unde

duce el, căci Identicul sub toate aspectele sale diverse nu ne poate conduce decât la cd Unic. „Veniţi la Mine, spune Christos... Nimeni nu ajunge la Tatăl decât prin Mine.

— Pentru ce îmi spuneţi: Arată-ne pe Tatăl? Cel ce m-a văzut, a

T Sensul jx1 Cure l dam noicusinluliti este ajjit de Limpede definii 111 în cuuy lv urmed/i, finul. În şi /ndiirnic vă m-i insistam.

văzut pe Tatăl meu”. Prin Omul-Dumnezeu toţi ajung la viaţă.

„În numele lui Iisus Christos Domnul nostru”, aşa se termină toate rugăciunile voastre liturgice. Puţini se opresc pentru a reflecta la sensul acestei constante meditaţii, expresia unui mare şi profund adevăr. Religia ne ordonă şi ne consacrăm unei fiinţe concrete, asemănătoare nouă în aspectul său uman. Rezultatul e că aproape toţi pot concepe un astfel de Om, exaltare perfectă a omului imperfect, pe când puţini sunt în stare să înţeleagă o simplă lege abstractă, iată de ce religia, propunând oamenilor imitarea unei astfel de fiinţe, deschide drumul multora, care fără ea, ar rămâne mult timp încă în întuneric. Şi veţi vedea că devotându-se, consacrindu-se serviciului lui Christos, al lui Buddha, al învăţătorului, oricare ar fi, credinciosul elimină treptat egoismul. El nu mai lucrează pentru sine, nu se mai gândeşte la sine. Zi şi noapte e activ de dragul idealului său divin. Şi lucrând astfel, lucrează infailibil, fără a se gândi la aceasta, pentru Dumnezeu însuşi, pentru Cel Unic, Cel Universal. Căci omul desăvârşit, Christos, Buddha sau Krishna, nu are alte interese în viaţa sa decât interesele cosmosului, nicio altă voinţă decât „Voinţa Tatălui”.

Dacă sunteţi reprezentantul unei cauze care vă e scumpă, cu care v-aţi identificai, neavând ah interes în lume, nu e evident că o persoană care vi se consacră fără rezervă, serveşte cauza voastră servindu-vă pe voi, şi o serveşte poate mai bine decât ar putea-o face vreodată lucrând independent? Urmând cărarea devoţiunii lucrăm deci totdeauna pentru Cauza Universală, pentru

Dumnezeu, dar printr-un ideal concret. Şi acest ideal e accesibil tuturor; e uşor a nu pierde niciodată din vedere o singură clipă pe dumnezeiescul învăţător, pe cel mai scump *prieten* al inimii credincioase. Nu cu bucuria în suflet vă daţi osteneală a servi pe cel mai scump prieten al vostru? Sarcina cea mai grea nu devine ca uşoara? Astfel, viaţa discipolului iubitor e o viaţă de lucru şi de fericire: zi şi noapte lucrează fără a se gândi la oboseală; zi şi noapte se devotează, fără a-şi păta vreodată sufletul gândindu-se la sine. Activitatea ajută creşterii sale, dezinteresul purifică inima sa. iată realizată dubla condiţie care adineauri ne părea atât de dificil de îndeplinit.

Acesta e secretul dezvoltării Eului prin metoda devoţiunii concrete. Cărarea abstracţiunii este destinată micului număr. Cea mai mare parte a omenirii să se consacre unui învăţător desăvârşit. Că acesta este Christos. Buddha. Krishna, nu importă, căci toţi învăţătorii sunt UNA pe planul unde diversitatea dispare. Acei care-şi zic discipolii lor pe pământ pot purta în mină fierul şi focul şi să se extermine reciproc; încă o dată. nu importă: pacea lumilor spirituale nu ar putea fi tulburată prin fanatismul şi discordiile lor.

Am câu tal să vă arăt în această scară cele două puncte de vedere principale în care se poate cineva aşeza pentru a realiza practic *activitatea dezinteresată** care substituie intereselor noastre personale interesele universului şi ne conduce treptat spre identificarea cu acest universal şi spre eliberarea finală. Această metodă de purificare este numită, în sanscrită. Karma Yoga, de la Karma – activitate, şi *Voga* – aplicaţie, antrenament, unire. Karma Yoga elimină egoismul, oricare ar fi punctul de vedere, abstract sau concret, din care aţi practica-o. Rezultatul e ceea ce am numit *purificare*, E prima etapă a omului pe cărarea perfecţiunii.

De aici trebuie să înceapă acei care vor să verifice prin ei înşişi realitatea lumilor transcendente, înainte de a fi îndeplinit acest prim pas, e inutil a vorbi despre altceva: „Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Sa;

şi toate celelalte vi se vor adăuga vouă".

Şi această activitate dezinteresata e într-adevfir cheia fericirii în această viaţă pământească. Ea calmează şi întăreşte spiritul nostru. A gândi la sine e cea mai teribilă din distracţiuni. Atât timp cât acest rezultat nu e câştigat, meditaţia nu poate da roadele sale; fiu mai în spiritul calm şi paşnic se revelează adevărul şi acest calm perfect nu poate fi mai bine tins decât lucrinU potrivit ideii pe care am căutat să vă fac a o înţelege.

Iar cei care voiesc să meargă mai departe, când va veni timpul, li se vor preda anumite metode de meditaţie. Pentru moment, nu serveşte la nimic să vorbim despre ele. Să înceapă prin a-şi reglementa activităţile lor. Să-şi dea seama de faptul că sunt puşi aici de către Domnii Karmei sau de Voinţa Divină (nu importă numele) şi că ei şinţ puşi aici pentru că au o datorie de impl i nit. Această datorie poate fi banală, trivială, penibilă; dar e datoria lor: s-o împlinească cu o inimă voioasă, Făcându-şi astfel datoria lor către învăţător, sau către Dumnezeu, sau către univers, ci vor creşte, fără a se gândi la creştere, până la punctul unde vălurile încep a cădea de la sine. Aceasta e singura cale sigură: *Jalona* înainte de toate, datoria fără gândirea de „sine", în modul acesta, omul care nu are timp să citească o singură carte în viaţa sa, va creşte mai repede şi mai armonios decât acela care studiază fără răgaz, cu gândul egoist de a creşte.

Căci numai prin suprimarea putem îndepărta vălurile limitării. Eruditul egoist e foarte depărtat de adevăr, pe când omul simplu care nu are ocazia să citească, dar care face uit ceea ce trebuie fără a se gândi vreodată «la sine, poate fi pe însăşi pragul Divinităţii, înţelegeţi bine această idee şi puneţi-vă pe lucru pentru a o realiza în viaţa voastră. E primul pas spre verificarea sublimelor învăţăminte ale filosofilor Indiei, De altfel, dacă nu sunteţi dispuşi să luaţi plini de curaj această hotărâre, orice instrucţie ulterioară vă va fi fără de folos.

NOTE ŞI COMENTARII

11) V'rda şi Vedantutermenul Vreda înseamnă

ennoble re (de U radicalul sanscrit VhJ – a vedea).

Vedele sâni cele mai vechi scrip-uri sacre indiene. Trililii indiană le consideră ca o expresie a loţ-ului divin, o reatilaâc sacra ţi absolută, cu toate că aceeaşi tradiţie da numele unor autori ai imnurilor vedice (Sergiu AL. George – vezi bibliografia sumară).

Aceste scrieri sâni alcătuite din patru cărţi; venerabila carie a imnurilor, /? *Veda*, ce* mai veche mări arie scrisă de limbă sanscrită; *Santal-daz* care cuprinde elnleee de ritual; *Yajur* Vedu, cu formule şi reguli de sacrificii şi *Athwa* l'cda, carte de vrăji şi incantaţii magice. Llkerior li s-au adăugii *Lf/HMijat Me* (sau „cărţile secrete") care de fapt reprezintă comentariile Vedelor.

Suma accvlor Vede stă la baza brahmanismului şi hinduismului, precum şi a doctrinelor ortodoxe de filitzufic indiană. Între care cea mai relevantă perii ru noi este *l/etktnta*.

Vedanta cui sanscrită „devăvirşirca Vedelor") este o doctrină indiană idealist obiectivă, întemeiată în sec al IV-lea! c.n. de Badarayana, având ea temei Upanişadele pe care s-a eşafikial filosofia brahmanismului şi mai apţii a hinduismului.

(2) QIK thnu Tniiifiră elaborată de Sodrlalra de Teuoufk preţ iulie că însumează în lelepciu nea care rezultă din studiul evoluţiei vidâi şi a formei, studiu ce se efectuează din timpuri imemoriale de către cercetători dota ti cu aptitudinile necesare, numiţi *Stapfhii* în (rfrysrrrmu. Aceştia ar fi suflete umane care în cursul procesului evolutiv au trecut de la stadiul uman la un stadiu următor, de *AtkyH*.

Cunoaşterea obţinută până în prezent, pontr-un şir neîntrerupt de Adepţi/constituk Teozo Fka, întckpeâujica Antică.

Societatea Teozofică şi doctrina ei au stârnii o vehemgnia reacţie în cercurile unor gândhuci e uropeni şi hinduşi consacraţi doctrinelor tradiţionale orientale. Adversarii acestei societăţi consideră că adevărata teozofic a existat în toate timpurile, de la Ammonias Saccos la

Jacob Bochme, Martínez Rasquale* Fabre CTO livvh etc., dar că a fost pervertită şi compromisă de Societatea Teozofică prin faptul că în doctrina ei va încălcat fără metodă spiritul evoluţiei sub influenta pozitivismului ţi-a biologici; că au foM arocsiccale abuziv Jouă domenii: experienţa ştiinţifică şi experienţa ocultă, fără să se precizeze CC parte din exkricn; ştiinţifică este necesară cu Kirinei oculte-l se mai obiectează acelei doctrine, printre altele, o alunecare nejustificatâspre un budism aproximai iv ţi ne conform adevărat spirit asiatic.

Pentru a distinge adevărata teozofic de doctrina Societăţii Teozofice, Rend (înenon o numeşte peiorativ, pe aceasta din urmă, teozufism.

(3 i F.uilrhi (de la cuvântul grecesc „e-terikos” – interior): calificare dată în şcolile zvehilor filosofi doctrinei lor sectele. Spre Qâldă, în antichitate, se dist ingeau disciplinele esoterice (acroaiâcc sau acromatice) ak lui Aristotel, rezervate doar discipolilor săi (mai ales studiul fizicii şi parţial al logicii) pe care le preda dimineaţa la Lyceum, de operele exigence (exterioare) pe care le preda scara tuturor tinerilor doritori a le asculte (în acelaşi Lyceum).

Au mai fost calificate ea esoterice şcolile filosofice ale lui Pătagora şi Platou.

Acest termen a fost reportat şi altor şcoli, dodrinc ţi înv* lături, mâindoxe şi cicrodnxe, îl/hălând până în Extremul Orient, în spaţiu, şi pin* în epoca niM.xira, în timp, parazitat adesea de conotaţii mai mult – xau mai puţin baroce.

De remarcat el, orice esoterism autentic al unei doctrine, prezintă o patină de erezie din punctul de vedere al exoterismului corelativ, fapt care în niciun caz nu-l descalifică, dacă este în esenţa lui ortodox, deci conform tu adevărul şi cu simbolismul tradiţional pe care le devoalează.

If4} Carpul rirfk1: corpul fizic al omului este compus din două vehicule sau corpuri: corpul dens, ţi corpul elene (sau dublul cleric) alcătuit din paitkule mai subtile ale

materiei fizice.

Orice părticică solidă, lichidă sau gazoasă a corpului fizic c-le înconjurată de un înveliş cleric. Ca atare, dublul eteric este reproducerea exactă a formei dense.

Termenul indian care exprima „dublul eteric” c-sle *Pwnoma** *yakoxhtt* sau vehiculul Franci.

În Raja Yoga, dublul cleric şi corpul dens. unite, se numesc *Stituiopadhi* sau cel mai inferior *Ujhh Mu* al Almei.

De reţinui faptul că dublul elene, fiind numai o parte a corpului fizic, nu este în stare să servească drept vehicul autonom al conştiinţei. Omul are corpul etericcumun cu plantele, după cum corpul său dens îl arc comun cu mineralele.

Corpul astral, reprezintă cel de al treilea vehicul al omului, constituit din materia astrali deja menţionată, care pătrunde şi suportă dublul eteric. Principiul acestui corp, irezeşic mereu viaţa din starea de inconştienţă. El străluminează corpul eteric în siarc de veghe. Un corp cleric lăsat în seama propriilor sale forţe s-ar afla într-o continuă stare de somn. Omul are corpul astral comun cu animalele.

Ceea ce pentru corpul fizic este moartea iar pentru corpul cleric somnul pentru corpul astral este uitarea. Mai putem zice: corpului eteric îi este proprie viaţa, corpului astral conştiinţa, iar Eu lui amintirea.

Conform tradiţiei vedantânc ortodoxe, corpul cleric şi corpul cauzal formează – un singur corp – respectiv un singur vehicul sau înveliş (al senzaţiei) emanaţie a „suflului vital” (prana) şi care, de fapt, este numit *Rranamayokosha* – sau vehiculul Franci.

(5) Solidele platookeene; este vorba de cele cinci poliedre (numite şi figuri cosmice): tetraedrul, octocdrul, icosaedrul, cubul şi diodecaedrul (pentagonal). Aceasta din urmă este inscriptibil în sferă şi cel mai asemănător ci, ca formă (vezi *Tinmios* şi *Phedon* – Platon).

Aceste poliedre, înscrise unul în celălalt, se mai găsesc şi în Pentagrama şi secţiunea de aur din Doctrina Anonimă a vechiului Pyihagorism.

Acestor „solide” li se atribuie o semnificaţie specială în şcolile platoniciene din Grecia şi Alexandria. Poliedrele respective, deşi diferă unele de altele prin numărul de muchii, unghiuri şi suprafeţe, iau naştere dintr-un poliedru comun: teiracdrul.

În ultimă analiză solidele poliedrice ne dau axele structurii tuturor elementelor (chimice). Se poate spune că Dumnezeu geomeirizează în timp ce fasonează cărămizile materiej, pentru a clădi universul.

(6) Ziua şi noaptea lui Brahma: o zi a lui Brahma corespunde la peste 4 miliarde de ani tereştri – şi cuprinde 14 Manwaniare (o

Manwantara comportă o perioadă de peste 300 milioane de ani tereştri).

La extremitatea acestei „zile” arc Uk: disoluţia universului (Praloaya) şi resorbirea lui în Dumnezeu: noaptea 7 sau repausul lui Brahma.

O zi şi o noapte a lui Brahma formează o perioadă cosmică, Kalpa. După. V100 Kalpa se produce disoluţi universală a tuturor esenţelor (Mahă Prakiaya) şi însuşi Brahma se pierde în Brahman, Dumnezeu se pierde în Absolutul neutru şi nedeterminat din care emană. După aceea, Absolutul va naşte un nou Brahma prin care va răspunde cu un nou ciclu de creaţii şi distrugeri psihice şi cosmice. (Lois de Manou)

(7) Reîncarna. ren are la bază conceptul Karman, unul dintre cele 4 concepte esenţiale care structurează gândirea indiană: Karman, măvar nirvāṇa şi Yoga. 1

Karman este legea cauzalităţii universale care solidarizează pe om cu cosmosul şi îl constrânge să transmigreze în mod indefinit, Karman determină natura şi sensul reîncarnărilor sale viitoare.

Trecutul fiecărui suflet, în existentele anterioare, este forţa care dirijează existenţa sa prezentă şi viitoare. Această teorie a lui Karman este comună tuturor doctrinelor (darsanclor) indiene: Samkya, Vedanta, Budismul şi Brahmanismul.

Ea este viu disputată şi contestată de unii gjhditori

europeni şi indieni, între care cităm pe Reni1 Guénon, Julâcn Evola, Georg Feuntrin, Ananda K. Coomaraswjmy ele.

Ideea de reîncarnare, spune R. Guénon, este o idee foarte modernă. Pentru combaterea ei aduce o serie de argumente metafizice, psihologice şi de hermeneutică a unor texte ale doctrinelor vedantină şi Budism.

Nicio doctrină tradiţională, spune Gudnon printre altele, rta admis vreodată reîncarnarea; această credinţă a fost complet străină în întreaga antichitate, deşi s-a încercat sprijinirecredinţei în reîncarnare pe o interpretare tendenţioasă a câtorva texte mai mult sau mai puţin simbolice; chiar în Budism ar fi vurba numai de Mschimbări de stare”. ceea ce în mwl evident, nu este deloc acelaşi lucru cu o pluralitate de vieţi succesive, ci doar în mod simbolic, stări diferite au fost uneori descrise ca vieţi 1 prin analogie cu starea actuală a sufletului uman şi cu condiţiile existenţei sale terestre Pentru o mai temeinic* edificare usc vedea lucrările de referinţa ale acestuia: „L'Errcur Spirite1 şi” Le Thdofcophâsme*!

După toate prohahilitapic originea acestei doctrine trebuie căutat* în straturile autohtone ale poporului indian, spune Georg Feursicin.

Doctrina reîncămirii, spune el, a suferit diverse faze de dezwllare; de la o versiune primitiva materialista, care încă prevalează în masele needucate din India. La o concepte psihologic* foarte elafmr. it ti în Budism. Aici aceasta teorie arhaica au mai este înţeleasă în sensul de re – naştere (punar-junman) ci la re – devenire (penar – bhuva). Diferenţa între aceste două formulări consta în aceea ca cea de a doua nu admite Iran emigrarea subiectului, dai fiind că Budismul arunc* conceptul de substanţialitate şi cel al unui ego-u continuu. Trecerea de la o naştere la următoarea este explicata cu ajutorul ve-xusului cauzal (legăturii cauzale: pralilya – şamulpăda): entitatea nouă ia naştere în strictă dependenţă de existenţa precedenţă, precum o torţă pexale aprinde o alin torţa. Astfel că ar fi cu tulul greşit să se vorbească de o

transmigrate a sufletelor (Ce<g Feurstein: The essence of Yoga – Rider and Col-ondiwi, 1974), A. KCoonfiaraswamy consideră că noţiunea de „reîncarnare”, în sensul unei renaşteri pe pământ a unor indivizi defuncţi, reprezintă doar o eroare de înţelegere a doctrinelor ereditâţii, transmigrate! şi regenerării (vezi Hinduism? et Bouddhisme – Gallimard, 1949).

Filosoful german indianist Paul Deussen relevi ci în niciun text Vedic preupanişadic nu se semnalează doctrina tninsmigrării mi ficlului, deşi Llpanişadcic o alrihuic Rig Vedei. Maniera artificiali wi care se susţine acesta îndrituiesc concluzia că avem de a face cu o doctrină de origine recentă, pentru justificarea căreia s-a căutat o confirmare în texte sanscrite (The Philosophy of the Upanishadas, New-Y ode, 1966).

ce) Mmăvân reprezintărtul dintre conceptele fundamentale ale gihdirii indiene. Mavă sau iluzia cosmică asumată şi chiar valnri/ăla de omul orbit de neştiinţă sau ignoranţa (avidyu) * este procesul misterios care naşte şi susţine crismo Mit, şi în felul acesta, face posibilă „eterna întoarcere71 a existenţelor.

În alţi termeni, mâvă, este principiul prim prin care omul încearcă Iunie a ca pe o realitate în sine, ca pe un non-Eu, sucombând prin aceasta la o iluzie datorită „ignoranţei” (avitivă).

Oca ce numim procesul lumii, creata, csll de Fapt unjoc (Kridafe Iflă) pe care Spiritul îl joacă cu el însuţi.

Şi cum Brahma este o esenţă pur spirituala, jocul produs 5 n el de M$_5$ şi este considerai ca un proces de gândire: lumea cm^3 visul lui Dumnezeu.

BIBLIOGRAFIE

1. „The Vedanlasutras of Badarayana” with the commentary by Sankara. I-II

(New York, 1962)

2. Altantlu K. Coomaraswamy: „Hinduisme el Bouddhi Ntric.

(Gallimard, 194 l „Paris)

3. Paul Deus-Ncn: „The Philosophy of the

Upanishads1
(New York, 1966)
4. Mircea F.liade: „Le Yoga. Immortality et libert.
(Payol, Paris, 11)
5. George Fcursicin: „The essence of Yoga”.
(Rider and CO., London, 1974)
6. Sergiu Al. George: „Filosofia indiană în Lexic*”.
(Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1971)
7. Rent? Guénon: „Le Thtosophisme. Histoire d'une pseudoreligion”.
(Paris, 1969)
8. Reni Guénon: „L'Hormne el son devenir scion Vedanta1
(Paris, 1942)
9. Manava – OH a rmar „Sasiry. Lois de Manu”.
(Paris, 1911)
10. F. Max Miller: „The Upanishailv Mi
(New York, 1962)
11. Radhakrishnan: Indian Philosophy” 1
(Bombay, 1977)
12. Radhalerishrvan: „L'hinduismect la vie”.
(Felix Alcan, Paris, 1929)

CUPRINS

"Cauza ultimă a tuturor mizeriilor noastre este deci ignoranţa, ignorarea faptului că noi sîntem una cu TOTUL. Această ignoranţă trebuie să fie suprimată prin expansiunea treptată a conştiinţei noastre; aceasta e ceea ce înţelegem noi prin creşterea omului."

J. C. CHATTERJI

ISBN 973-9563-0-1

— Aşa se iihââsiplă că în vis, se parcurge într-un

înlerva! de câltrva minute, o serie de evenimente u căror realr/re pe pkmtl fizic ar necesitani. Cum noi au avem idee de timp decât prin succesiunea faptelor, ne trezim cu impresiunea neta *a* nenumăraţi ani irâtU

1 Aceasta este principiul feminin va re iţii naştere universului. FI este accu» care conserva, reuneşte Umi” lucrurile Societate* n-ar exista litra femeie, care-o menţine unii a. Pretutindeni veţi jţ. Ssi că principiul feminin este în ave Urşi timp vet mai puternic şi cel mai delicat El acţionează, fără zgomat, încă neîncetat. El şlk să sufere şi să rămână tacul. Priviţi chiar pe planul fizic: hârbului care suferi îşi striga durerea pe strada; pătrundeţi însă în cămin şi veţi vedea ea femeia este aceea care suferă mai mult fără să spună un cuvânt. Însă nenorocire acelor* prin care ea suferă; „Zeii nu (trimise ofrandele căminului în care femeia nu este venerată”, a spus Manu.

— Fireţile aici nu este vqrha decât de mi (iac sau de discipolul nuri avansai al Maeştrilor înţelepciunii, care poate, *anumit* comit îi* t să sacrifice „pevaeham» r său şi să se reîncarneze i medial pentru a servi omenirea. „Devachan” înseamnă în sanscrita starea cercase».

* într-un cuvânt, binele şi râul nu sunt *lucruri*, ele sunt *direcţii tendinf*.

— Adică efectele activităţii asupra noastră pe de o parte, şi pe de altă parte, asupra lumii care ne înconjoară.

** Identitatea Legii şi a Fiinţei va fi stabilită în conferinţa a VIit * * *

— Sf. Pavel, (Galul, 6 7).

„* Iov, 34, 11.

— S3 nu uitam de-a adăuga, la această rezervă. Karma acumulată de către flintă într-o perioadă care urmează după fiecare moarte fizică. Acesta este un Factor dintre cei mai importanţi, pentru că, prin activităţile sale pe plan menial şi astral, omul transmută în aptitudini bune ţi rele sforţările pârâtuale ţi dorinţele egoiste chiar ale existenţei să Je terestre (Am văzut că se poate produce *K* & *m-a noua* când şederea pe planul astral este prelungită prin mijloace anormale).

e Exemplu: *Legea* Gravitaţiei nu *t* conefputǎ decât ca acţiune de atracţie universalii.

— Acei care şi în ce se înţelege în mecanic* prin „compunere* forţelor” vor înţelege imediat aceasta, destinul este reprezenta! prin *rezutiwua* tuturor forţelor puse în joc sau încercate de către flinta pin* în clipa prezenta. Dacă nicio nouţ tort* nu intervine, viat* va urma această rezultam a. Însă apariţia voinţei are drept efect de-a face U intre în loc forte noi, Care modific* în fiecare clipa rezultanta „fatala. Înţelepciunea. În sitrţi! ne luminează: că ne arma, intrucil ne priveşte, forte allâdats necunoscute ţi ne permite o alegere judicioasa a acestor noi for (e, de a schimba radical sensul rezultantei „sau d’a o anula complet. Karma care determină o încarnare poate fi considerată ca rezultanta primi, permiţând de a prezice viitorul *probubtf* al individului, însi această rezultantă va putea fi modificată ev Atât mai mult, cu cât individul are mai multă înţelepciune şi voinţă, Există un proverb bine cunoscut astrologilor: „Înţeleptul îşi conduce steaua; ignorantul este condus de ea.

c’firerU!: *SUffrtnul dansului,* Indii de stkl, frec XII-XIV

Coperta IV: *Sn-yutuno*

ISBN 973 – 95363-O-1

J.C. CHVTTERJI

FILOSOFIA ESOTERICĂ A

INDIEI
Ediţie îngrijită şi prefaţată de A. ŞERBAN
EDITURA PRINCEPS
Bucureşti

PREFAŢĂ

În prezentul volum gânditorul indian J.C. Chatterji prezintă sub o formă generală, accesibilă unui larg număr de cititori şi adaptată mentalităţii occidentale filosofia esoterică a Indiei de pe poziţia, considerată de el, a unui idealism vedantin *(care îşi are izvorul în scripturile revelate ale Indiei: Vedele (I).*

Subiectul lucrării este existenţa sa terestră, circumscris într-un univers de legi inexorabile şi de sublima sa finalitate: îndumnezeirea.

Lucrarea redă rezumativ şi cu claritate constituţia fizică (grosieră şi subtilă), sufletească a omului, omologarea nivelelor fiinţiale ale binomului om (microcosmos) – univers (macrocosmos) precum şi culminanta speculaţiei upanişadice: consubstanţialitatea dintre absolutul obiectiv (Brahman) şi cel subiectiv, sălăşluind în noi (Atman). Autorul încheie vorbind despre rostul omului în univers şi căile de urmat pentru esenţializarea acestuia până la identificarea cu Eul divin din el însuşi şi integrarea în Divinitate.

În acest scop Sadhahinduse (discipline pentru desăvârşirea spnu ostenesc sa de aducă aminte că omul trebuie să se lepede de se strătnute în spirit întru dobândirea absolut (Atman)

şi să transcendă fiabilitatea umane (Moksa); că libertatea ţi desăvârşirea spirituală nu se obţin prin abolirea făptuirii fi lumii ci ele presupun o desprindere interioară de act. Nefăptuirea (naiskannia) nu exterioară ci tţuietudineinterioară: care vede în faptă ne/afttuirea şi în nefăptuire f, este un înţelept între oameni, acela este Yogin (şi totuşi) pe de-a întregul fapta”. (Bhagavad Gīta, 18).

Ca un răspuns de antistrofă şi chinez: „a acţiona ca şi cum nu ai acţiona (IVei – Wu-Weif.

Pentru decondiţionurea’s de lumii fenomenale şi pentru descarcerarea sa din lunarele învelişuri – minteşti a sinelui său divin (Atm zise oferă omului două căi:

— Devoţiunea şi acţiunea (bhukti şi karma);

— Cunoaşterea (manu).

Cea populară este calea devoţiunii fiind la îndemâna sfinţilor şi păcătoşilor, a luminaţilor şi a celor cu duhul, a nebunilor şi a înţelepţilor.

Calea cunoaşterii traversează o mai accidentată pe care se aventurează cei

În fiecare comunitate există o elită naturală cu însuşiri intelectuale şi spirituale pentru acest drum voios.

Nu există aici (pe pământ) un purificator asemănător cunoaşterii, pe aceasta e în sine lui, cu timpul, cel desăvârşit în Yoga”.

(Bhagavad Gīta, IV, 38)

Despre J. C Chatterji ajunge să ştim că şi-a dus o pane din viaţă în ţinuturile nordice muntoase, ale dedicai studiului doctrinelor filosofice indiene.

O lungă perioadă de timp a fost şeful departamentului arheologic din Kashmir. Este autorul mai multor lucrări printre care „Filosofia esoterică a înţelepţilor din India”, „Realismul Hindus”.

Societatea indiană contempora autorului era într-o crescândă convulsie social-politică, de unei dominaţii britanice în declin. mintări au produs clivaj în sânul inteligenţei o parte din aceasta s-a angajat în mişcări naţionalist valorile perene ale tradiţiei în cultură şi religieo altă parte, sub influenţa valorilor civilizaţiei occidentale, a militat emanciparea Indiei, respectiv pentru şi culturii indiene prin aport de v

Brahma Şomaj şi Arya Sumajsint din urmă.

În acest context J.C. Chatterji s-a în

Teozofică (2) fondată de Elena P. Blavatsky şi colonelul H.S. Olcootla New York, în M75. din ramu ra naţionalistă, printre care şi filosoful Aurobând-o Ghosh, nu-i iartă adeziunea la’s/Kietatea îi impută deformarea şi hibridizarea gândirii indiene doxe

Pe noi ne interesează în ce lucrarea de faţă se încadrează în doctrina Yedantin chiar dacă adaptată pentru maniera teozofică mentalităţii noastre, respectiv dacă exprimă de fapt gândireaindiană

Răspunsul este afirmativ, cu unele precizări:

— Punctul de vedere privitor la reîncarnare se de influenţa „teozofismului (2):

— Autorul solicită pe aloc textul prin cu unele dogme şi credinţeiudeo-creştine, zel de a revela fondul metafizic şi religios comun al omenirii.

De ce ţi-a intitulat autorul cartea „Filosofia a indier? (3). Putem să ne asumăm doar un răspuns conjectural: În timp ce infuziunea unor experienţe scut a înţelepciunii mai subtile în populare ale Indiei s-a realizat pe calea povestirilor mitice, doctrinele filosofice (inclusiv cea formulată de autor) rostite conceptual, sunt accesibile numai celor deja în filosofia indiană, sau celor cu un orizont cultural mai larg şi cu reale pentru doctrinele orientale (nu necesar să vorbim şi despre pătrunderea în unor doctrine pe calea iniţierii).

În încheiere, credem că, pentru toţi cei care chemarea milenarei înţelepciuni această carte poate fi un prim fecund înis.

*

Câteva cuvinte privind prezenta ediţie a cărţii

Lucrarea provine dintr-o traducere antebelică. nată, din limba franceză, rexizuit şi la zi sub aspect ortografic; pe alocuri s-au operat substituiri de expresii sau chiar fraze cu altele, a fi mai adecvate pentru redarea mai fidelă a ideilor sau sensurilor vizate.

Conţinutul doctrinei a fost confruntat cu o serie de cărţi de referinţă ale gândirii indiene (vezi bibliografia).

Notele de subsol aparţin autorului iar cele din îngrijitorului acestei ediţii.

Aninnlu Şerhan

DESPRE CONSTITUŢIA FIINŢEI UMANE

Intenţia noastră este să facem un curs elementar. În care, cei care doresc să studieze serios, să poată câştiga

câteva noţiuni de filosofic orientală.

În cadrul acestor dizenatii vom încerca să înţelegem în mod succint, natura omului, locul pe care-l ocupă în univers, ce este universul şi cum este adus la existenţă; într-un cuvânt. enigma şi scopul vieţii; poate că atunci ne va fi permis să întrezărim principiul universal al Fiinţei.

Pentru a avea o înţelegere deplină a absolutului e necesar. În primul rând. să înţelegem propria noastră natură. Vom vedea îndată că dincolo de noi înşine, în univers, nu cunoaştem decât mişcarea. „Lucrul în sine”, cum l-ar numi Kant, nu-l putem cunoaşte prin simţuri. Ciiu Kom analiza obiectele care ne înconjoară, vom vedea cu ele nu au, ca obiecte, o realitate absolută. Tot ceea ce vedem nu are decât valoare relativă şi aceasta se modifică în funcţie de condiţiile percepţiei noastre. Iată pentru ce nu putem nădăjdui să cunoaştem principiul lucrurilor prin intermediul simţurilor. Pentru a înţelege acest principiu, omul trebuie să se cunoască pe sine; e ceea ce au simţit toţi învăţătorii din toate ţările. Ştiţi, desigur, vechiul adagiu socratic: *Cunoaştere pe tine însuţi*, care ne recomandă cunoaşterea aprofundată a propriei noastre naturi. Şi exact cu aceeaşi intenţie, marele învăţător

Christos, cerca discipolilor săi să caute împărăţia lui Dumnezeu *în ci înşişi*.

Numai printr-o întoarcere în noi înşine vom găsi adevărul. Vom vedea nu numai că omul are în el corespondenţa colectivă a tuturor lucrurilor, dar că el conţine, în integritatea sa, însăşi Forţa cosmică. Forţa este indivizibilă; principiul prim se manifestă totdeauna ca un tot unic. Iată pentru ce chiar într-un grăunte de nisip, veţi gfisi TOTALITATEA Energici cosmice, deşi sub o formă obscură şi profund latentă.

Dar cum grăuntele de nisip este în afară de fiinţa noastră, cel puţin în sensul obişnuit al cuvântului, noi nu vom putea înţelege Natura printr-un studiu al grăuntelui de nisip. Există un singur lucru pe care noi îl putem studia cu temeinicie. *noi înşine*. Şi acest lucru odată cunoscut, vom cunoaşte natura Forţei cosmice.

Ca atare, vom începe cu analiza naturii umane. Voi încerca să vă conduc pas cu pas până în acest sanctuar intim care este în inima fiecăruia. Apoi, când vom fi înţeles natura omului şi modul său de existenţă în diferitele sfere ale universului, vom încerca să sesizăm principiul însuşi al universului, analizând obiectele pe care le percepem; vom încerca apoi să înţelegem cum vine la existenţa orice lucru, sau, în limbaj teologic, cum este creat totul; şi pentru aceasta, în loc să adoptăm metoda alegorică, scumpă teologilor, vom proceda cât mai ştiinţific posibil.

Vom studia pe urmă posibilităţile spiritului uman. Vom căuta să vedem cum poate verifica omul, pe pământ, existenţa realităţilor transcendente; cum, chiar în această lume, poate deveni un Dumnezeu, un Christos.

Acestea sunt subiectele pe care le vom studia, unul câte unul. Începând cu analiza naturii umane.

Nu e greu pentru nimeni să sesizeze o diferenţă între corp şi inteligenţă. Nu vreau să spun că trebuie recunoscută inteligenţa ca diferită de corp prin esenţa ei. Materialismul, de fapt, nu recunoaşte aceasta: el crede că mentalul nu e distinct de corp. Dar chiar şi el trebuie să-şi dea seama de faptul că *mentalitatea* constituie cel puţin un mod special de energic, un mod distinct de energie fizică.

Iată deci, în om, o primă distincţie evidentă: corp şi mental, sau în termeni mai uzuali, corp şi suflet.

Dar remarcăm că trupul este supus la modificări, la schimbări perpetue; în şapte ani aproximativ, el se reînnoieşte până la ultima particulă. Şi cu toate acestea nu-şi păstrează identitatea? Suh vălul schimbător al corpului, există deci ceva relativ invariabil: există un *martor* ai acestor schimbări.

Dacă nu ar fi astfel, nu am percepe de loc modificările corpului nostru. Dacă inteligenţa ni s-ar reînnoi ca trupul şi cu aceeaşi viteză, ea nu ar fi niciodată conştientă de aceste modificări. Pentru a cunoaşte o mişcare, observatorul trebuie să fie în repaus, sau cel puţin să se mişte cu o mişcare diferită. Această *lege a relativităţii* guvernează tot ceea ce cunoaştem noi: nu

percepem nimic fără contrast. Singurul fapt că noi suntem conştienţi de schimbările trupului înseamnă că ceva. Înapoia corpului, înregistrează aceste schimbări.

În fine; pe lângă aceste schimbări ale corpului fizic, mai există şi altele, mai subtile, care se produc continuu şi la care de obicei nu te gândeşti. Astfel, perceperea unui obiect exterior, nu se datorează decât unei succesiuni de modificări rapide, de vibraţii, afectând fiinţa care percepe. Aceste modificări sunt legate sistematic între ele prin ceea ce numim. narea *conştientă*. Fără această continuitate a stării conştiente, nu s-ar putea să percepem nimic. Toate faptele percepute sunt legate între ele şi păstrate în memorie. Unde este localizată această memorie? Este greu s-o concepem localizată în creierul fizic. Cum se face că lucruri de mult uitate ne revin câteodată în memorie atât de clar? Cum se face că starea de hipnoză aduce la suprafaţă fapte uitate din copilărie? Sunt cunoscute cazuri când subiectul şi-a reamintit o limbă pe care nu o auzise deeft în tinereţe. Toate aceste remarci par să indice că există ceva dincolo de corpul fizic, ceva care înregistrează observaţiile fizice pe care le realizam; acestui element înregistrator îi vom da pentru moment numele de *mentai*, întrebuinţând acest cuvânt în sensul cel mai larg.

N-am pretenţia să bazez acest fapt pe argumente atât de sărace; pentru mine acestea nu sunt probe. De altfel, niciodată nu se va putea stabili definitiv un adevăr cu argumente pur exterioare. Pentru a avea proba absolută a unui lucru, trebuie să-l cunoşti prin tine însuţi. Pentru a şti că existaţi independent de corpul vostru fizic, trebuie să vă puteţi separa de el. În alţi termeni, trebuie să vă decideţi a verifica aceste fapte transcendente întocmai cum fizicianul verifică fenomenele fizice a căror lege vrea s-o stabilească. Şi cum îmi propun, la sfârşitul cursului. să dau câteva indicaţii asupra acestui subiect, aduc aceste scurte argumente cu singurul scop de a arăta că ceea ce spun nu e pură fantezie, ci din contră, ar fi posibil să se adbcă puternice raţiuni logice în sprijinul teoriilor pe care le expun.

Putem deci să deosebim, în primul rând. *corpul* de *mental*, distincţie neesenţială, dar evidentă totuşi, cel puţin în acelaşi grad ca între solid şi lichid.

Dacă acum ne oprim un moment pentru a analiza *mentalul*, vom găsi că el însuşi suferă modificări şi nu rămâne de loc staţionar. Pasiunile se duc şi vin. stările sufleteşti se succed, ondulatorii şi diverse; din an în an intelectul se dezvoltă sau se voalează: puterile intuitive variază; în fine, conştiinţa însăşi devine mai netă prin dezvoltarea naturii umane.

Astfel, toate elementele mentalului variază; şi aceste variaţiuni fiind evident cunoscute, în mod necesar există îndărătul mentalului ceva şi mai stabil. Şi acest ceva este *elementul spiritual*, ale cărui caracteristici sâni sacrificiul, iubirea, abnegaţia şi toate virtuţile superioare care disting în mod esenţial omul de animal. Aceste sentimente sunt cele care ne dau, ocazional, cea mai mare fericire, şi adeseori omul consideră acest factor ca fiind realmente „el însuşi". fiinţa sa veritabilă. Acest factor diferă de mental cu modificări necontenite, precum diferă gazul de solid şi de lichid.

Dacă analizăm la rândul său această natură spirituală, vom afla că şi ea se schimbă. Spiritualitatea poate creşte cu timpul. Te dezvolţi prin abnegaţie, prin iubire, cultivind aceste virtuţi. Marea fericire care ne pătrunde câteodată ne părăseşte imediat după aceea. Şi e clar că noi percepem aceste schimbări: iată pentru ce natura spirituală nu e încă Lui real al omului. Există. Îndărătul naturii noastre spirituale, ceva care percepe schimbările din sferele superioare ale fiinţei noastre.

Acela e Eul omului, acela e *unic* care înregistrează toate variaţiile spiritului, ale mentalului şi ale corpului.

Astfel deci, corpul, mentalul, elementul spiritual şi marele Eu. martor a tot ceea ce se modifică: aceştia sunt cei patru factori pe care îi relevă analiza imediată a fiinţei umane. Eul este *subiectul* unic. toate celelalte nu sunt decât *obiecte*.

Privind în voi înşivă, veţi putea simţi mai mult sau

mai puţin net activitatea acestor factori diverşi. Dar discipolul sincer şi înzestrat cu aptitudinile necesare poate, printr-o amplificare continuă şi răbdătoare, să ajungă a vedea şi verifica aceste lucruri. Îl va putea despărţi aceşti factori unii de alţii retrăgându-se succesiv, cu conştiinţa fiinţei sule, în principiile din ce în ce mai înalte care 11 alcătuiesc. Şi pot spune în trecere că acest procedeu, care constă în a separa succesiv Eul de diferiţi alţi factori, alcătuieşte ceea ce se cheamă extazul. E posibil să laşi în urma ta corpul pentru o durată de timp oarecare, ca să aduni experienţe şi cunoştinţe din regnurile hiperfizice ale naturii E ceea ce a făcut Iisus în postul său de patruzeci de zile. Numai acei care vor putea ajunge aici vor verifica prin ei înşişi realitatea celor ce spun. Pentru ei aceste lucruri vor înceta de a fi probabilităţi logice sau speranţe vagi; ele se vor transforma în realităţi tangibile. Din nefericire, aceasta nu e posibil decât unui mic număr, căcisim puţini aceia care să aibă aptitudinile necesare şi mai puţini încă, aceia care să fie înzestraţi cu răbdarea cerută pentru a le dezvolta.

E ciudat să auzi atâţia inşi afirmând că nu există suflet. Ce ştiu ei. În definitiv? Au ei vreo autoritate în această chestiune? Numai aceia care au autoritate pot să fie categorici în afirmaţiile lor. Un avocat va recunoaşte bucuros că nu are deloc autoritate în materie medicală; el nu a consacrat acestei ştiinţe nici timpul nici forţele sale, aşa că modestia i se impune ca singura atitudine posibilă. Dimpotrivă, nimeni nu se miră auzind negarea a priori a existenţei sufletului, de către inşi care nu au consacrat studiilor psihice nici a mia parte din timpul şi energia întrebuinţate pentru afacerile lor! Aceasta e de-a dreptul absurd. Înainte de a nega sufletul, consacraţi pentru căutarea lui cel puţin a zecea parte din energia pe care o risipiţi aiurea.

Putem acum să ducem analiza puţin mai departe.

Materia corpului nostru mu e aceeaşi cu cea a unui obiect inert, de aceea s-a convenit a o denumi materie organică. În corpul nostru, recunoaştem prezenţa materiei

zisă neorganică. dar influenţată, guvernată, de un factor pe care îi numim „vital” care o organizeazi.

Astfel, în corpul nostru fizic, recunoaştem doul principii: materia grosiera şi vitalitatea. Această vitalitate poate primi numele de *principiu eteric*.

Analizând corpurile fizice, găsi mo substanţa care este eterul, mai subtil decât gazele. Dar în materia neorganică, acest eter nu e suficient specializat pentru ca forţele vitale, cărora le serveşte de baza, să-şi manifeste acţiunea lor. Eterul impregnează toată materia solida, lichida sau gazoasă, dar principiul vital pare a rămâne aici în stare latentă.

Când dimpotrivă, principiul vital este eliberat de dominaţia principiilor inferioare ale materiei, el le grupează imediat şi le organizează: atunci se manifestă regnul vegetal. Acest principiu vital e factorul organizator al corpului nostru fizic. Materia eterică specializata care îi serveşte de bază sau vehicul va lua numele de *corp eteric*. (4) Raportul strâns care există între materia eterica şi principiul vital se va lămuri cu deosebire printr-un studiu aprofundat al magnetismului. Când ştiinţa va progresa, va şti că magnetismul nu e decât manifestarea vitalităţii care, efectiv, poate să se transmită de la o fiinţă la alte fiinţe.

Cei doi factori care compun corpul nostru au fost numiţi în sanscrită *Sthula Bhuta*: corpul grosier şi: vi tal i lăţea.

Observaţi că aceşti factori, deşi separaţi, sunt principii constitutive *fizice* şi nu *hiperfizice*, ale naturii noastre. (Ele nu corespund decât *pianului fizic* al universului).

Mentalul, întrebuinţând acest cuvânt în sensul cel mai larg, poate fi divizat la rândul său în trei elemente, toate separabile unele de altele.

Mai întâi. se ştie că în fiecare din noi există pasiuni, emoţii, sentimente. E una din fazele vieţii mentale, fază care se întinde de la senzaţia animală până la emoţiile şi sentimentele cele mai complexe ale omului evoluat.

Această parte a naturii noastre md/itale este

cunoscută sub numele Ue sensibilitate: numele său sanscrit este *Kama* – dorinţă – şi materia, mai subtilă decât eterul, care serveşte de bază acestor fenomene (senzaţii, sentimente. pasiuni, emoţii) a primit uneori în Occident numele de materie astrală, din cauza luminozităţii sale proprii. În aceasta constă, de fapt, caracterul esenţial care o deosebeşte de materia fizică densă. În ochii tâzătorului capabil a o percepe.

Apoi, ştim că există în mentalul nostru un alt factor, care raţionează, calculează, compară, b ceea ce numim noi intelect, sau mental intelcciiv. 1: 1 corespunde principiului inferior al principiului numit *Manas* în sanscrită (latineşte *Mens*); noi îi vom numi deci *Manas inferior*.

Dincolo de acest Factor, există un altul care nu calculează, care nu cintâreşte pro şi contra, care nu discută, nici nu raţionează, ci afirmă: „Eu ştiu că acesta e adevărat că acela e fals, nu ştiu pentru ce. dar am convingerea intimă că aşa este”. Acest principiu e raţiunea pură, sau conştiinţa. El constituie individualitatea proprie a omului: poate fi deci numit conştiinţa sau sufletul omului. În sanscrită, acesta e aspectul superior al lui Mens, sau *Martas superior*.

Găsim deci în regiunea mentală trei subdiviziuni:

Natura pasională şi emoţională, sau senzaţia.

Kama;

Mentalul analitic sau intelectual.

Mănos inferior;

Mentalul afirmativ, sufletul sau conştiinţa.

Manas superior.

În ceea ce priveşte *natura spiritual*, ea nu poate fi divizată pentru moment. Comportă şi ea diviziuni şi subdiviziuni, dar acestea nu pot şi percepute decât de omul ajuns la un stadiu foarte evoluat, în alţi termeni, de iniţiatul în care s-a născut Christos.

Trebuie deci să considerăm natura spirituală ca unică.

La fel este şi cu *Eul*. Eul are trei aspecte, dar ele nu pot fi deosebite unele de altele în starea actuală a omenirii.

Dar omul perfect poate să le cunoască şi să le distingă. De aceea nu am dat acestei treimi decât un nume generic, *Mahatma*, în discursul nostru vom lua această treime ca unitate. În limbajul creştin, avem aici Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh. sau cele trei aspecte ale celei mai înalte *Realităţi*.

Aşadar distingem în om şapte factori:

I. Cele trei aspecte superioare, considerate ca unul. Eul omului, adevăratul şi singurul în el, martorul unic al tuturor modificărilor pe care le suferă. Cuvântul *Mahatma*, suflet mare, semnifică marele Eu. În literatura ocultă se numeşte, mai scurt, *Ātma*: dar în cele mai vechi cărţi hinduse e numii Mahatma. Ātma înseamnă ceea ce atinge tot, ceea ce conţine tot: singur Eul, în om, conţine toate lucrurile;

1 Elementul spiritual, sau *Buddhi* – Buddhi semnifică înţelepciunea;

3. Sufletul, sau *Manas superior*;

4. Intelectul, sau *Manas inferior*, Manas înseamnă, propriu vorbind, un principiu care se revarsă, care se răspândeşte în jurul nostru. În limbaj obişnuit acest termen poate fi redat prin mental;

5. Senzaţia sau *Kama* – Kama înseamnă dorinţă;

6. Vitalitatea.

— *Pruna* înseamnă cu precizie vitalitate, activitate;

7. Materia grosieră, solidă, lichidă sau gazoasă.

— *St hui a Bhuta* înseamnă transformare grosieră.

În realitate, puţin importă să ştiţi să denumiţi aceste principii prin numele lor sanscrit. Esenţialul e să le recunoaşteţi în voi înşivă: acestea sunt fapte ale naturii.

Cum am spus la început, există în univers o serie de principii corelative, corespunzând diferitelor principii ale naturii umane. Astfel:

1. Elementul fizic grosier, în noi. corespunde materiei solide, lichide şi gazoase care ne înconjoară. Principiul nostru eteric corespunde eterului sau principiului vital universal. Cele două împreună, materia şi eterul, constituie *plănui fizic al sului*;

2. Principiul senzaţiei la noi corespunde aceluiaşi

principiu universal, astralul, sau *planul astral*:

3. Principiul nostru inielectiv şi sufletul nostru corespund principiului inielectiv şi sufletului univers

1 sulul”; cele două împreună constituie *planul mental* al cosmosului:

4 şi 5. Tot aşa elementul spiritual şi Eul omului corespund *planului spiritual* sau *Buddhic* şi *planului ninanic*.

Aceste planuri ale universului, ca şi factorii omului, nu sunt suprapuse ci se pătrund. Întocmai cum lichidul pătrunde solidul, şi gazul pătrunde lichidul, tot aşa eterul pătrunde toată materia şi se întinde cu mult dincolo de atmosfera noastră terestră. Principiul astral, la rândul său, pătrunde eterul şi tot ce e dedesubt (În subtilitate nu în spaţiu): şi aşa mai departe. Din faptul că toate aceste principii se întrepătrund, rezultă că omul trăieşte totodată în toate diferitele regnuri sau planuri ale universului corespunzând principiilor sale diferite; iar enumerarea precedentă ne arată că cele şapte principii eyistă în realitate numai pe cinci planuri ale universului...

Se ştie că unii filosofi au dat omului numele de microcosm sau mic univers. Acest nume e bine justificat, pentru că omul cuprinde în el materia fizică a regnului mineral, vitalitatea vegetalului, senzaţia şi dorinţa animalului. intelectul simplu corespunzând animalelor superioare actualmente dispărute, legătura care lipseşte între regnul animal şi regnul uman şi sufletul, care singur constituie omul veritabil, şi care e totdeauna în Cer (adică în planul mental). Mai mult, elementul spiritual al omului corespunde regnului îngeresc, naturii iniţiatului; În fine, Eul, Unicul, corespunde elementului perfect al universului, lui Dumnezeu.

Astfel, omul sintetizează în el Universul.

Iată de ce studiul omului deschide calea studiului cosmosului. Când veţi cunoaşte natura omului în diferitele sale aspecte şi diferitele sale faze, veţi cunoaşte, de asemenea, sferele cnrepwnzatoure ale universului, sfere cărora le aparţin aceşti factori ai omului. Ajungând în

sfârşit la principiile cele mai subtile, când veţi fi descoperit cele două aspecte superioare ale Eului, veţi cunoaşte de asemenea două planuri noi ale universului, planuri cărora e destul să le semnalam existenţa, căci aceste înălţimi sunt inaccesibile actualei ţindiri omeneşti. Atunci veţi şti că există în mod real şapteregnuri în univers. Divinităţile care prezidează aceste regnuri sunt cele „şapte spirite dinaintea tronului” de care vorbeşte Apocalipsul. Să ne mărginim pentru moment a reţine ea cei şapte factori determinanţi de analiză psihologică a naturii umane există numai pe cinci planuri ale universului.

Ar mai fi încă multe lucruri de spus. dar e imposibil, în aceste câteva lecţii, de a da altceva decât o schiţă, un ansamblu general al acestei vaste filosofii. Detaliile sunt în întregime sacrificate.

DESPRE DL KATA RELATIVA A PRINCIPIILOR CARE ALCĂTUIESC OMUL

Am văzut că cele şapte principii ale omului există numai pe cinci planuri ale universului. Urmează de aici că cele şapte principii pe care le-am enumerat, se reduc la cinci principii esenţiale. Sepie na ml esenţial se completează prin adăugarea a doi factori corespunzând primelor două planuri ale cosmosului incognoscibil omului actual, îl menţionez aici pentru a se şti că teologia hindusă ţine seamă riguros de aceşti doi factori. Numele lor este *A\ yakto şi Punish a*. Ei se manifestă prin Ātma care este. de fapt, în mod esenţial o Treime. Treime imposibil de analizat, pentru că însuşi Ātma ne apare ca Unitatea perfecta. Aceasta Treime e în adevăr un mister pentru noi.

Este necesar să vă spun acum câteva cuvinte despre acţiunea şi modificările acestor principii în timp şi în spaţiu.

Într-o ordine descrescândă ni se relevă mai întâi, că Desâvfrşitul (*Ātma*), sub cele trei aspecte ale sale. este singurul principiu în noi care e etern. Urmează elementul spiritual care nu e etern; totuşi, el este incomparabil mai durabil decât principiile următoare. Şi tot aşa, coborând din grad în grad până la corpul fizic, vom găsi principii a

căror viaţă e din ce în ce mai >curtă.

Vom înţelege mai bine aceasta, reflectând la modul de transmitere a vibraţiilor în general. Chiar în lumea pur fizică, găsim că vibraţiile cele mai subtile sâni şi cele mai persistente şi că sfera lor de acţiune e mai îmi însă. Această analogie ne arată cum se face că principiile omului, care sunt şinele moduri de mişcare, urmează aceeaşi lege. Principiile superioare, care scapă simţurilor fizice, supravieţuiesc corpului fizic, asemenea vibraţiilor subtile ale unei coarde muzicale, care persistă atunci când sunetul principal a încetat de mult să fie perceptibil. Aceasta, bineînţeles, nu e decât ocomparaţie şi nu o probă. Singura probă reală este experienţa personală, verificarea individuală de către cei care sunt capabili să perceapă aceste realităţi. Ceilalţi trebuie să se mulţumească cu probabilităţile logice, coroborate cu mărturia acelora ce ştiu.

Astfel, corpul nostru grosier (solid, lichid, gazos) este factorul cel mai efemer care constituie fiinţa noastră. La moarte, îl lăsăm îndărătul nostru, după ce s-a separai de el dublul eteric. De fapt, moartea nu e altceva decât această separaţie a corpului grosier de dublul eteric, vehiculul vitalităţii. O exteriorizare, chiar parţială, a acestui dublu, în timpul vieţii, ajunge pentru a produce insensibilitatea. În aceasta constă acţiunea produsă de anestezice. Când se administrează cloroform unui pacient, văzătorul poate observa dublul eteric parţial dat afară din corp, sub forma unor nori albăstrui. Separarea completă aduce inevitabil moartea: principiul vital nu mai poate acţiona asupra organismului şi forţele fizico-chimice descătuşate duc la descompunerea treptată a cadavrului. La puţin timp după moarte (în general mai puţin de trei zile) dublul eterice la rândul său părăsit ca un al doilea cadavru. E inert şi pluteşte în vecinătatea cadavrului grosier. El dispare de altfel pe măsură ce se descompune cadavrul. Viziunea „fantomei” eterice nu e prea greu de obţinut, căci puţină supraexcitare nervoasă produsă de frică, ajunge uneori să facă vizibile formele eterice. Dacă corpul este supus

cremaţiunii, după obiceiul hindus, dublul eteric se dezagregă imediat.

Lăsând înapoia lui cele două învelişuri exterioare, omul păstrează toi restul. Nicio schimbare în personalitatea lui veritabilă: moartea nu-l atinge. El e tot aşa de viu, mai viu chiar decât voi şi decât mine. numai că el nu poate să se facă simţit de noi pentru că nu mai are înveliş fizic. El există într-o formă mai subtilă, pe care omul obişnuit nu o percepe de loc. Această formă nu e mai puţin reală, e tot aşa de reală ca vibraţiile infraroşii şi ultraviolete ale spectrului solar, invizibile ochiului nostru material.

Aceia pe care îi numim morţii noştri există sub forme de vibraţii mai subtile. Noi nu putem răspunde acestor vibraţii, de aceea ne scapă prezenţa lor. După cum eterul pătrunde, invizibil, întreg universul fizic, tot aşa formele mai subtile traversează, fără a le afecta, formele grosiere ale acestei lumi de jos, singura perceptibilă organelor noastre obişnuite.

Primul fenomen care se produce în om, după părăsi prea dublului înveliş fizic, e reorganizarea corpului său astral, sau principiul senzaţiei, care va trebui să-i servească de vehicul în noul mediu pe care îl locuieşte. El va fi reţinut mai mult sau mai puţin în această lume astrală, proporţional cu mărimea forţei naturii sale pasionale. Dacă viaţa sa a fost consacrată în întregime statuării de pasiuni, atunci şederea fi va fi foarte îndelungată în această regiune, care corespunde purgatoriului creştin. Căci corpul astral este ţesut din chiar substanţa emoţiilor şi a pasiunilor, şi dacă în timpul vieţii noi lucrăm la fortificarea acestui corp, el va fi pentru noi, după moarte, un înveliş îndelungat şi durabil, o puternică închisoare cu ziduri groase. Dar orice lucru pieritor are un sfârşit, şi mai devreme sau mai târziu, omul părăseşte învelişul său astral. Purificarea regizată, emoţiile rele, consumate şi înlăturate, omul trece în regatul următor, în planul mental sau *lumea cerească*, neducând cu el, din natura sa astrală, decât tendinţele sau germenii

latenţi a căror dezvoltare, la reîntoarcerea în planul fizic, va deterjyina configuraţia corpului astral în noua sa întruchipare.

Aici încă, şederea va fi mai lungă sau mai scurtă, potrivit vieţii sale de pe pământ. Dacă viaţa sa intelectuală a fost puternică; dacă a gândit mult şi nobil; dacă a cultivat sentimentele cele mai înălţătoare ale naturii umane; dacă să consacrat studiului ştiinţei, artei, literaturii; În fine, şi mai cu seamă, dacă a dus o viaţă de abnegaţie, el va supravieţui foarte mult timp în această regiune a Mănosului inferior. Aici, aceia dintre noi, cei vii, care ştiu să se ridice deasupra simţurilor fizice, pot auzi pe Beethoven umplând spaţiul cu undele sonore ale inspiraţiei sale; aici putem percepe inexprimabila armonie a sferelor şi să intrăm în raport cu îngerii; aici putem goli până la saţietate cupa cunoştinţei. Acum trebuie să vă spun un lucru pe care poate nu-l veţi crede, deşi e un adevăr al Natufjy în aceste lumi invizibile noi nu putem începe nimic. Aceasta e caracteristica celor două planuri superioare celui al nostru. Toată viaţa noastră în aceste regiuni nu e decât continuarea, dezvoltarea vieţii noastre terestre, iată de ce e înţelept să începi a trăi nobil chiar din această viaţă, fără a o aştepta pe cealaltă. E trist să vezi mulţi inşi care nu sunt de altfel răi, peirecându-şi timpul cu lucruri de nimir I a-rv-iorii subzistă după moarte ca şi înainte.

— Observam ci este vorba Je schimbări de stare şi nu de schimbări de loc. În sensul în care se înţelege, de obicei, acest cuvânt.

** Stadiul astral (purgatoriul) al evoluţiei postume se numeşte în santrilă Kama-k-a (regiunea dorinţei); starea cercaac JI ce îi urmează, c-te numit! Duva-loka (locaşul zeilor) sau Devachin.[14]

şi e foarte de temut că aceleaşi nimicuri, aceleaşi puerilităţi să continue a absorbi pe aceşti nefericiţi în timpul lungilor vieţi purgatoriale. Şi să nu se creadă că ajunge un moment de rugăciune pentru a câştiga cerult

14 Din punctul dc vedere al evoluţiei noastre (prin "noastre" înţeleg omul obişnuit).

Universul e guvernat de o lege de absolută dreptatţ: legea cauzalităţii. Nimic nu e arbitrar. Cerul şi infernul nu pot şi decât consecinţele naturale ale respectării legilor sau a violării lor. Fiţi deci prudenţi şi făptuiţi (intru purificarea şi înnobilarea voastră), pentru că aici, jos, sunteţi liberi să vă determinaţi; nu riscaţi să fiţi legali, mai târziu, de lanţurile pe care le făureşte propria voastră neglijenţă.

Aşadar, în acest fel, omul trece în planul astral, apoi în planul mental sau ceresc! Vă amintesc, încă odată, că aici e vorba de o schimbare, nu de o schimbare *deloc*... Ceea ce eu numesc lume cerească există peste tot, pătrunde tot, precum eterul şi chiar mai bine deelt el. Într-un cuvânt, omul recoltează, în parte, în aceste diverse stări, ceea ce a semănat în starea de fiinţă fizică terestră. Şi când perioada cerească e terminată, el părăseşte această ultimă stare cum le-a părăsit şi pe celelalte. El leapădă deci, pe rând, patru cadavre

Acest proces ocupă un timp destul de lung, o pertijadă de 1.000 până la 1500 de ani pământeşti, în medie. Pe urmă, vine pentru om epoca unei noi încarnări. Chestiunea reîncarnării va fi tratată mai târziu, şi vom vedea că această doctrină, care pare atât de ciudată, nu e decât aplicarea unei legi universale. Pentru moment, vreau numai să vă arăt că, după moarte, omul pierde succesiv cele patru principii inferioare ale sale şi că, la renaştere, el pleacă din planul sufletului sau „corpul cauzal”.

În momentul renaşterii el atrage la sine un nou înveliş din planul Manas inferior. Apoi, din aproape în aproape, activitatea sa atinge planul astral şi el se îmbracă cu un nou corp astral, care va servi exprimării naturii sale sensibile. În fine, învelişul eteric şi corpul grosier sunt formale de el în sânul mamei.

Astfel, formele subtile ale omului se nasc primele şi sâni ultimele care dispar; cu cât principiile sunt mai subtile, cu atât sunt mai durabile. Vom vedea că, în plus, sfera lor de acţiune se întinde mai departe. De fapt, clarvăzătorul vede în jurul oricărui om un halo de formă ovoidă, şi veţi regăsi acest halo în „slava” care înconjoară

Fecioarele şi Christoşii artiştilor primitivi. Amintim aici experienţele lui Reichenhach. care a căutat să stabilească experimental existenta efluviilor umane; de atunci au fost făcute numeroase experienţe. *Aura* (numele pe care îl dăm acestui halo subtil) nu e decât extensiunea principiilor superioare în afara corpului fizic, pe care îl înconjoară cu un nimb strălucitor şi colorat, pentru clarvăzător. Principiile subtile sunt deci mai extinse, fapt pe care argumentele metapsihice vin, de asemenea, să-l coroboreze, argumente peste care trec din lipsă de timp.

În fine. câteva cuvinte asupra memoriei şi funcţionării sale în diversele principii umane îşi găsesc aici locul lor. Aţi înţeles, gândesc. că cele patru principii inferioare sunt reînnoite la fiecare încarnare, subzistând numai cele superioare: Ātma, Buddhi, Manas superior. V-am precizat că noi ne putem aminti adeseori, datorită unui anumit efort, fapte uitate din copilărie. La fel pentru subiectul hipnotizai care îşi aminteşte fapte în întregime uitate. Aceasta ne arată că memoria nu există numai în creier; că ea subzistă în vibraţii mai subtile şi că dacă creierul nu poate răspunde acestor v ibraţii, dacă nu le poate percepe.

e imposibil să ne reamintim; iar dacă le percepe, faptele trecutului ne revin (în memorie).

Vă amintiţi că principiile superioare durează mai mult. De asemeni, veţi înţelege că tot ceea ce învăţăm în decursul unei încarnări reţinem într-unul sau într-altul din principiile noastre constitutive, după natura lucrului învăţat. Mai apoi. Într-un moment când creierul fiziceşte absolut liniştii, receptiv, aceste vibraţii subtile ale memoriei hiperfiziee sâni în stare să-l afecteze. şi aşa ne amintim despre lucruri din trecut. Aceste amintiri, aceste gânduri. există în partea superioară a naturii noastre, dar creierul nostru, în starea sa obişnuită, nu le poate recepţiona. Paralizaţi activitatea cerebrală cu ajutorul hipnotismului şi veţi stabili într-un all chip comunicarea cu Eul; în această stare individul vă va spune mai multe lucruri pe care creierul său, în stare de veghe, le ignoră cu

totul. Şi aceasta, simplu, fiindcă formele stihiile sunt mai durabile decât formele grosiere.

Omul aruncă deci rând pe rintl. corpul, vitalitatea senzaţia, chiar intelectul, şi toată partea din memorie care corespunde acestor principii e pierdută. Dar *Afirmjsui superior*, corpul cauzal, păstrează întipărirea tuturor activiiăţilor care ajung să-l afecteze. Şi pentru că acest corp supravieţuieşte intact întregii scrii de reîncarnări, dacă reuşiţi a stabili o legătură între el şi creierul material. veţi putea să vă amintiţi de existenţele voastre succesive. Cum poate ţi stabilită această legătură vom vedea în partea practică a studiului nostru. Să ţinem minte doar că sufletul, Manasul Superior, nu uită niciodată.

HI

DESPRE ANALIZA LUCRURI I X) R

Cunoaşterea de sine, am văzut, este începutul oricărei înţelepciuni, iată de ce, după ce am analizai mai intât omul, putem trece acum la analiza obiectelor exterioare care îl înconjoară. Va trebui şi aici să ne mărginim la generalităţi, din lipsă de timp.

Să aruncăm o privire în jurul nostru, în lumea exterioară: dacă considerăm un obiect oarecare, fizicsau hiperfizic. vom vedea că nu cunoaştem despre el nimic care să nu fie un efect al mişcării asupra noastră.

Pentru a ne da seama, să luăm un obiect, de exemplu această admirabilă floare. Ce e această floare?

Ceea ce numim floare nu e decât un aranjament, o aglomerare a unui număr oarecare de calităţi: culoare, miros» delicateţă, contact, prospeţime, greutate, etc.; tuturor acestor efecte grupate împreună le dăm numele de floare. Dar analiza ne va arăta că fiecare din senzaţiile astfel grupate este produsul unei mişcări, în primul rând. ceea ce numiţi culoare nu e decât efectul vibraţiilor acţionând asupra retinei voastre. Aceste vibraţii sunt transmise ţie nervul optic la creier şi din creier la natura hiperfizică sau astrală (ştiţi acum ceea ce se înţelege prin acest cuvânt). De la astral transmisiunea se face la mental şi atunci vedeţi obiectul. Această acţiune transmisă

nervului. creierului, astralului. În fine mentalului, acest mic şi simplu efect vă dă deci noţiunea de culoare. Culoarea voastră nu e prin urmare culoarea mea. Vibraţiile sunt aceleaşi; ele afectează retina ochiului vostru şi aceea a mea; dar efectul produs asupra voastră nu e identic cu efectul produs asupra mea. Fiecare om vede culoarea sa; prin convenţie le dăm acelaşi nume. Spuneţi că aceea e albă» eu de asemenea» dar aceasta nu probează că senzaţia pe care convenim s-o numim astfel este aceeaşi pentru toţi.

Să trecem la miros, acelaşi raţionament: mirosul nu e decât efectul unei vibraţii acţionând asupra nervului olfactiv. Acţiunea se transmite ca şi în cazul precedent. Tot aşa pentru gust: ceea ce numiţi gust nu e decât efectul unei mişcări vibratorii asupra extremităţilor nervoase ale limbii.

Acest raţiona meni se aplică tuturor senzaţiilor noastre. chiar hiperfizice. Pentru daruuditor, această floare vorbeşte; nu mai mult. e muzicală, căci ea e efectul unei vibraţii muzicale care îi dă forma. Cei care au citit lucrarea cinei Watts ştiu cum a reuşit să producă cu ajutorul notelor muzicale, forme de ferigă şi de flori admirabile. Aceste experienţe şi încă altele, tind să arate că formele în natură rezultă din vibraţiile ritmice. E ceea ce au spus învăţătorii din toate timpurile. Astfel, chiar muzica acestei flori, dacă aţi putea-o auzi, ar fi de asemenea efectul unei vibraţii asupra voastră.

Rezistenţa la contact nu e decât efectul unei stări vibratorii rezultând din două tendinţe contrare, universal prezente în natura manifestată: tendinţă de apropiere şi de îndepărtare, atracţie şi respingere, forţă centripetă şi forţă centrifugă. Aceste două forţe, în relaţii variabile, produc diversele stări ale materiei. QnU atracţia domina aveţi corpuri mai dure; când forţa expansivă e mai mare, aveţi o substanţă din ce în ce mai puţin compactă. Solidul se reduce la starea lichidă, lichidul devine gaz. Mai departe încă. găsim stările eterice ale materiei. Astfel, duritatea, moliciunea, nu sunt decât rezultanta a doua forţe: atracţia

şi respingerea.

Dacă peroepeţi greutatea florii, această greutate nu e decât efectul rezistenţei noastre la apropierea dintre floare şi pământ: până şi copilul învaţă că atomul atrage atomul, şi că pământul atrage totul spre centrul său. Stelele atrag pământul şi pământul atrage stelele, precum atrage tot ceea ce e la suprafaţa sa: tendinţă continuă a lucrurilor de a se îmbrăţişa mutual, ca în iubire. Această atracţie cosmici universală e ceea ce numiţi: gravitaţia. În fine, delicateţea la pipăit, ca şi asprimea, contrariul sflu, încă nu e decât o dispoziţie particulară a moleculelor, datorită naturii substanţei, consistenţei sale şi după cum am văzut această consistenţă rezultă din atracţie sau respingere, ori din mişcare pasivă sau activă.

Astfel, analizând această floare vedeţi că ea nu se compune decât dintr-un ansamblu de efecte.

„Dar. veţi obiecta, există totuşi în ea atomi, molecule atrase, respinse, grupate într-un anumit fel, şi care formează floarea/ Mă tem că acest raţionament este în realitate foarte iluzoriu. A văzut vreunul din dumneavoastră un atom? înţeleg atomul fizicianului, fiindcă al chimistului e încă un compus. Să presupunem că aţi putea percepe un atom veritabil: îl veţi percepe fatal sub formă de culoare, de contact, în fine de oralitate bine determinată. Dar aţi văzut că toate aceste calităţi sâni rezultatul mişcării şi nimic în plus. Unde e deci atomul dumneavoastră? în visul fizicianului. Toiul dispare în mişcare. Cei care nu şi-au concentrat vreodată atenţia asupra acestor chestiuni, evident nu vor înţelege: le sugerez să reflecteze asupra acestui subiect şi vor vedea atunci ce adevăr profund e în această aserţiune că universul, ca obiect de percepţie pentru noi, este mişcare şi nimic altceva decât mişcare.

Acesta a fost învăţământul tuturor marilor învăţători ai timpului trecut. Obiectele, ca obiecte, nu au deck o existenţă cu totul relativă: relativă în privinţa cunoştinţei pe care o avem despre ele.

Acest exemplu va fi de ajuns, gândesc; urmărind

acelaşi raţionament vă veţi putea convinge că orice obiect se grupează sub aceeaşi lege.

Această mişcare universală odată admisă, putem face un pas mai departe. Mişcarea e produsă totdeauna de o forţă; de această forţă» noi nu putem avea cunoştinţă decât în noi înşine şi nicăieri altundeva: tot restul nu e decât ipoteză. Propria voastră fiinţă conştientă e singura putere motor pe care puteţi s-o cunoaşteţi în mod real. Astfel mâna mea se mişcă şi conştiinţa mea intimă îmi spune că eu sunt cel ce face să se mişte această mână. Această mişcare nu e produsă de ea însăşi, ci de mine. Iată singura noţiune adevărată a mişcării produsă de forţă. De la această noţiune intimă pretindeţi a induce natura forţei ce produce celelalte mişcări, obiectele cunoaşterii dumneavoastră: şi aici, riscaţi ipoteze gratuite. Astfel, când eu vă vorbesc, nu percepe ţi decât un ansamblu de mişcări şi nimic în plus. Coardele mele vocale se mişcă şi produc vibraţiuni care vă afectează. Particulele (care la rândul lor nu sunt decât mişcare) vibrează şi modifică – razele luminoase trimise pe retina ochiului dumneavoastră: acesta e afectat şi vedeţi o culoare, o formă; de aici induceţi că există ceva îndărătul acestei mişcări şi spuneţi că există aici un orator. Pură ipoteză. Ideea că trebuie să fie aci o forţă producând aceste mişcări, vine pur şi simplu de la noţiunea că mişcările voastre sunt produse de voi înşivă. E singurul lucru pe care îl ştiţi în mod real. Dar fiindcă nu cunoaşteţi decât acest singur caz, ce drept aveţi de a conclude că forţa care e îndărătul acestei mulţimi de mişcări (pe care o numiţi: oratorul) este diferită de aceea care este îndărătul acestei mulţimi de mişcări (pe care sunteţi de acord s-o numiţi: o lampă)? Niciunul. Din acest fapt rezultă că o singură şi aceeaşi forţă, sub legi diferite, produce efecte diferite. Am putea să vă arătăm motivai) printr-o discuţie aprofundată asupra legilor spaţiului şi timpului. Dar mă tem că acest subiect să nu fie prea abstract pentru majoritatea auditorilor mei: de aceea mă abţin. M-aş mulţumi să menţionez că toată mişcarea în univers e produ>a de o Forţă Unică. Astfel, în univers

găsim un aspect absolut şi un aspect relativ: relativul este mişcarea şi absolutul este Forţa, Forţa e singura Cauză a universului: mişcarea e efectul, rezultatul. Această l'orţă a fost numită Dumnezeu de către unii. Hinduşii o numesc Brahma. Alţii i-au dat nume diferite: dar numeloimportă puţin. Adevărul care trebuie să ne pătruifdă e că această singură Forţă produce totul: *aceasta Un ied devine* toate lucrurile fără a înceta de a fi Ea.

Pentru a vă ajuta să înţelegeţi aceasta, vom vorbi pe scurt despre legile fundamentale ale manifestării universale.

I. Prima dintre aceste legi este universala *lege a alternanţi*. Nimic în univers nu progresează în linie dreaptă continuă. Orice lucru înaintează până la un punct oarecare, pe urmă declină –, o nouă mişcare de progres duce mai departe decât precedenta, şi aşa mai departe (după o curbă sinusoidală, sau mai bine zis elicoidală). Există zile şi nopţi nu numai în viaţa omului şi a animalului, ci în orice lucru. Peste tot, repar-iii şi activitatea alternează. Chiar universul nu face excepţie de la această lege, universul însuşi trebuie să sufere faze de acţiune şi de inerţie, în timpul perioadei de activitate marea Cauză Primă produce universul; în timpul perioadei de repaus, acest univers se reîntoarce la Cauza Primă din care a ieşit. În perioada următoare de manifestare se construieşte un nou univers după rezultanta celor precedente. Astfel creaţia se continuă fără încetare, ea nu are nici început, nici sfârşit. Un univers particular ca al nostru are începutul şi sfârşitul său; dar acest univers este fructul unui univers precedent, şi din sămânţa sa se va naşte universul viitor, şi tot aşa la infinit. Prin univers, eu înţeleg a denumi nu numai un sistem solar particular, ci totalitatea a ceea ce e manifestat Acest univers are un început şi un sfârşit ca toate sistemele mai restrânse pe care el le conţine. Toate istoriile creaţiei pe care le citiţi în cărţile sfinte, nu sunt. În cea mai mare parte, decât povestiri poetice şi alegorice şi simbolismul lor e adeseori dintre cele mai obscure. Aceste povestiri fac, în general,

aluzii la formarea unui univers particular; dar creaţia, în ea însăşi, adică seria universurilor consecutive, nu are nici început nici sfârşit. Aceste alternanţe nesfârşite au fost numite, în India, „zilele şi nopţile lui Brahma”. Divinitatea supremă. De asemenea li s-a dat şi numele de „inspiraţia şi expiraţia Divinităţii”. Expiraţia produce manifestarea, inspiraţia cuprinde absorbţia, şi procesul întreg se cheamă *Kalpa*, adică ciclu. Cuvântul *Kalpa* înseamnă literal imaginaţie şi acest termen se aplică evoluţiei universului, pentru că universul însuşi nu e decât ideaţia divină; dar aceasta va deveni mai clar din cele ce urmează. Pentru moment, prima idee de reţinut e aceea de Kalpa, sau ciclu de alternanţă universală.

II. lată acum a doua idee asupra căreia vreau să insist: manifestarea universală se produce după o lege pe care o numim *Vivartha*, adică, cauza rămâne identică cu ca însăşi, producând lotuşi efectul său. În alţi termeni, efectul nu modifică de loc cauza care l-a produs. Aceasta e *legea manifestării*, în opoziţie cu aceea a transformării. Producerea brânzci din lapie e un caz ordinar de transformare; laptele nu subsisită ca lapte. Pentru a ne face o idee asupra manifestării, să considerăm de exemplu un cărbune arzând. să-l fixăm de o sârmă şi să-l învârtim repede. Vom vedea un cerc. Acest cerc există în conştiinţa noastră; e produs de bucata de cărbune fără ca aceasta să fi suferit cea mai mică modificare. Cărbunele produce un cerc, dar el însuşi rămâne un punct. Aceasta ne dă o idee de Vivartha, procedeu de manifestare a universului. Toate lucrurile sunt produse de Dumnezeu, care este în întregime ceea ce există, şi rămâne totuşi Dumnezeu, imuabilul, totdeauna identic lui însuşi, unic sub infinita diversitate a manifestărilor sale, precum cărbunele e unic în toate punctele cercului.

Ijuap” acum acest cerc ca unitate şi faceţi-l să se învârtească în jurul unui nou centru. Veţi obţine o nouă figură mai complexă, în întregime datorită acestui cărbune unic. Prima cauză a rămas identică, şi cu toate acestea aveţi sub ochi două manifestări de ordin diferit. Din

aproape în aproape, cu acest singur cărbune, veţi umple spaţiul infinit. Procesul cosmic este analog acestuia, deşi nicio comparaţie nu-l poate face realmente de conceput, în universul întreg nu există nimic decât singur Dumnezeu, prezent, în toate punctele, în plenitudinea sa. Astfel se manifestă Universul, Dumnezeu, Cauza Primă, rămânând totdeauna el însuşi producând cu toate acestea efectul său, manifestarea sa.

Numele sanscrit Vivartha, înseamnă mişcare de vârtej şi nu e fără legătură cu latinul vwrter, vârtej. Ştiinţa modernă, de asemenea, vă va spune că Universul pe care îl percepe îi este format din vârtejuri de mişcare, vârtejuri ce se atrag sau se resping muluai, ceea ce vrea să arate cuvin lui sanscrit, unde tot ceea ce există este Vivartha. Ideea hindusă şi ipoteza modernă sâni deci în mod perfect de acord, şi viziunea astrală suficient de exersată permite a descompune materia fizică în elementele ei constitutive prin observaţie directă, şi de a verifica experimental, deşi într-un grad încă elementar, legea vârtejului universal.

Aceasta este, deci» cea de-a doua lege care se raportează la procesul evoluţiei universale. Universul este Vivartha. mişcare de vârâej. În care cauza rămâne identică ei însăşi, producând lotuşi efectul său.

III. Adoptând un punct de vedere cu totul diferit, vom obţine a treia lege a manifestării cosmice. Vom vedea că toate aceste mişcări universale, aceste vârtejuri, nu sunt altceva, în definitiv, deeft gândiri, tendinţe mentale. Pentru a înţelege clar aceasta, să ne raportăm la ceea ce am spus mai sus în privinţa analizei obiectelor.

Am spus că în univers nu percepem decât mişcarea, şi că într-un singur caz cunoaştem realmente forţa: În noi înşine. În oricare altă parte nu putem decât să emitem ipoteze asupra naturii sale. Ei bine, ce ipoteză trebuie să facem cu privire la Cauza Primă, care ne preocupă în acest moment? Această Forţă e ca inteligentă sau nu? Singurul răspuns logic este că forţa fiind inteligentă//! (adică *în singurul caz unde ea ne este cunoscută*), nu avem dreptul să afirmăm că ea este neinteligentă în oricare altă parte. Şi

de fapt, după aceia care ştiu. Cauza Primă este inteligentă. Iată diferenţa esenţială între materialism şi idealism.

Materialismul (monism) afirmă că totul vine de la o cauză unică şi că această cauză este ne inteligentă; din contră, idealismul vedantin afirmă că Prima Cauză este inteligentă, că ea este Dumnezeu, Principiul Divin. Hindusul nu va căuta, evident, ceartă, materialistului; din contră, noi suntem cu totul gata să-i strângem mâna. „Tot e bine pentru tine, scumpul meu frate, pentru că ipoteza ta îţi convine. Dar… ai lu’ probe în sprijinul aserţiunii laie? Ai verificat-o? Dacă nu ai făcut-o, pentru ce te superi? Tu nu ai decât o ipoteză fără verificare posibilă: pe când noi îţi indicăm o metodă prin care ai putea verifica tu însuţi aserţiunile noastre, dacă bineînţeles, vei binevoi a-ţi da osteneala pentru aceasta. Fii prin urmare puţin mai tolerant faţă de noi”. Apoi ne luăm rămas bunde la prietenul nostru materialist spunându-i bazaţi pe autoritatea acelora care au verificat, că Prima Cauză este inteligentă.

Noi am văzut de altfel că aceasta e logic şi raţional, fiindcă nu cunoaştem această forţă decât în noi înşine, şi dacă că se arată inteligentă în noi. pentru ce nu ar fi tot aşa peste tot? Acest raţionament arată că nu e nelogic de-a admite o Cauză Primă inteligentă. Adăugând la aceasta mărturia acelora care au văzut, ne putem alătura cu îndrăzneală acestei ipoteze.

Dar dacă Prima Cauză e inteligentă, cesânt deci toate mişcările pe care le cuprinde dacă nu expresia dorinţelor sale, a glodurilor sale, a ideilor sale? Iată de ce am spus că universul nu e decât Ideaţia Divină.

Aceasta ne va da cheia evoluţiei întregi. Din acest punct de vedere, putem considera procesul universal ca o desfăşurare psihologică, inteligentă şi conştientă, în care Dumnezeu produce totul, rămânând identic lui însuşi. Acest punct de vedere psihologic a fost adoptat de Buddha şi de alţi învăţători ai Indiei.

Dar creaţia poate fi de asemenea considerată şi din alte puncte de vedere, din cel muzical, de exemplu.

Mişcările emanate din Fiinţa creatoare sunt vibraţii ritmice, perceptibile, pentru cine poate să le perceapă sub formă de sunete muzicale. Universul este aşadar o imensă armonie, opera divinului compozitor; o orchestră grandioasă condusă de însuşi Dumnezeu. Totul e produs de vibraţii ritmice, şi cum am spus mai sus, unele experienţe moderne au venit să coroboreze acest fapt chiar pe planul fizic.

Universul este deci o grandioasă simfonie, potrivit învăţământului antic, şi cei care ştiu să rupă vălul simţuri 1 or fizice cu n osc i nexpri mabi la „Armonie a. Se re lor” de care se vorbeşte în visul lui Scipion. Evanghelia Sfântului [ban nu ne vorbeşte de *Cuvimui* divin prin care toiul s-a făcut? Marele Cuvânt, *Logosul*, e de asemenea Marea Idee, *Sunetul* primordial. Căci am văzul că Ideea şi Sunetul sâni una. „Rostirea Cuvântului” devine pentru noi un fapt real, aş spune chiar ştiinţific: e *crearea universului prin Sunet*.

Aşezându-ne într-un alt punct de vedere, în punctul de vedere *cromatic* putem considera universul ca o admirabilă armonie de culori. Culoarea nu e altceva decât efectul mişcării asupra fiinţei care o percepe printr-un organ particular. E posibil de a vedea culori acolo unde omul în general nu le vede. Când cineva rimă, omul obişnuit nu vede nimic, nu aude decât sunete; dar clarvăzătorul vede şi culori, adică ochiul său, ca şi urechea sa, poate răspunde acestor vibraţii. El va percepe de asemenea vibraţiile infraroşii şi ultraviolete. Astfel creaţia, *tdeaţia Divină*, sau *vibraţia ritmică a Cuvântului*, poate fi considerată încă din punct de vedere *culoare sau lumină*. Lucrul este acelaşi, numai punctul de vedere diferă. Unii filosofi, în India, au adoptat acest ultim punct de vedere.[15]

Din punctul de vedere *lum* decurge foarte natural aspectul *geometric* al universului precum şi considerarea evoluţiei ca un proces *matematic*. Căci culorile se aşază în

---

15 S-a stabilit inlr- adevăr, că vibraţiile mu/rcalc produc lor felul dc forme armonioase, evidentialc cu ajutorul unei pulberi fine răspindite In aur. Aceste Forme au pulul fi dc asemenea fotografiate.

forme şi în figuri. Nu puteţi zări culoare decât sub anumite forme în spaţiu; în univers, aceste forme sunt regulate şi geometrice. Cristalele sunt un exemplu, şi fulgul de zăpadă, în admirabila sa regularitate, nu e decât un detaliu reflectând armonia Totului.

Apoi, figurile geometrice pot fi reduse la numere, de aici aspectul aritmetic al universului. Acest procedeu de reducere era tot timpul întrebuinţat de către filosofii greci. Dar pentru ei concepţia geometrică a cosmosului era esenţială, de unde inscripţia care se citea pe frontonul Şcolilor lor; „*Nimeni nu intră aici, dacă nu ştie cumetria*". Pentru a înţelege filosofia lor se impunea o cunoaştere aprofundată a geometrici. De altfel, cine nu a auzit vorbindu-se de cele cinci poliedre regulate, numite curent „Solidele platoniciene", cu ajutorul cărora Şcoala Platoniciană explica geneza cosmică? (5)

Acestea sunt, în rezumat, diferitele puncte de vedere din care se poate considera formarea universului. Am căutat a vă face să înţelegeţi că lucrul este acelaşi şi că numai punctele de vedere diferă.

DESPRE PROCESUL MANIFESTĂRII UNIVERSALE

În capitolul precedent au fost expuse legile fundamentale care stau la baza oricărei manifestări. Cauza Primă, am spus, rămâne identică ei însăşi, producând totuşi efectul său. Acum, vom încerca să explicam cum acest Principiu Unic, imuabil, emanfl multiplicitatea universului manifestai. Cu alte cuvinte, vom încerca să înţelegem *procesul cir i/uţieicosmice*. Am văzul că Prima Cauză este singura Realitate absolută ale cărei lucruri perceptibile nu sunt decât manifestările, umbrele trecătoare şi fugaoe ale Luminii Unice. Obiectul prezentei convorbiri va fi să vedem cum acest Unu se manifestă în timp şi spaţiu. Trebuie deci, înainte de a merge mai departe, să vedem ce înseamnă aceşti doi teripeni timp şi spaţiu, căci acestea sunt două noţiuni care ne pot duce la mari iluzii.

Este necesar să ştim, de la început, că timpul şi spaţiul nu sunt decât moduri ale conştiinţei noastre.

Termenii sanscriţi dau imediat cheia semnificaţiei lor:

Timp, *Kalaha*, înseamnă acţiunea de a număra.

Spaţiu, *Deshala*, înseamnă acţiunea de a indica.

Urmează de aici că timpul. În sanscrită, indică succesiunea după care luăm cunoştinţă de obiecte, şi că spaţiul arată direcţia în care le percepem. Timpul şi spaţiul, ca realităţi absolute, nu există: ele nu sunt decât moduri ale percepţiei noastre asupra faptelor. Prin timp eu înţeleg trecutul» prezentul» viitorul sau anticipaţia, adică trei aspecte ale cunoaşterii noastre despre fapte. Prin spaţiu înţeleg totdeauna ideea: aici, acolo, în această direcţie, în acea direcţie. Şi vom vedea imediat că aceste noţiuni variază după fiinţa care percepe: Ceea ce e trecut pentru unul poate fi prezent pentru altul: ceea ce este aici pentru mine poate fi acolo pentru dumneavoastră.

Să luăm de pildă soarele. Urmărindu-l cu <xhii în mişcarea sa aparentă îi veţi atribui poziţii diferite în diferite ore ale zilei şi veţi indica prin cuvântul acolo direcţiile succesive în care îl zăriţi. Dar dacă aţi fi în soare, nu ar fi pentru dumneavoastră totdeauna aici?

Pentru noi pământenii, pământul este totdeauna aici; dar nu ar fi el acolo pentru locuitorul unei alte planete? Ceea ce e aici pentru unul este deci acolo pentru un altul.

Tot aşa pentru timp. Dacă e noapte, spunem că nu mai avem soare: că a apus. L-am văzut în timpul zilei, pe urmă am încetat de a-l vedea. Dar locuitorii soarelui îl vor zări ca fiind totdeauna acum; pentru ci soarele nu va fi nicicând un lucru al trecutului. Astfel prezentul, trecutul, viitorul, întocmai ca poziţia şi direcţia unui obiect, nu sunt lucruri în sine; nu sâni decât *modalităţi ale conştiinţei noastre*. În realitate, după cum am văzul, nu există în univers decât un Principiu Unic, care ne apare sub aspecte diferite în timp şi în spaţiu.

O figură foarte simplă va arăta clar acest lucru. Să desenăm mai multe cercuri concentrice. Punctul central va reprezenta Principiul sau Ideaţia Divină. Dacă o fiinţă se găseşte în centrul O, adică, dacă conştiinţa sa este identificată cu Conştiinţa Divină, atunci ea zăreşte

simultan imaginea universului întreg; pentru că nu e nici direcţie, nici succesiune, nici spaţiu, nici timp: lotul este aici şi acum. Să presupunem apoi că o fiinţă manifestată ia o poziţie A pe primul cerc. De acolo, va vedea într-o direcţie determinată, o anumită porţiune a panoramei Ideaţiei Divine. Dacă schimbă poziţia, dacă vine ţi se aşază într-un al doilea punct B al cercului, va vedea într-o nouă direcţie o altă porţiune a Ideaţiei Divine. Şi nu numai că schimbarea de direcţie îi va da ideea de spaţiu, ci de asemenea va deveni conştientă de timp; Îşi va da seamă de faptul că *după* ce a perceput un anumit ansamblu de obiecte, ea percepe *acum* altele. Astfel, această fiinţă nu mai ia cunoştinţă dintr-odată de Ideaţia Divină, ci în succesiune, într-o a treia poziţie C, aceasta va zări o nouă porţiune a universului în o nouă direcţie, şi aşa mai departe. Presupuneţi că, cu timpul, ea sfârşeşte de parcurs cercul său; ce a văzut? Nimic altceva decât globul central, panorama Ideii Divine; iată lot ceea ce fiinţa va fi văzut după evoluţia. să ori, divinitatea care este în centru, nu vede nici ea nimic altceva; dar ea vede aceasta dintr-odată, fără direcţie nici succesiune, lată pentru ce aceeaşi idee, pe care entitatea ce evoluează percepe ca un *cerc*, e cunoscuta ca un *punct* de Fiinţa centrală. Cercul şi punctul sunt identice: sunt *aceeaşi idee* percepută în condiţii diferite.

Să presupunem acum că o altă fiinţă parcurge al doilea cerc, mai depărtat de centru. Şi ca vede punctul central *succesiv* din *direcţii* diferite. Odată revoluţia sa sfârşită, a luat şi ea cunoştinţă de ceea ce e reprezentat în globul central. Dar să presupunem că această a doua fiinţă se mişcă cu aceeaşi viteză ca prima. Cercul său fiind mai mare, îi va trebui timp mai mult pentru a-l parcurge; adică pentru fiinţa de pe acest cerc perceperea totală a Ideii Centrale va cere un timp mai îndelungat. Totuşi, în rezumat, cunoaşterea acestor două fiinţe este identică, pentru că amândouă văd acelaşi lucru. Şi pentru că aceeaşi *succesiune* de obiecte a avut loc şi pentru una şi pentru cealaltă, ele vor avea aceeaşi noţiune de timp

scurs. În timp ce pentru noi care le observăm, acest timp poate fi foarte diferit unul de altul.

Tot aşa un al treilea observator, pe cercul cel mai exterior, va avea o revoluţie de o durată imensă faţă de a aceluia din vecinătatea centrului; şi cu toate acestea, odată orbita lui parcursă, el va fi văzut exact acelaşi lucru, Ideea Centrală, dar sub forma unui cerc imens. Acest cerc este deci, ca şi celelalte cercuri, riguros echivalent punctului central. Şi tot aşa la nesfârşit: orbita infinită, eternitatea pentru a o parcurge, totul revine la acelaşi lucru. Eternul şi infinitul stni identice într-un punct al spaţiului şi timpului. Încă odată, psihologul şi matematicianul ajung la aceleaşi concluzii.

Iată deci ideea esenţială pe care trebuie să ne-o facem despre cosmosul manifestat: un punct central unic, din care totul emană, şi pe care noi îl percepem realmente în succesiune. Analogiile fizice vin să sprijine această concepţie, căci toate legile naturii sunt uniforme în principiul lor; ceea ce e adevărat pentru un atom e de asemenea adevărat pentru un univers, numai condiţiile diferă. Astfel, în sistemul nostru solar găsim soarele central în jurul căruia se rotesc planetele. Anul lor nu este decât timpul necesar îndeplinirii unei revoluţii complete în jurul soarelui. Acest timp este în mod esenţial identic pentru toate, fiindcă este constituit prin succesiunea aceloraşi faze; dar dacă luăm un termen de comparare, anul terestru bunăoară, vedem cât variază potrivii condiţiilor (distanţa) în care orbita e parcursă.

Un detaliu esenţial care nu trebuie uitat; cu cât fiinţa e mai depărtată de Principiul Central, cu atât percepţia pe care o are despre acest principiu e mai indistinctă şi confuză. Planetele foarte depănate de soare nu-l percep decât ca o vagă reflexie; tot aşa şi noi, pe planul fizic, nu vede în decât o umbrele, imaginile confuze ale Real ului, atât suntem de depărtaţi de Soarele Central al Adevărului Spiritual.

Dacă realizaţi bine ideea generală despre timp şi despre spaţiu, veţi înţelege mai uşor procesul evoluţiei,

procc» pe care îl vom expune mai întâi din punctul de vedere psihologic. Acest punct de vedere este totodată cel mai uşor şi cel mai bun, căci e vorba aici de Realitatea Unică, *conştientă*, care se manifestă Ea însăşi.

Dar, mai înainte de toate, trebuie să fiţi pătrunşi de acest lucru: *creaţia* nu are în realitate nici început nici sfârşit Toate universurile se nasc şi mor rând pe rând; al nostru nu face excepţie de la lege. El a fost precedai de către un alt univers al cărui fruct este şi dizolvându-se va da germenul unui univers viitor. Acela va fi la rândul său cauza unui nou univers şi lot aşa, din aproape în aproape. Acestea sunt lucruri pe care noi nu le putem verifica. Aceia însă. care au ajuns în evoluţia lor la înălţimi de neconceput pentru noi, pot vorbi despre aceste lucruri ca fiind cunoscute de ei. Mărturia lor este întărită de către legea universală a alternantei pe care am expus-o. Tot ceea ce cunoaştem este supus acestei legi de activitate şi re pa os periodic: de ce tocmai universul ar face excepţie de la aceasta?

Acest proces ciclic al universului este numit *Kalpa*, ceea ce înseamnă Imaginaţie. Termenul e foarte just, căci universul e într-adevăr imaginaţia lui Dumnezeu; nu am văzut noi de altfel, în analiza obiectelor, că toiul nu e decât imagine şi idee?

Să trecem acum la expunerea procesului creator Presupunem universul manifestat când vine perioada de repaus, Principiul încetează de a imagina, de a crea idei.

forţele în joc în cosmos se neutralizează progresiv; încete din urmă universul dispare. În limbajul figurat sanscrit, „Brahma adoarme”. În timpul somnului său profund toiul e calm, imobil, pasiv; nimic nu există. Singură noaptea universală domneşte până la deşteptarea lui Brahma. (6)

Trebuie să remarc aici că Principiul are două aspecte: 1) *Brahman* (neutru) este Absolutul, fără atribute, fără relaţii, fără vreun raport cu universul manifestat;

2) *Brahma* (masculin) este Principiul prim, care

produce universul şi prin urmare e în raport cu el.

Brahman e Inexprimabilul, despre care nimic nu se poate spune. Brahma este Dumnezeu, unicul, primul Principiu al universului. Prin însăşi faptul că Brahma este primul nu poate fi Absolutul, căci „primul” este un atribut, care indică primul termen al unei serii şi implică raporturi cu termenii următori.

Absolutul nu e deci niciodată menţionat. Când se cere filosofului hindus să vorbească despre Absolut el răspunde simplu: „Nici aceasta, nici aceea!” negând orice atribut, negând orice predicat. Absolutul este inexprimabil, dincolo de orice gândire manifestată. Această definiţie (sau mai bine, această) a lui Brahman conduce uneori spiritul occidental să obiecteze că, deoarece nu i se atribuie niciun atribui, Brahman nu există. Dar filosoful hindus va nega chiar acest atribut al nonexistenţei. Tăcerea singură poate exprima Absolutul.

Lăsând deci la o parte Absolutul, vom începe descrierea noastră cu Principiul Prim, Brahma, la deşteptarea căruia universul intră în manifestare.

Iată ordinea manifestării Divine:

1. Brahma: Domnul, Legea sau Fiinţa, Realul
2. Avidya: Nefiinţa, frealul
3. Mahat: Cuvân/ul Ideaţiunea (al 3-lea Logos).

Alezăm Brahman deasupra liniei, pentru că nu se poate defini prin nimic. Pe urmă Brahma, Realul, sau Sat, *primai Principiu din care toate lucrurile*.

liste esenţial să ne reamintim aici că Brahman şi Brahma nu sunt decât două aspecte ale unui singur şi acelaşi lucru: între ele nicio diferenţă de tot aşa ca între cercul generat de cărbunele urzind şi cărbunele însuşi. Amintiţi-vă legea: cauza rămâne identică cu ea însăşi deşi îşi produce efectul.

Brahma se trezeşte deci în zorile unei Kalpa; la deşteptarea sa, prima gândire care se prezintă Domnului este: „Nimic nu există!”. E: ară a gândi încă el însuşi, aruncă, exprimându-ne astfel, o primă privire în jurul Lui şi murmură: „Nimic Aceasta e o lege psihologică. Dacă vă

treziţi subit în mijlocul unui pustiu, atenţia vi se va îndrepta imediat asupra vacuităţii pustiului. Această fază ar putea să nu dureze decât o fracţiune de secundă, dar nu ar fi iriai puţin reală. Şi această lege, sub o formă diferită, de neînţeles pentru noi, lucrează asupra Spiritului Divin la deşteptarea sa: „ceea ce e sus e analog cu ceea ce e jos”.

Primul Principiu se găseşte deci în raport cu această noţiune: „Nimic nu există”, noţiune echivalentă nefiinţei. El însuşi este *Fiinţa*, Sat. Astfel, în al doilea grad al evoluţiei, se produce opoziţia între fiinţă şi nefiinţă, lată deci binarul, plusul şi minusul, masculinul şi femininul. Puţin importă termenii întrebuinţaţi, dualitatea e aici. Acest raport al fiinţei şi nefiinţei e indispensabil fiecărei manifestări oricare ar fi ea. În toate lucrurile, chiar pe planul fizic, veţi găsi acest raport: peste tot două clemente, două polarităţi + şi pozitiv şi negativ. Începutul acestei dualităţi, manifestată peste tot. este aici» În al doilea grad al manifestării Divine. *Deci, dualitatea sau binarul, Sat – A vidya aceasta e a doua fază a fiinţei*[16]

Să trecem la a treia fază. În ce constă ea? Vă veţi da uşor seama urmărind legea psihologică generală. Eu încerc să aplic aici această lege pentru a vă arăta că hindusui nu crede în nimic supranatural sau miraculos, adică în nimic care ar fi deasupra oricărei legi. Termenii miraculos şi supranatural, nu se găsesc în vocabularul filosofului. Legea psihologică deci ne va lămuri. Dacă remarcăm că fiinţa primă a vieţuit, a produs şi cunoscut un univers în vremurile trecute şi că în prezent meditează asupra acestei idei: „Nimic nu există?”, este evident că mişcarea sa viitoare va fi întoarcerea la *amintirea* lucrurilor trecute, la învierea în Gântlârea Divină a sa, a

---

16 Avidyo este forma nominali a unui verb cure inscamnl: nu exisUt. şi in aeclaţi limp: nu este cunoscut. Vidtyate înseamnă in

acelaşi limp: adsta, fi cite cunoscut.Această digresiune filologica poale nu vi interesează, insă daci o înţelegeţi, veţi recunoaşte ci ti cuantific şi a ft sini termeni convertibili. Vibraţiile există, inşi numai cvnfifltnfoee-o aveţi constituie pentru voi obiceiului perceput.

universului dispărut. Presupuneţi că aţi adormi în sânul unui mare oraş, bogat şi glorios, plin de viaţă şi de mişcare; apoi că în timpul somnului, oraşul dispare pentru a face loc unui trist deşert. Primul vostru gând, la deşteptare, va fi pentru neantul care vă înconjoară: „Nimic nu există” şi natural, gândul următot se va raporta la ceea ce exista mai înainte în jurul vostru. Tot aşa pentru Divinitatea care reflectează la nefiinţa universului. Această gândire deşteaptă în ea amintirea trecutului. Şi această memorie a trecutului e numită marele *Mahat,* ceea ce nu are sfârşii, Ori studentul filosofiei hinduse ştie că pe de altă parte, Mahat înseamnă *făcaţie*. Mahat, arhetipul universului prezent, nu e deci decât amintirea universurilor trecute. În Purane e numit *Sesha*, „rămăşiţele trecutului”, sau încă „rămăşiţele fără sfârşit ale trecutului”. Aici vedeţi cauza varietăţii care se manifestă în univers. Chestiunea de a şti cum Unul produce diversitatea, pentru ce Unicul naşte toată multiplicitatea formelor, presupune că universul actual este prima creaţie, şi că a fost un timp când nicio creaţie nu exista. Şi se mai zice că, dacă acest univers este emanat din Cel Unic, trebuie să aibă vreo cauză această diversitate omniprezentă. Dar dacă concepem că seria universurilor nu are nici început nici sfârşit, vom înţelege că varietatea universului actual rezultă din varietatea universurilor trecute, şi că germenul diversităţii e adus, de la o Kalpa la alta, prin amintirea trecutului numită Mahat.

Aceste trei principii: Brahma, Sat – Avidyaşi Mahat, sunt tripla manifestare a Celui Unic. În literatura ocultă, li s-a dat numele de: Primul, Al Doilea şi Al Treilea Logos.

Acest termen Logos, sau Cuvântul. este împrumutat din literatura greacă. Se regăseşte în a patra evanghelie: „U început era Cuvântul. Aceste trei Logosuri, sau aceste trei persoane ale Treimii, după teologia creştină? apar deci în filosofia hindusă, sub forma pe care v-am expus-o. Afară de nume şi de formă, nicio diferenţă între cele două concepţii. Treimea este deci o idee înalt filosofică, nu, evident, sub forma simplistă pe care i-o dă biserica

devenită neştiutoare, ci sub forma metafizică şi raţională.

În Vechiul Testament veţi găsi aproape acelaşi lucru: „Şi Duhul lui Dumnezeu se mişca pe faţa abisului apelor”. Veţi înţelege uşor că abisul corespunde cu Avidya, sau cu Nefiinţa. În multe alte simbolisme. acest al doilea principiu u fost la fel numit: apele, în Purane îl regăsim sub numele de Karanava: apa tuturor cauzelor.

Nu pot să intru în studiul comparativ al diverselor sisteme, dar veţi vedea că aceeaşi idee se regăseşte în toate sub forme diferite. Toată dificultatea, constă în a vedea în ce punct de vedere s-au aşezat diversele religii (punct de vedere psihologic, matematic, etc.). Odată determinai acest lucru, lot restul va decurge riguros. Treimea egipteană, cum o ştiţi, se compune din: Osiris, Isis şi Horus. Treimea creştină la început consta în: Tată, Mamă şi Fiu.

În filosofia indiană. Brahma este Tatăl, Avidya (feminin) Mama şi Mahat Fiul, Pripcipiul feminin este la baza virtuală a ori cărei manifestări). Veţi găsi aceste trei principii în toate. Natura celui de al treilea este mai cu seamă vădită: atât cât un lucru este un lucru se daioreşte acestui ultim principiu. Căci el dă Ideea şi Ideea singură face posibil realmente lucrul.

NOTĂ.

Cele două principii superioare ale lui Ātma. În Om, principii pe care ne-am abţinut de a le numi în prima conferinţă, corespund lui Brahma şi Avidya. Se pot de asemenea numi Purusha şi Avyakala (sau Prakriti); Ātma corespunde lui Mahat.

În noi, distincţia între Purusha. Avyakata şi Ātma este în prezent imposibilă. Sâni cele [17]trei în unul şi unul în

17 Aceasta cmc principiul feminin cure dă naştere universului. El cslc acel# care conservi, reuneşte Unul* lucrurile- Societate* n-ar exista fără femeie, cate-o menţine unita. Pretutindeni veţi gflsi cft principiul feminin esie in acelaşi timp cel mai puternic ii cel mai delicat. El acţionează, fără zgomat. încă neîncetat. El ştie si sufere şi si rămină ticul. Priviţi chiar pe planul fizic: bărbatul Care suferi iţi striga durere# pc stradă; pătrunde li lud în cimin şi veţi vedea că femeia este aceea care suferi mai mult firi să spun! un cuvînl. Inşi nenorocire acelor# prin

trei” despre care vorbeşte simbolul, în rezumat pentru noi, Ātma este o tri-unitate şi poate fi reprezentată prin semnul A.

DESPRE PROCESUL MANIFESTĂRII UNIVERSALE (urmare)

DESPRE REÎNCARNARE

Să continuăm studiul nostru asupra evoluţiei cosmice. Acest studiu este foarte anevoios şi nu poate fi înţeles decât de un număr restrâns de persoane. Ca atare vom trece repede peste el, indicând numai principalele etape ale procesului creator. Am văzut că lăsând la o parte Absolutul, Divinitatea se manifestă sub trei aspecte: *Soi*, Fiinţa; *Avidyxt*, Nefiinţa (sau mai bine zis dualitatea fiinţei şi a nefiinţei); şi Alahat, Ideaţia, renaşterea memoriei trecutului. Acest al treilea Principiu *manifest*-Treimea, şi poate fi considerat ca sinietizând în el fiinţa şi nefiinţa şi ceea ce rezulta din reacţia lor reciprocă.

Remarcaţi că Fiinţa nu s-a gândit încă la sine. Conştiinţa ei s-a îndreptat, pentru a spune aşa, în întregime spre exterior.

Prima gândire: „Nimic nu este*” induce pe a doua „Acela era”. Firul asocierii, odată reluat prin amintirea trecutului, atenţia Fiinţei se reflectează în fine asupra ei însăşi şi a treia gândire a sa izvorăşte: „Eu eram atunci, cel ce *sâni* acum”, ideea „eu sunt” este e provocată prin urmare de amintirea existenţelor trecute; şi acest „eu SÂnv e numit *Ahankara*, conştiinţa Fiinţei universale, sau literal: „principiul care construieşte

Legea care se manifestă astfel se poate observa şi la copii. Toţi acei care au studiat psihologia copiilor ştiu cum conştiinţa lor, mai întâi latentă, a evoluat. În primul rând, copilul percepe obiectele exterioare din cauza acţiunii lor asupra simţurilor sale; el raportează asupra lui însuşi această acţiune a obiectelor şi numai atunci conştiinţa se revelează. Un proces similar se observă la Marea Fiinţă a universului, legea analogiei universale îşi găseşte încă

---

care ca suferă; "Zeii nu primesc ofrandele căminului în care femeia nu este veneraţi", a spus Mânu.

aplicarea sa.

Deci, după ce acest mare Eu se deşteaptă, se distinge el însuşi dintre amintirile pe care le percepea. Ideile care au provocat această conştiinţă sau Ahankara, i se prezintă acum ca fiind *conţinutul său*, ca fiind *obiectele sale*. Astfel se produce al cincilea principiu, sau al cincilea plan al universului, al se numeşte *Ta* sau *Manas* (*fihunkara* e numit şi *Buddhi*), Iată cum primele cinci planuri ale evoluţiei cosmice purced succesiv unul din altul.

Să remarcăm că *Manas* nu e. Într-un anumit fel, decât inversul lui *Mahat* în raport cu *Ahankara*.

Avem deci:

1. *Sal*, Fiinţa

2. ş*ai-A**idyxt*, Fiinţă-Nefiinţă (+ –).

3. *Mahat*, Ideaţia.

4. *Ahankara*, Conştiinţa.

5. *Manas*, Obiectivitatea.

După ce a produs conştiinţa. *Mahat* îi devine obiect şi ia numele de *Manas*.

Această obiectivare poate fi. Îmi pare. considerată a corespunde, într-un anumit sens. Fecioarei-Mamă din simbolismul creştin. Ideea aceasta a fecioarei şi a imaculatei concepţiuni este în fond foarte filosofică; dar şi aici, ca peste tot de altfel, cheia simbolurilor religioase odată pierdută, interpretarea lor degenerând din ce în ce mai mult în mâinile dogmatismului ignoram, nu a întârziai a se materializa complet, Ideea fecioarei imaculate este cunoscută cu mult înainte de Christos. În Upanişade. producerea acestui prin ti piu-mamă este explicată prin diviziunea lui Ahankara în două: subiectul şi obiectul. Pe urmă partea obiectivă e menţionată ca fiind „marca Soţie care ocupă spaţiul întreg” semnificând astfel substanţa cosmică, materia virgină. Aceasiţi materie obiectivă e apoi impresionată de elementul subiectiv, de Ahankara propriu-zis, principiu activ în natură, iar mişcarea de vârtej rezultată naşte toate vârtejurile universului. Aceasta este, dacă nu mă înşel, ideea originală a imaculatei concepţiuni: Sfântul Duh. marele suflu (producing mişcarea în materia

cosmică.

Cu aceste cinci principii, cinci planuri ale universului s-au manifestat. Cele două planuri superioare, indicate în mtţă simplu mai înainte, pot fi menţionate, în raport cu sistemul nostru solar, ca fiind planurile *Tatălui* şi *Mamei* (sau dintr-un alt punct de vedere, ale Tatălui) şi Fiului. Al treilea (*Mafia t*) poate fi numit planul *t osului perfect*. Al patrulea (*Buddhi*) corespunde *tasului copii*, care se naşte în inima omului (*Manas*). Deplina semnificaţie a acestora nu poate fi înţeleasă decât de acei care au studiat profund chestiunea. Naştera lui Christos în inima omului înseamnă în mod real naşterea principiului Buddhic în om. care devine atunci *impettui*, ca deosebit de omul obişnuit.

Avem acum subiectul şi obiectul faţă în faţă... Pasul următor e foarte natural: e urmărirea obiectului. care implică în natură evoluţia principiului Kama. E principiul emoţiei, senzaţiei, corespunzând planului astral, al şaselea plan al universului manifestat.

În fine, după dorinţă, vine *posesiunea*. Când subiectul sesizează obiectul şi se identifică cu el. se naşte o creatură definitiva, se naşte o specie. Ea îşi urmează atunci evoluţia diferenţiindu-se din ce în ce mai mult, graţie *legii manifestărilor repetate*.

Această lege caut acum să vă fac a o înţelege. În sensul cel mai general al ei, vom numi-o legea re manifestării: aplicată special omului ea devine *legea reîncarnării* (*7*)

Această lege trebuie să fie bine înţeleasă de oricine vrea să studieze filosofia universală.

Oricare ar fi punctul de vedere în care se aşază cineva, găseşte în natura întreagă o continuă tendinţă spre diferenţiere, spre subdiviziune. Orice lucru, ieşit din unitatea primordială, se subdivide până ce extrema limită a diferenţierii este atinsă. În omul individual.

Acest proces e vizibil chiar pe planul fizic. Acei care se ocupă cu teoria nebuloaselor ne spun că tot ceea ce cunoaştem pe acest plan exista la început sub formă de nebuloasă, vastă masă omogenă, ceaţă plutind în spaţiul

cosmic. Această nebuloasă, pe măsura condensării ei, s-a diferenţiat pentru a forma varietatea aproape infinită a lumii noastre materiale. Tot ceea ce simţurile noastre percep aici jos, derivă din substanţa unică a nebuloasei primitive, a cărei condensare a produs sistemul solar.

Dar din punctul nostru filosofic de vedere, ceea ce se diferenţiază asticl. nu e forma: ci ideea care o produce şi oanimă. Această concepţie nu e uşor de prins în mod clar. mai ales pentru intelectul occidental: dar aici, Schopenhauer ne poate veni în ajutor. Amintiţi-vă că el consideră speciile, şi toate manifestările vieţii din univers, ca însufleţite de idei. Chiar o forţă fizică, bunăoară gravitatea, va fi pentru el expresia unei idei. Teoria sa despre „gradele de voinţă" e destul de izbitoare în această privinţă.

El ridică orice lucru la ceea ce numeşte el voinţa primordială; apoi, această voinţă se subdivide din grad în grad, fiecare din aceste grade fiind în realitate o idee. Şi dacă nu mă înşel, el spune că fiecare din aceste idei este substratul unui gen particular de manifestare. Această idee, e ceea ce se diyide şi subdivide. Ea e substratul şi aşa zicând, *sufletul comun* al speciei, suflet pe care fiecare reprezentant al speciei 11 manifestă mai mult sau mai puţin complet. Să luăm un exemplu oarecare: fie o turmă de oi. Această turmă în realitate e însufleţită de un suflet comun. Fiecare oaie aparţinând turmei, nu are, ca omul, un suflet individual persistent, ci totalitatea turmei este vitalizaia de către o substanţă comună. Această substanţă, acest suflet, sau acest principiu, se manifestă în acest caz în întregime şi nu parţial, în fiecare animal.

Încă odată, acest proces nu e uşor de înţeles; e totuşi posibil să-şi facă cineva o idee dacă a priceput legile generale de manifestare cosmică. E vorba, de fapt, de două planuri diferite, de două spaţii în care numărul dimensiunilor diferă. E posibil ca un lucru unic într-un spaţiu cu patru dimensiuni, să se manifeste sub forme multiple şi în întregime sub fiecare din aceste forme, într-un spaţiu cu trei dimensiuni. Acei care au cunoştinţe

matematice vor înţelege poate acest lucru, dar mă îndoiesc că sunt în stare să-l şi explice.

Din punct de vedere psihologic, pot încerca să vă arăt, prin câteva exemple, că o singură şi aceeaşi idee se poate manifesta sub diferite forme şi peste tot în întregime. Dar înainte, vă voi cere să admiteţi, cel puţin provizoriu, că orice idee este o realitate tangibilă; că fiecare din gândurile noastre posedă o formă particulară şi există pe un

Mntrebuintiv nici ciivântul cu (lel din lipexa «linr mai potrivit pentru 4 denumi un *firiwipin* ancolectiv şi nu o entitate inteligentă cum este Mificliil omenesc plan care îi este propriu şi sub legi de timp şi spaţiu diferite de acelea care ne sunt obişnuite. Dacă aţi putea percepe obiectele acestui plan, cu ajutorul clarvederii, aţi şti că fiecare gândire are o formă vizibilă şi tangibili. Evident nu puteţi obţine proba decât prin voi înşivă. Aşteptând, să admitem aceasta.

Odată admis, să luăm un artist, un pictor de exemplu; ceea ce exprimă pe pânza lui nu e altceva decât ideea sa considerată ca un tot. Să presupunem că reproduce tabloul său de un număr oarecare de ori; manifestarea ideii este multiplicată, dar fiecare idee e exprimată întreagă în fiecare reproducere.

Un alt exemplu va fi acela al unei mame a cărei inimă e în adevăr maternă. Ea are un copil şi îl iubeşte din tot sufletul său. Presupuneţi că naşte un al doilea copil şi că îl iubeşte tot aşa cum ştie o mamă iubi. Credeţi că iubirea ei pentru primul copil să fi scăzut prin aceasta? Dimpotrivă. Iubirea sa e manifestată în două obiecte în loc de unul singur şi în fiecare ca un tot complet. Multiplicaţi numărul copiilor, dacă ea e o adevărată mamă, va manifesta totdeauna iubirea sa ca un tot pentru fiecare şi gingăşia pentru primul născut nu va fi micşorată cu nimic, iată un principiu psihologic cu manifestare multiplă, revelindu-se în întregime în fiecare manifestare.

Aceeaşi idee a fost exprimată de filosoful hidus cu ajutorul unei analogii. Puneţi unul lângă altul o serie de

vase pline cu apă liniştită; acelaşi soare unic se va reflecta în toate, în întregime în fiecare vas. Tot aşa un suflet comun unic se poate reflecta ca un tot în fiecare reprezentant al unei specii.

Aşa e cazul turmei de oi pe care am amintit-o. Poate aici e raţiunea pentru care Christos a ales această imagine: „Eu sunt păstorul cel bun şi voi sunteţi oile mele". Voia, îmi pare, să indice prin aceasta că şi discipolii au un suflet comun în Ei; şi că în Ei trebuie să fie Unu, ca oile în sufletul lor comun, înţelegem acum că acest suflet comun al lucrurilor se diferenţiază gradat în evoluţia universală. La început, nu exista decât un Tot unic, şi această Unitate se diferenţiază din ce în ce mai mult, flecare suflet general divizându-se şi subdivizându-se treptat în suflete mai particulare.

Această diferenţiere se produce prin acţiunea agenţilor exteriori asupra formelor. Astfel, să considerăm o specie vegetală; ea e înzestrată cu o viaţă comună, care se poate numi suflet vegetal. Luaţi câteva exemplare ale speciei şi puneţi-le în condiţii cu toiul diferite de acelea faţă de care e supusă speda-mamă în natură. Aceste condiţiuni vor putea influenţa sufletul speciei, atât cât este el manifestat în aceste câteva exemplare, până într-atât în cât acest grup nu se va mai putea menţine în raport cu restul. Veţi crea în acest fel un suflet colectiv secundar care nu mai poate fi asimilat cu sufletul general al speciei, în alţi termeni, veţi forma o nouă specie, evoluată din precedenta.

Putem reda această idee sub o altă formă, dacă ne reamintim că totul nu e decât vibraţie. Consideraţi de exemplu viaţa unei specii ca fiind un mod particular de vibraţie. Dacă aţi alege câteva specimene şi aţi reuşi forţat să le supuneţi la un mod de vibraţie complet diferit, acest grup va fi separat de specia mamă şi va forma matca unei specii noi. Astfel, diversitatea condiţiilor la care speciile sunt supuse, diferenţiază constant viaţa care e substratul acestor specii; şi această diferenţiere se continuă prin cele trei regnuri inferioare până ce produce *omul*.

De la acest punct inainţe, fiecare fiinţă este constituită dintr-un suflet propriu, sau individualitate umană, care îşi urmăreşte independent evoluţia sa, manifestându-se în diverse reprize sub o serie de forme, sau – *nulităţi*, din ce în ce mai perfecte, în raport cu progresul realizat de către *individ*. Aici e extrema limită a subdiviziunii; se poate spune că *fiecare om însuşi o* specie.

Omul apare mai întâi sub forma sălbatică, abia superior animalului, poate chiar inferior în aparentă. În regnul animal, nu exista stare individuală; animalul participă la viaţa comună a unei specii. Mulţumită condiţiilor speciale, el se găseşte diferenţiat, separat de rest. A continuat un scurt răstimp a se re manifesta ca animal separat, pe urmă a apărut sub formă de om. Noi specializăm continuu animalele (din de exemplu) graţie condiţiilor particulare cărora îi supunem. Aceste animale, după câteva reîntrupări independente, sunt gata să se manifeste sub formă omenească, dacă găsesc organisme umane destul de elementare pentru a le primi. Ei bine, veţi fi fără îndoială surprinşi de a vedea că un câine inteligent, trecut în regnul uman, va fi mai brutal ca înainte. Toate calităţile nobile ale dinelui dispar la omul primitiv. Dar ele nu sâni eclipsate decât un răstimp; rămân în stare latentă.

Una din principalele raţiuni ale acestui recul aparent este că suma de inteligenţă care generează un corp de animal este cu totul insuficientă pentru guvernarea unui corp omenesc. De aici regresul observat, regres care se produce în toate punctele de tranziţie pe scara fiinţelor. Astfel plantele cele mai evoluate dau semn de o mare senzitivitate; ele câştigă multă experienţă (comparativ), şi viaţa care le animă trebuie să treacă treptat în stare de viaţă animală. Toţi oamenii de ştiinţă admit că e foarte greu de trasat linia de demarcare între cele două regnuri; dar dacă reuşiţi a o trasa, veţi vedea că animalul *rudimenindividuaiitaica* sau sufletul omenesc, nu este akceva decât Man asul superior despre care să vorbit în primul capitol. *Personotiiaico* se compune din palm principii inferioare tar este inferior, în multe privinţe,

plantei superior dezvoltate. Raţiunea e şi aici aceeaşi; suma de energie care ajunge să guverneze armonios planta cea mai evoluată, va putea cel mult să menţină echilibrul funcţiunilor la animalul rudimentar. Progresiune şi regresiune alternative, aceasta este legea ciclică. Ea se regăseşte în universul întreg; ea guvernează cu aceeaşi rigoare omenirea şi indivizii şi naţiunile care o compun. Altă dată oamenii au fost mai virtuoşi; acum sunt mai puţin. Ei vor fi într-o zi mai virtuoşi ca niciodată, cu noi calităţi câştigate. În virtutea acestei legi viaţa animală, superior evoluată, se manifestă apoi sub forma umanităţii rudimentare şi sălbatice.

Trebuie să insist încă asupra unui punct fundamental, menţionat mai sus. Acei care au auzit vag vorbindu-se de doctrina hindusă a reîncarnării, îşi închipuie că, după noi, omul individual, aşa cum e azi, a trebuit să existe ca animal în trecut. Nimic adevărat; omul, ca individ, niciodată nu a fost animal. Viaţa, acum individualizată, care îl animă, a făcut parte altă dată dintr-un tot comun, din viaţa unei specii. Dar, prin însăşi faptul individualizării, ea a ieşit definitiv din regnul animal. Individualitatea este deci diferenţa esenţială dintre om şi animal. Animalele unei aceleiaşi specii acţionează toate într-un chip analog în aceleaşi circumstanţe, cel puţin dacă nu-s pe cale de individualizare. Din contră, fiecare om acţionează în felul său şi zece indivizi vor putea fi determinaţi, de aceleaşi circumstanţe, să se comporte în zece chipuri diferite.

Dar. Dacă noi nu am fost animale, nu e mai puţin adevărat că noi am fost, individual, sălbatici. Oricât de mândri putem să fim azi de civilizaţia noastră, a fost un timp tind trăiam ca nişte papuaşi, savurând fără scrupul carnea soţiei noastre legitime. De atunci viaţa noastră a evoluat treptat, păstrând această lege universală are manifestării care ia atei numele de *reîncarnare*.

Vom dezvolta studiul reîncarnării în viitoarea noastră prelegere, lată legea fundamentală pe care o putem deduce din tot ceea ce am prezentat anterior: peste tot

forma se sfărâmă, dar sufletul, sau\faţa care o animă reapare, sau se remanifestă, sub o altă formă. Astfel se păstrează în decursul evoluţiei fiinţei, continuitatea experienţelor câştigate.

Pentru regnul animal, lucrul se concepe ai uşurinţă. Să revenim un moment în oile noastre. Când o oaie din turmă moare, viaţa sau forţa care o animă, nu e distrusă. Ea se reîntoarce, sau mai bine zis rămâne în viaţa comună a speciei, cu toate experienţele câştigate graţie acestei manifestări particulare. Aceste experienţe formează instinctele speciei. Presupuneţi că un mare număr de oi ar fi fost răpite de vulturi şi omorâte. Viaţa turmei, sau a speciei, a câştigat această experienţă şi a păstrat-o. Şi ciiul după aceea, această viaţă se manifestă din unu, când adică se naşte un nou miel. el se naşte cu instinctul speciei: *se teme* de in aceasta nu e decât amintirea latentă a unei experienţe trecute, amintire păstrată de sufletul comun al speciei. Astfel numai forma poate fi distrusă, viaţa reapare sub alte forme. Turma se sfarmă şi viaţa evoluează. Moartea. În sensul unei anihilări, nu există deloc; pretutindeni schimbarea universală şi continuă.

Dar ceea ce este viaţă dintr-un punct de vedere, poate fi formă dintr-un alt punct de vedere. *hunt*, *ca formă*, *dlyxjrc*; *ca for* la *sau viaţ*ă *vă e* să se luăm ca exemplu corpu I omenesc; aici *forma* cea mai grosieră e această materie solidă, lichidă gazoasă pe care o zăriţi. Această formă e direct animată de către o care e viaţa negativă elementul Eteric. Acest element eteric e vwţti în raport cu corpul grosier. Slărimaţi combinaţia elementelor grosiere; principiul eteric va supravieţui. Deşi supravieţuirea sa nu e de lungă durată, totuşi aceasta nu înseamnă că nu e evidentă pentru clarvăzător.

Dublul eteric este deci în raport cu corpul grosier, dar e formă în raport cu principiul următor, corpul astral. Dublul eteric se risipeşte şi astralul supravieţuieşte. Când astralul se risipeşte la rândul său, mentalul persistă ca viaţă, şi aşa mai departe. Acelaşi element este totodată şi *viaţă* şi *for*, viaţă a interiorului şi formă a superiorului.

Căci totul e vibraţie în univers; nicio diferenţă de esenţă între principii. Ele sunt viaţă sau formă, bărbat sau femeie, pozitiv sau negativ, după punctul de vedere în care te aşezi. Când o vibraţie încetează, o alta mai subtilă continuă; de ţus până în josul scării, *forma se sfărâmă* şi *viaţa persistă*.

Aceasta este ideea fundamentală pe care se bazează doctrina reîncarnării.[18]

DESPRE REÎNCARNARE (urmare)

Am văzut că viaţa se subdivide continuu până ce ajunge la maximum de diferenţiere în omul individual, cafe. Se manifestă mai întâi în stare sălbatică. Ne rămâne acum să vedem cum se dezvoltă acest om sălbaticei care e scopul lungului său pelerinaj.

Îngăduiţi-mi, mai întâi, să vă repet, pentru a fixa bine ideile, că atâta vreme cât Manas superior, sau corpul cauzal, nu este evoluat, nu există om în sensul real al termenului. Noi am văzut că la început. Principiul Divin se înväluie din ce în ce mai mult până ce produce materia fizică, care e punctul celei mai dense învăluiri a sa. Apoi, când elementul eteric se dezvăluie şi devine aparent, avem regnul vegetal; principiul astral, sau Kama, eliberat la rândul său, produce regnul animal, în ale cărui grade superioare încep. În fine, a se dezvolta germenii activităţii mentale (intelectul, sau Manas inferior).

În acest moment un fenomen remarcabil se produce. Când două sarcini electrice contrare se apropie treptat una de alta, vine un moment când rezistenţa mediului este învinsă; scânteiu străluceşte şi cele două sarcini se combină. Tot aşa când. În evoluţia sa. polul vieţii animale atinge extrema sa limită superioară prin trezirea Mănosului inferior, un curent spiritual coboară din planul Buddhk şi conjuncţia sa cu Manasul inferior produce scânteia. Manasut Superior sau corpul cauzal al omului.

În timpul apariţiei sale. corpul cauzal, nu e. pentru a

---

18 Aici este cku problemei suferinţei, care provine din aceea că fiinţa care crJc totodată viată >i formă, identifică pe nedrept “cur sân conştient eu for nu iar nu eu viaţa.

ne exprima astfel, decât un germen, germenul individualităţii, observabil totuşi de către clarvăzătorul de ordin superior în orice caz. omul primitiv nu e conştient în acest plan; corpul său cauzal va fi mult timp încă pentru el urzeala invizibilă şi necunoscută pe care se deapănă seria existenţelor sale. El însuşi rămâne esenţialmente un animal; conştiinţa sa lucrează mai întâi în regiunea astrală, planul dorinţelor, al pasiunilor, al lăcomiei. Nu se mişcă decât pentru a-şi satisface nevoile şi în aceste mişcări indistincte se izbeşte în tot momentul de natura exterioară şi primeşte izbiri violente. Plăceri brutale, dureri brutale, nimic altceva nu-l poate mişca. Corpul său astral caută să micşoreze ciocnirile, suferinţele; el se adaptează treptat reacţiunilor exterioare şi astfel evoluează în om principiul karmic. Până acum acesta nu are decât puţine idei. Abia îşi aminteşte azi de ceea ce i s-a întâmplat ieri; şi neavând aproape nicio noţiune despre trecut, nu se gândeşic deloc la viitor. Atât timp cât poftele sale sâni satisfăcute, nu se îngrijeşte pentru ziua de mâine; mulţumit şi sătul, doarme greoi sau se dedă la vreo plăcere bestială. Din timp în timp, simte foamea şi setea şi de fiecare dală se trezeşte încet în creierul său ideea că în trecut a mâncat şi că foamea i-a fost potolită. Această amintire excită activitatea sa şi începe să caute alimente.

În ceea ce priveşte mentalul, el nu progresează aşa de repede. Două sau trei idei pe care omul le compară între ele formează aproape tot bagajul său intelectual. O mentalitate de ordinul cel mai elementar evoluează astfel în el. Deci. În aceste prime zile, omul îşi organizează treptat corpul său astral şi Manasul său inferior; corpul său fizic de asemenea se modifică[19] puţin câte puţin, după

19 Sufletul copilului ou arc completa ptacsiunc a corpului deeft spre vfrsla de 7 ani, copilul trăieşte în parte pe planul au ml. Pentru aceasta cl aude şi vede multe lucruri pc care noi nu le percepem, insa cind povesteşte naivele sale viziuni, părinţii 9 dojenesc, voind sA-l împiedice “de-a minţi” şi puţin cile puţin puterea de percepţie în lumea transccdcnlâ dispare
' "CA I» înviere nici nu m: însoară, nici ou >e mărită, ei ca îngerii lui Dumnezeu în ecr sini”.

împrejurări. Dar lot acest proces este extrem de lent. Omul rătăceşte dus de valuri pe oceanul vieţii, fără vreo gândire călăuzitoare, fără vreo idee definită. Cum ne-am putea aştepta ca el să progreseze repede? întreaga sa existenţă terestră se scurge adunând două sau trei idei. În decursul zilelor şi nopţilor legea de activitate şi repaus alternativ îi guvernează viaţa. Pe urmă vine un timp când *perioada activă* a ciclului său personal ajunge la sfârşit conform legii universale a alternanţei. Ora repausului sună şi omul moare. După cum ştiţi, moartea consistă în extragerea dublului eteric. Ulterior şi acesta e lăsat la o parte şi omul rămâne în astral, sau *Kama*-foto, până la epuizarea activităţilor sale senzuale. Pe urmă vine un timp, când trece într-un repaus mai profund, când se dazagregă la rândul său şi corpul astral. A lăsat deci înapoia sa trei corpuri. Dacă a avut vreo gândire nobilă* ceea ce e puţin probabil în acest punct al evoluţiei sale, el păstrează *6* vagă amintire a acesteia în Manasul său inferior. El e atunci în cerul său. În fine acest Manas, încă foarte rudimentar, se risipeşte repede şi omul ajunge în propria sa locuinţă, care e regiunea Manas arupa, sau cerul. superior. Aici e locul său real ca fiinţă umană; dar atingând această stare, omul la începuturile sale e cu totul inconştient. Căci conştiinţa. Într-un plan oarecare, depinde de activitatea depusă pe acest plan în decursul vieţii; şi la individul despre care e vorba aici, această activitate pe planul gândirii abstracte e identic nulă. Deci omul primitiv, neavând puse în joc. În timpul vieţii sale, activităţile Manas-uluisău superior, e absolut inconştient în planul corespunzător al universului. În împărăţiile superioare ale cerului, el nu e încă deeft în stare de germen…

Această stare inconştientă se prelungeşte câtva timp, apoi perioadei active a ciclului individual îi bate ceasul.

Che va mişcări spontane, cheva vibraţii ale corpului cauzal se manifestă şi, acţionând din aproape în aproape asupra substanţei din planul manasic inferior, adună în jurul fiinţei un nou corp mental. Acest nou Manas intelectiv e format conform rezultantei celui din viaţa

precedentă, rezultantă păstrată sub formă de *facuU* & *e* în corpul cauzal, după dispersia substanţei intelectuale. Astfel, noul Manas inferior nu va fi, dintr-odată, acela al unui mare geniu; va fi foarte simplu, arborele grăuntelui semănat în trecut. Aceste activităţi mentale, încă foarte rudimentare, se transmit treptat planului astral, sau în alţi termeni, activitatea fiinţei Irccc din împărăţia gândirii în cea a dorinţei şi se formează un nou corp astral potrivit facultăţilor ce rezultă din corpul astral precedent. Pe urmă este format un tipar cleric potrivii individului de către forţele selective ale universului (sau de către agenţii lor); acest dublu eteric lucrează în sânul mamei, organizează materia grosieră a corpului uman şi treptat Eul ia în posesiune «teest corp prin intermediul învelişurilor manasic şi astral.

Dar fiinţa rudimentară pe care o considerăm aici e încă foarte puţin dezvoltată. De fapt, abia dacă există o diferenţă apreciabilă între o încarnare şi cea următoare.

Astfel omul evoluează puţin câte puţin, din întrupare în întrupare, perfecţionând treptat cele patru vehicule inferioare. Şi când devine capabil în fine să considere gândiri abstracte, Manasul superior, până atunci în stare de germen, începe a se dezvolta activ pe propriul său plan. Cel ce se reîncarnează şi se perfecţionează dintr-o *

viaţă în alta e carpul cauzal» adică omul veritabil, conţinând în el Ātma şi Budhr. Cele patru principii inferioare sunt formale din nou la fiecare încarnare. Ori acest cuateranar inferior e *personalitatea*, adică omul aşa cum îl cunoaştem şi aşa cum se cunoaşte de obicei el însuşi. Acest om nu se reîncarnează. Tom Jones, în completul său englez, nu se va mai regăsi ca atare într-o altă viaţă. Reman ifestarea Eu lui sau veritabil va putea avea loc într-un alt mediu, într-o altă ţară şi va putea chiar să se manifeste într-un ah sex. Numai cuaternarul inferior are sex. Corpul cauzal, din contră, manifestându-se pe planurile inferioare ale universului, printr-un mare număr de *personalităţi* variabile, când masculine, când feminine, dezvoltă în ci însuşi, graţie diversităţii experienţelor

câştigate, două clase distincte de virtuţi. Toate virtuţile mai bărbăteşti, mai energice, curajul, bravura, se dezvoltă prin întrupări mocnii ne. Virtuţile mai delicate, mai gingaşe şi în acelaşi timp mai tăcute şi mai puternice sunt fructul întrupărilor feminine. Omul perfect şi-a însuşit treptat toate virtuţile bărbatului şi ale femeii; e puternic ca bărbatul şi gingaş ca femeia. Cel care nu a dezvoltat în el Uecit o singură latură a natitrii umane poate fi sigur că e încă foarte departe de scop.

Manasul superior se modifică continuu, creşte şi se dezvoltă în decursul lungii serii de reîncarnări. Sufletul omenesc nu e deci o cantitate constantă; din contră, procesul pe care îl descriem arc cu precizie ca scop formarea şi creşterea sufletului. Dar deşi se modifică, el păstrează *identitatea* şi *continuitatea* sa în toate încarnările umane. Niciodată nu e disociat, ca cele patru principii inferioare, atât timp rit omul e om. Dar când fiinţa trece în regnurile îngereşti, după împlinirea ciclului său omenesc, îşi poate părăsi ţi reînnoi Manasul său superior, cum îşi părăseşte şi reînnoieşte, ca om, vehiculele sale inferioare.

Perioada care se scurge între două încarnări e foarte variabilă Ea depinde în întregime de întrebuinţarea pe care omul a dat-o vieţii sale pământeşti. Cum am văzut, nimic nu poate fi începui după moarte; perioadele purgatorială şi cerească nu sunt decât întreaga deschidere, realizarea energiilor acumulate în diversele principii ale fiinţei noastre conştiente în timpul vieţii. Omul care nu a desfăşurat nicio activitate psihică sau mentală ar putea să se reîncarneze imediat. Dar pentru omul intelectual al ţărilor noastre, perioada mijlocie între moarte şi naştere va fi de aproape 1500 ani pământeşti. Evident, entitatea desâncarnală va putea să-şi facă cu totul altă idee despre acest timp, pentru că legile timpului, pe planurile hiperfizice, diferă mult de acelea care ne regizează. Această medie eede altfel foarte elastică: indivizi mai dezvoltaţi spiritual vor putea reveni după două sau trei mii de ani, în timp ce oamenii mediocri abia câteva

secole vor absenta din planul fizic. Un copilaş va putea să se reîntrupeze aproape imediat după moartea sa.

Durata relativă a perioadei în astral şi în cer depinde şi ea de viaţa noastră de pe pământ. Omul care e şi pervers şi puternic, care şi-a consacrat toate energiile la satisfacerea dorinţelor sale egoiste şi a pasiunilor fără saţ, va fi reţinut o lungă perioadă în lumea astrală: în urma acesteia cele câteva părticele de bine pe care le conţine viaţa sa vor fi răsplătite printr-o scurtă şedere în lumea cerească. Toiul se petrece conform legilor naturii şi nu după decrete arbitrare. Omul se regăseşte, la câteva ore[20]

după moartea sa, identic cu el însuşi. În afara corpului său fizic, nici mai bun nici mai rău ca înainte, cu toate dorinţele, cu toate pasiunile; căci pasiunile sale subzistă pe planul astral. Ele nu pot subzista decât aici, precum corpul său fizic subzistă numai pe planul fizic. Prin urmare, natura pasională a acestui om îl va târî în viitoarea lumii astrale până ce toate energiile sale animale sunt neutralizate, adică epuizate. E uşor de conceput că la unii indivizi, acest lucru poate cere un timp considerabil.

Această energie astrală odată epuizată, corpul astral moare şi omul păstrează intact restul naturii sale. Dar cum Manasul său a funcţionai foarte puţin, suma energiilor sale pe planul mental sau ceresc, va fi repede epuizată şi după o perioadă de inconştienţă în care Manasul inferior moare la rândul său, fiinţa revine spre planul fizic, gata pentru o nouă reîntrupare.

Viaţa noastră în lumea cealaltă e deci în întregime determinată de viaţa noastră de pe pământ Dacă pringândiri nobile ne dezvoltăm mult mentalul nostru şi dacă purificăm corpul nostru astral, stagiul nostru purgatorial va fi foarte scurt şi în puţine zile după moarte trecem în lumea cerească pentru o perioadă îndelungată de fericire. Pe de altă parte, prin activităţile noastre fizice,

---

20 Fireşte aici nu este vorba decît de ini (ial sau de discipolul mai avansat al Maeştrilor înţelepciunii, care poate, (n anumit comit ut sa sacrifice “Dcvachanur său ţi sa se reincarneze imediat pentru a servi omenirea. “Dcvachan” înseamnă in &anseniâ starea cereasca.

psihice şi mentale, determinăm natura germenilor care, transmişi prin corpul cauzal, vor servi a forma pentru o existenţă viitoare noile noastre corpuri, mental şi astral şi vor influenţa chiar, într-o largă măsură, asupra alegerii corpului fizic care ni se cuvine. Prin urmare chiar din această viaţă noi făurim, pentru o viitoare existenţă, lanţurile robiei, sau instrumentele eliberării noastre.

E deci foarte util să înţelegem aceste idei, chiar şi numai într-un mod teoretic, căci aceasta ne permite să orientăm metodic viaţa noastră spre un scop determinat, ştiind ce voim, în loc să aspirăm vag spre un ştiu ce ideal imprecis şi neguros.

Viaţa astrală poate fi prelungită dincolo de durata normală, dar prin procedee care nu sunt deloc de recomandat Omul astral, am spus-o, supravieţuieşte până la completa epuizare a energiilor pasionale născute în timpul vieţii pământeşti Dar aceste energii pot fi stimulate şi hrănite în astral, dând astfel omului desâncamat o reînnoire aproape Delimitată a contactului său purgatorial. Diferite cauze pol contribui la această stare de lucruri.

În primul rând, e de temut ca multe entităţi astrale să nu fie astfel hrănite de către mediumii spiritişti. pitele sunt întreţinute de către indivizii vicioşi inconştient obsedaţi. Aţi remarcat că în ţările unde există pedeapsa cu moartea criminalitatea creşte în loc să scadă. Raţiunea e foarte simplă şi cine poate observa îşi va da seama. Un lucru e absolut sigur: nu puteţi omori un om. Puteţi distruge corpul său, dar omul subzistă. Executând un asasin, nu atingeţi decât corpul său fizic; câteodată chiar dublul eteric persistă şi individul rămâne în cele mai de jos regiuni ale lumii invizibile cu toate urile şi pasiunile sale. El devine atunci periculos altfel decât în închisoare. Când era închis nu putea influenţa omenirea decât prin gândirile sale rele emise de el, pe când acum este eliberat, nu numai din închisoare, ci şi din corpul său fizic. Cu rapiditatea gândului el se transportă dintr-un loc în altul, obsedând şi îndemnând la crimă pe acei care hrănesc gânduri de ură sau de răzbunare. Astfel, cu cât veţi extermina mai mulţi

criminali, cu atât veţi mări criminalitatea, fără a o micşora vreodată.

Un mare număr de entităţi mai mult sau mai puţin rele din lumea astrală iau în stăpânire mediumi şi ajung[21]

graţie lor, să-şi satisfacă într-o oarecare măsură dorinţele lor pământeşti. Mediumul e pentru aceste entităţi un punct de sprijin fizic, permiţându-le de a pune în mişcare noi cantităţi de energie în corpul lor astral. Consideraţi o entitate astrală posedată de o violentă dorinţă de a bea şi căreia îi lipseşte corpul fizic pentru a o realiza; această dorinţă, potrivit cursului normal al lucrurilor, ar trebui să se stingă treptat, după ce, bineînţeles, acauzat crude suferinţe nenorocitului deşi nearnai. Acesta, purificat, ar continua evoluţia sa. Dar dacă un medium îi oferă corpul său ca vehicul fizic, dezîncarnatul va încerca să profite de ocazie pentru a-şi satisface viciul; el va îndemna pe medium să bea, şi departe de a sfârşi cu propriile sale suferinţe, le va prelungi; dublă calamitate. Toate emanaţiile viciului şi ale sângelui contribuie de altfel să hrănească entităţile astrale cele mai perverse, care coliryja de preferinţă măcelăriile, abatoarele şi locurile rele.

O altă greşeală consistă în a *regreta* exagerat pe cei morţi; ei pot fi reţinuţi mult timp în astral prin lamentaţiile nepotrivite şi cu adevărat egoiste ale acelora pe care ei i-au lăsat pe pământ. Nu în aceasta constau adevăratele probe de iubire, căci regretele celor vii ating realmente pe acei care au plecat, deşteptând în ei amintirile pământeşti şi îndreptând atenţia sufletului lor spre lucrurile materiale. Adevăraţii prieteni nu ar trebui să procedeze aşa, mai ales într-o religie care recunoaşte un mare învăţător ca Christos. Dacă morţii voştri merg să guste odihna în Christos, pentru ce deci să-i aduceţi în această locuinţă a durerilor? Pentru ce acest aer trist şi aceste veşminte de doliu? Adevăratul credincios se bucură văzând pe[22]

---

21 Uneori chiar conştient

22 Nu toate regiunile planului astral sîm aţa de neplăcut populate . Diviziunile superioare ale acestui plan sint, dimpotrivă, un locaş plăcut

prietenul său, pe fratele său, eliberat de piedicile vieţii pământeşti. Legea fiinţei sale îl va readuce destul de curând pentru a continua seria experienţelor sale în această lume materială.

De fapt, e absurd a crede că starea cerească poate dura la nesorsit pentru acei care nu au atins culmea evoluţiei umane, înainte de a putea trăi ca înger, trebuie câştigate însuşirile necesare. Dar, omul nedezvoltat nu e *măcar conştient* în împărăţiile superioare. Cereţi unui om obişnuit să reflecteze la un subiect abstract: adoarme imediat Conştiinţa sa densă e asfixiată de aerul înălţimilor. Să înveţe deci a ghidi abstract în plină conştiinţă, în timpul vieţii sale pământeşti; numai atunci va putea pretinde să răroană conştient, după moarte, în planul mental.

Omul se dezvoltă deci treptat în decursul lungului şir de vieţi. Dar atât timp cât nu a ajuns la un grad înalt al evoluţiei sale, nu-şi aminteşte de loc de existenţele sale trecute. Omul dezvoltat intelectual, deşi ignoră detaliile, păstrează totuşi o amintire latentă şi sintetică a experienţelor sale trecute; *vocea conştiinţei sale* nu e altceva. De altfel, această pierdere a memoriei de la o viaţă la alta nu are nimic care ne-ar putea surprinde. Memoria depinde de asociere. Ori asocierea e ruptă *pentru cele patru principii inferioare* după fiecare moarte, pentru că substanţa acestor principii este dispersată. Dacă este suficientă o izbitură a creierului pentru a ne face să uităm faptele vieţii actuale, cum ar fi posibil ca faptele existenţelor noastre trecute să ne fie păstrate, atunci când toată partea fiinţei noastre inferioară corpului cauzal a fost în întregime reînnoită? În ceea ce priveşte corpul cauzal, el subzistă şi păstrează amintirea tuturor vieţilor noastre. Şi în ziua când vom fi ajuns să facem din acest corp cauzal sediul activităţii noastre conştiente, această amintire ne va aparţine şi noi vom fi găsit „firul de aur care leagă toate existenţele omului”. Dar, aşteptând, noi nu păstrăm din

---

şi dc-o marc frumuşele. Aici este “tara verii” despre care vorbesc spiritele. Nici un mediu lăsat liber nu poate depăşi această regiune, pentru a atinge pianul mental.

trecut decât idei generale; conştiinţa noastră e o umbră proiectată de Man asul Superior, un rezultat al experienţelor vieţilor noastre trecute. Mai mult-ceea ce numim caracterul nostru* individualitatea noastră* noi înşine cu un cuvânt, toate acestea nu sunt altceva decât rezultanta întrupărilor anterioare. În ceea ce priveşte detaliile* le vom regăsi în timpul iniţierii de care vorbesc* când Eul nostru se va identifica cu Fiinţa, cu adevăratul suflet omenesc în noi. Atunci toate întrupările noastre ne vor apărea ca tot atâtea zile dintr-o viaţă unică.

Acestea sunt principalele observaţii asupra marii legi a reîncarnării, care guvernează progresul individului urma Creşterea se continuă încet după această lege a alternanţei, până în ziua când, perfecţiunea umană fiind atinsă, toată necesitatea reîncarnării dispare pentru fiinţa care de aici înainte e mai mult decât un om.

KARMA

Ne-am mărginit, până acum, să trecem în revistă procesul evoluţiei universale. Am văzut că principiul esenţial al fiinţei e Unu, identic în om şi în cosmos. Am enunţat legea universală a alternanţei, după care orice lucru prof; resează printr-o serie de manifestări periodic reînnoite. n fine, la fiinţa individualizată, la om, am observat, sub numele de reîncarnare, acţiunea aceleiaşi legi. Ne rămâne să vedem *pentru ce*, în virtutea cărui principiu, aceste manifestări periodice ne permit a progresa. Reîncarnarea pe de o parte, evoluţia pe de alta, sunt două ordine de fapte de observaţie transcendentă. Vom căuta să arătăm azi care e legătura dintre aceste ordine de fapte, sau mai bine zis care e cauza comună a lor.

Această cauză e acţiune *Karma*. Căci termenul sanscrit Karma, sau mai corect, Karman, înseamnă propriu-zis: activitate, acţiune. De aici a derivat semnificaţia sa de *lege a cauzalităţii* sau de înlănţuire cauzală; căci orice cauză este o acţiune şi orice acţiune e o cauză. Un efect e obligatoriu rezultatul unei activităţi; de altfel el însuşi e activ şi, considerat la rândul său ca o

cauză, produce noi efecte. Şi aceasta pentru că seria cauzelor şi a efectelor e în mod real o urmare, activităţi născându-se unele din altele, aşa că procesul întreg a primit numele de *Karma*, sau activitate. Acei care îşi închipuie a cunoaşte filosofia orientală, înţeleg în general sub acest nume o lege guvernând exclusiv soarta omului. În realitate, Karma e mult mai mult decât atât: ea se extinde şi se aplică la totalitate-activităţii cosmice; ea guvernează *creaţia* în întregul său.

Prin aceasta veţi înţelege că e cu adevărat imposibil unei conştiinţe mărginite să urmărească legea Karmei în toate ramificările ei, care îmbrăţişează universul. Pentru acest motiv, marii învăţători ai Indiei, între alţii Buddha, interziceau discipolilor lor orice discuţie având ca obiect să elucideze complet această chestiune. După dânşii Karma era, în esenţa ei, lucru de negândit. Pe drept cuvânt, nu vom putea da aici decât o schiţă sumară a principiilor cele mai generale privind această lege universală.

Primul dintre aceste principii este următorul: Orice lucru există activ, a fi şi a acţiona nu fac decât una. Nu există în lumea întreagă o singură substanţă care să nu fie activă. De exemplu, acest creion pe care îl ţin în mână, aţi spune dumneavoastră că e pasiv? Ar însemna să vă înşelaţi. Substanţa sa poate să vă pară relativ inertă, dar aceasta importă puţin: fiindcă îl vedeţi, înseamnă că el modifică lumina care izbeşte retina dumneavoastră; acest creion e deci activ. De altfel, omul de ştiinţa şi clarvăzătorul vă vor spune amândoi că fiecare particulă a materiei e în mişcare activă. Aceasta stabilită, putem divide obiectele în activităţi simple şi complexe, considered, de exemplu, ca activitate simplă ultimul atom fizic. Putem apoi concepe o pluralitate de aceşti atomi sau vârtejuri simple, legaţi între ei printr-o lege şi formând o unitate compusă. O combinaţie de aceste unităţi va da un nou centru de

Karrman şi verbul latin *„creare”*, a crea, ambele sâni derivate de la aceeaşi rădăcină sanscrita: Acri. care

înseamnă, *a*,.[23]

activitate şi mai complexă. Corpul uman ne poate servi de exemplu: fiecare celulă va putea fi considerată convenţional ca activitate simplă; un anumit număr de celule grupate formează un organ, unitate nouă compusă, şi un anumit număr de organe reunite conform unei legi determinate, formează corpul omului. Aceasta poate fi luat la rândul lui, ca, unitate: împingând mai departe sinteza, vom avea naţiunea, rasa, omenirea; o serie de unităţi din ce în ce mai complexe înglobind în cele din urmă universul întreg.

Orice lucru în univers e deci activitate relativ simplă sau complexă; cosmosul e un vast ansamblu al acestor activităţi, ansamblu metodic, armonios, ordonai.

Al doilea principiu este următorul: Existenţa universală care echivalează după Principiul I cu activitatea universală este, pe lângă aceasta, necontenit modificată de însăşi această activitate. Modificarea se poate produce, în evoluţia *fiinţei-agent*, printr-un progres sau un regres, dar continuitatea şi identitatea acestei fiinţe subsists. Astfel corpul nostru, am văzut, e neîncetat modificat de propriile lui activităţi şi acelea ale lumii exterioare, dar rămâne el însuşi în decursul vieţii noastre întregi. În acest sens înţeleg eu identitatea şi continuitatea fiinţei. Deci:

Principiul 1: Existenţa echivalează cu activitatea. Principiul II Existenţa e modificată prin activitatea însăşi; Prin activitate progresăm sau regresăm.

Această lege universală, aplicată omenirii, poate fi formulată în aceşti termeni: Fiecare om e pentru el însuşi propria sa Karma, modul său special de activitate. Tot ceea ce un om este, tot ceea ce un om are. tot ceea ce un om va fi sau va avea, totul depinde de activitatea sa. totul nu poate fi decât rezultatul a ceea ce a făcut, a ceea ce face şi a ceea ce va face în gânduri, în cuvinte şi în acţitjpi. Într-

---

23 Aceasta ou poate, evident, sâ fie o convenţie, căci am văzut, traâind despre analiza obiectelor, atomul ultim fizic nu este decît o mişcare a substanţei astrale şi că analiza poate fi teoretic urmărită, pini la infinit, pini La cauza primă.

un cuvânt, *prezentul nostru e fructul trecutului nostru*.

Iată sub ce formă Karma e în general înţeleasă în Occident şi noi ştim acum că aceasta nu e decât aplicarea particulară a unei legi universale.

Ducând mai departe analiza, găsim că prezentul, consecinţă a trecutului, ni se manifestă sub un dublu aspect. Bucurie sau suferinţă. Împrejurări favorabile sau contrarii, această dualitate ne face să descompunem în două categorii acţiunile trecutului determinat şi a spune că aceste acţiuni au fost bune sau rele.

Ori, *binele şi răul* sâni în mod esenţial *relativi* Nu există ceva absolut huji. nici absolut rău. căci Absolutul exclude orice atribut Termenii bine şi rău nu au semnificaţie decât când se opun unul altuia în universul manifestat. Ca + şi –, binele şi răul sunt indispensabili manifestării şi nu suhsistă în ea. Aceşti termeni fiind relativi, urmează de aici că ceea ce e rău pentru mine *poate fi* bine pentru un altul; ceea ce era bun pentru mine ieri, îmi poate fi rău astăzi Aceşti termeni nu au valoare reală decât în raport cu fiinţa la care se aplică. Nu vă grăbiţi să-mi răspundeţi: „Deoarece nu există în realitate nici bine nici rău, putem să ne distrăm cum ne placel”. Ar fi proba că nu m-aţi înţeles. Am spus: „Binele şi râul există în *mod real*, ca universul, ca voi înşivă; dar, de asemenea, sfat *relativ*? Care este atunci criteriul acţiunilor noastre; după ce putem recunoaşte că sunt bune sau rele? Iată: orice acţiune

Glodurile, cuvintele şi acţiunile, «nu mai bine glodurile, *dorim* şi acţiunile, reprezinţi activităţile omului, în trei lumi sau pe ode trei planuri (mental, astral, fizic) care formează teatrul evoluţiei sale.

[24]Prin trecut înţeleg *serianesfârţita* de activităţi trecute ale fiinţei noastre.

„* Binele absolut nu are mai mare. semnificaţie decât mişcarea absolută sau căldura absolută în Absolut, binele şi răul sunt *una*. La fel ca toate celelalte.

---

24 falr-uo cuvtnt, binele şi rSul nu sini ele itnK direcţii tendinţe.

mentala, astrală sau fizică, care tinde a limita în evoluţia sa o fiinţă oarecare, e rea, căci aduce un regres. Orice acţiune ce tinde să înlăture o limitare şi face să progreseze fiinţa spre Divinitate, e bună. Aceasta e definiţia binelui şi a răului. Oteva exemple vă vor ajuta să înţelegeţi gândirea mea.

Un exemplu, la care deseori am recurs, e acela al regimului alimentar; căci cea mai mare parte a occidentalilor nu ştiu cât strică evoluţia lor prin hrana grosolană pe care ei o cred indispensabilă întineririi normale a sănătăţii lor fizice. Mâncarea cărnii (animale) e şi bună şi rea. Aş putea să vă spun că pentru mine ar fi un lucru foarte rău; din cauza aceasta aş pierde sub mai multe raporturi: mai întâi, sentimentul delicat de respect faţă de toate formele vieţii, sentiment pe care l-am primit de la strămoşii mei, ar pieri în mine, dacă aş permite semenilor mei să omoare animale pentru a mă hrăni. Mai mult, facultăţile mele cele mai delicate s-ar întuneca şi natura mea inferioară ar deveni mai greu de stăpânit. Dar, pe de altă parte, chiar această acţiune ar fi foarte bună pentru un canibal. I-aţi putea spune cu dreptate: 14 Priveşte aceşti cerbi frumoşi, aceste capre sălbatice. Carnea lor e gustoasă; du-te, vânează-le, va fi pentru tine un exerciţiu nobil şi sănătos. De îndată ce vei prinde gustul lor, vei renunţa să mănânci pe semenii tăi”. Şi dacă reuşiţi a-l îndupleca, vă va rămâne îndatorat deoarece va progresa enorm în evoluţia sa.

La fel poligamia activă, cu totul rea pentru înţelept, ar fi aproape un bine, se pare, pentru mulţi din civilizaţii moderni, care sub acoperişul monogamici lor de care sunt atât de mândri, nu trăiesc decât într-o ruşinoasă promiscuitate. Poligamia admisă ar fi preferabilă, din multe *

puncte de vedere, desfrânării neruşinate care putrezeşte societatea modernă.

Chiar în marile religii, veţi găsi câteodată reguli care vi se vor părea ciudate, dar care vă vor deveni perfect comprehensibile dacă ştiţi că ele se aplică anumitor

categorii de indivizi. Nu există lege generală pentru toţi. Presupuneţi că în ochii noştri ultimul bine ar fi cunoaşterea Inteligenţei Soarelui Central spiritual al sistemului nostru. Acest ideal, pentru noi, nu lasă nimic de dorit. Dar pentru fiinţele care trăiesc în sferele mai ridicate decât însuşi acest Soare, ar fi o limitare, un rău. Însuşi primul Principiu nu e o limitare pentru Absolut?

Filosofia hindusă vă va spune că tot ceea ce există e bun sau rău, potrivit punctului de vedere adoptat.

Din tot ceea ce precede, rezultă că pentru a stabili clasificarea cea mai rudimentară a activităţilor noastre, a K arm ci noastre, va trebui să examinam consecinţele bune sau rele, subiective şi obiective, în cele trei lumi, fizică, astrală şi mentală. Acest studiu este atât de complex încât nu pot nici măcar visa să-l dezvolt aici.

În rezumat, fiecare fiinţă care acţionează, prin ansamblul activităţilor care o constituie, atât asupra ei însăşi cât şi asupra ambianţei sale, modifică neîncetat şi pe una şi pe cealaltă. Propria sa natură şi împrejurările care o înconjoară sunt determinate de către ea. Omul nu are de blamat sau de lăudat pe altcineva decât pe sine, căci el însuşi îşi face propriul său destin. Totul este guvernat de către universala lege a dreptăţii.

Şi această lege perfectă este în mod esenţial identică cu Stăpânyl şi Domnul universului, căci El dă omului după faptele lui. Nu vă amăgiţi, Dumnezeu nu se lasă batjocorit: căci ceva semăna omul aceea va ţi secera. Nimic nu e mai adevărat, noi înşine ne făurim soarta noastră, viaţa noastră se desfăşoară după urzeala făcută de propriile noastre mâini. Starea în care suntem nu vine nici din întâmplare, nici din capriciile unui Dumnezeu meschin ţi gelos, arbitrar creat după chipul nostru. Daţivă seama de aceasta ţi veţi fi oameni! Din cerţetori cum sunteţi, veţi deveni cetăţeni ai universului. Recunoaşteţi că viitorul vostru e în mâinile voastre: sunteţi liberi de a-l edifica cum vă va plăcea. „Dacă sufăr azi, e fiindcă în trecut am violai legea. Singur sunt de blamat: cu calm şi curaj voi face faţă tuturor aparentelor nedreptăţi de care sufăr”. Iată limbajul

unui om care a înţeles situaţia sa. El îşi urmează drumul cu fruntea sus, răbdător faţă de prezent, fruct al trecutului fatal, plin de speranţă şi de încredere în liberul viilor pe care şi-l pregăteşte.

Omul depinzind de el însuţi, sigur de el însuţi, răbdător ţi curajos: iată rezultatul înţelegerii sănătoase a Karmei. Ne rămâne de văzut, în viitoarea noastră reuniune, pentru ce e legat omul de Karma şi cum îţi poate cuceri treptat libertatea.[25]

VTTI

KARMA

(urmare)

Am căutat să vă fac a înţelege că totul, în natura noastră intimă precum şi în împrejurările care ne înconjoară, e rezultatul Karmei noastre, a activităţii noastre, lată acum o lege care vă va permite să înţelegeţi mai bine funcţionarea Karmei în evoluţia umană.

Tendinţa naturală a oricărei cauze (sau a*activităţi*) *e de a-ţi prodxice imediat efectul său*. Dacă fac un gest cu mâna, undele vibratorii pusein mişcare de jur-împrejur, tind să afecteze într-o clipă toate fiinţele. Singură rezistenţa mediului (rezistenţă care implică o activitate sau cauză contrară) împiedică realizarea imediată. Cauzele tind deci să-şi producă imediat efectele lor, dar nu reuşesc totdeauna; de unde am putea crede că momentul actual purcede numai din momentul precedent. Aşa ar fi de fapt cazul, dacă noi nu am produce în orice moment cauze contradictorii, care, logic nu-şi pot produce efectele lor în acelaşi timp. Dacă introduc mina mea goală în foc. voi fi ars imediat. Dar dacă mă îngrijesc s-o ung mai dinainte cu o substanţă apărătoare (casucul unor plante din India), mâna mea nu va arde imediat: va trebui mai întâi ca unsoarea apărătoare să fie descompusă de caiduri. Deci efectul oricărei cauze trebuie normal să fie imediat: dar el e întliziat dacă mai e în joc o cauză contradictorie.

Această lege se manifestă în decursul întregii noastre vieţi. Fără răgaz, noi acumulăm cauze care tind totdeauna

25 Sf. Pavet (Galul. 6.7).

să ne înlănţuie producându-şi efectele lor de îndată ce ocazia se prezintă pentru aceasta. Dar atât de contradictorii sunt activităţile noastre, că abia dacă unele rare acţiuni se armonizează câteodată în noi. Adunăm deci, în decursul existenţelor noastre, sumedenie de cauze ale căror efecte nu se pot realiza încă. Aceste cauze constituie ceea ce am putea numi tehnic14 Karma acumulată” (în sanscrită: *sanchita karma*, karma latentă).

Din contră, Karma ale cărei efecte se manifestă actual în natura noastră, în caracterul nostru, în împrejurările noastre, etc., va lua numele de „Karma activă” sau „matură” (*parabdha karma*). Această porţiune a Karmei noastre determină orieniarea vieţii noastre prezente şi vom vedea mai departe cum se face selecţia.

În fine. Karma nouă, pe care o produc în fiece moment diversele noastre activităţi, ar pute) să se numească „Karma născândă” (*hiyamana karma*). După cum e compatibilă sau nu cu activităţile noastre prezente, ea se distribuie în una sau alta din cele două categorii precedente.

Exemplele sunt nenumărate, le intelnim la fiecare pas. Astfel germinarea grăunţelor este întârziată, în climatele noastre, de către zăpezile şi îngheţurile iernii. *Se fac* de obicei două recolte anuale în ţările unde nu este iarnă.

„Această Karmă reprezintă *puterea creatoare* a omului, garanţia libertăţii sale. Se va vedea mai departe cum, prin activităţile sale conştient dirijate, discipolul poate modifica *destinul* său (paradha) pini fi anulează complet. El poate de asemenea să aducă în activitate Karma sa *latenta* (sanchita) şi să se achite în câteva scurte încarnări de datoria care fără aceasta l-ar fi readus pe primint timp de nenumărate veacuri.

Noi trăim deci sub influenţa unui dublu ansamblu de Karma: unul aşteptând în umbra ocazia de a se manifesta, altul producându-şi în prezent efectele sale. Se concepe acum că, Karma acumulată poate să se raporteze de la o viaţă la alta din lipsă de ocazie şi să rămână latentă chiar

în timpul multor întrupări pentru a rodi în fine, ca grăunţele găsite în sarcofagele egiptene, de îndată ce sunt puse în condiţii prielnice.

Numai în această vastă rezervă trebuie alese cauzele destinate a guverna o încarnare particulară; cauze care, pentru a se putea manifesta împreună în existenţa care se pregăteşte, trebuie evident să nu fie mutual exclusive.

Cine va face deci această selecţie? Puteri pe care putem să le numim, dacă termenul vă place, legi selective. În fiecare moment, în natură, observăm legi analoage. Plantaţi un arbore şi înconjuraţi-l cu tot felul de ingrediente: arborele nu va alege din această masă decât ceea ce convine creşterii şi constituţiei sale; restul va fi înlăturat. Veţi vedea că tot timpul acolo unde există viaţă, există selecţie. Dar viaţa e peste tot şi în tot, viaţă sub diferite forme fără îndoială, dar tot timpul guvernată de legi selective. Omul nu face excepţie.

Ei bine, aceste legi pot de asemenea fi considerate ca agenţi, fiinţe, sau *domni subiectivi*. Căci între lege şi fiinţa care îi este agent; nu există nicio diferenţă esenţială. Nu puteţi şti nimic despre o lege, decât că ea e un mod de activitate metodică.[26]

Gândiţi-vă la o lege oarecare; nu o puteţi concepe decât sub formă de acţiune. Dar am văzut că acţiunea implică totdeauna un agent, o fiinţă. *obiect* ne apare ca acţiune (Karma) sau ca o *fiinţă* potrivit punctului de vedere în care ne aşezăm.

Cine dintre dumneavoastră mă cunoaşte? Când vă vorbesc, simţurile vă sunt afectate de către un ansamblu de activităţi al căror efect e numit de voi: sunet, culoare, etc. Care din aceste impresii sunt eu însumi? (n mine, ca în universul întreg, nu percepe ţi niciodată decât un

26 Si eu uitim de-a adăuga. la această rezervă. Karma acumulată dc către fiinţa Intr-o perioadă cart urmează dupi fiecare moarte fizici. Acesta este un factor dintre cei mai importanţi, pentru că, prin activităţile sale pe plan mental ţi «trai, omul transmută In aptitudini bune ţi rele sforţările spirituale şi dorinţele egoiste chiar ale existenţei sale terestre. (Am văzut că se poate produce Karmâ noua cind şederea pe planul astral este prelungită prin mijloace anormale).

ansamblu de activităţi ordonate, nu percepeţi decât *o lege*. Peste tot fiinţa vă scapă, afară de in Dacă în cazul meu, conchideţi, prin analogie, existenţa unei *fiinţe*, ce drept aveţi, în celelalte cazuri să conchideţi altfel? Legile naturii nu sunt din punctul vostru de vedere decât activităţi metodice, o ştiu bine; dar dacă le luaţi în ansamblul lor, dacă încercaţi să vă situaţi în punctul lor de vedere subiectiv, aţi putea pe drept să le consideraţi ca *fiinţe*. *Legea universală fi Fiinţa universală sunt una*.

Ca toate celelalte legi, legile selecţiei karmice sunt, subiectiv, fiinţe. În sanscrită, aceste Fiinţe sunt numite în mod colectiv *Lipikas*, adică cei care înregistrează, cei care ţin socotelile universului. Ideea creştină a Fiului pus de-a-dreapta Tată lui, judecând oamenii potrivit faptelor lor şi repartizând pe fiecare la locul pe care îl merită, pare a fi un ecou al acestei doctrine. O astfel de fiinţă nu e în adevăr mâna dreaptă a Tatălui, agentul legii, identic legii însăşi, administrator şi vice-rege al universului?

Oricum ar fi, *Lipikas*, sau legile selective, aleg în Karma individului elemente capabile de a se armoniza împreună în aceeaşi încarnare; şi aceste elemente determină linia după care fiinţa trebuie să se mişte, dacă nu ia nicio iniţiativă spontană.

În fiece moment voinţa omului poate introduce noi factori în ecuaţia vieţii sale, modificând fără încetare rezultanta Karmei trecute. Aceasta e tocmai diferenţa esenţială dintre regnurile inferioare şi om. În regnurile inferioare în care voinţa individului nu e încă dezvoltată, fiinţa e irevocabil împinsă pe linia trasată de-ătre activităţile. sale anterioare; că e legată de destin. Dar voinţa năsemdă a omului ajunge pentru a schimba acest destin în libertate, căci de la apariţia sa, că îi dă facultatea de a modificg în fiece moment direcţia ce rezultă din Karma trecută. Cum a spus atât de bine Edgar Poe: „Dumnezeu, Inlânţuind strâns natura prin destin, dădu voinţei omului libertatea. Omul care nu are voinţă e necontenit sclavul ursitei, ca animalul”.

Întrezărim aici soluţia problemei tulburătoare, atât

de complexă în aparenţă, a fatalismului şi a liberului arbitru. Opoziţia acestor doi termeni nu e decât aparentă, amândoi sânt relativ adevăraţi. Necesitatea este partea fiinţelor care nu au voinţă proprie; ele sunt fatal destinate să facă unele lucruri.

Cei care au o voinţă pot modifica mai mult sau mai puţin necesitatea după forţa acestei voinţe şi întrebuinţarea pe care ştiu a o face. În fine, fiinţele în care şi voinţa şi înţelepciunea sunt dezvoltate, acelea sunt complet libere. Astfel, toate soluţiile atât de diverse pe care le poate priţni problema sunt adevărate fiecare la locul ei. Există-libertate absolută, dar numai pentru omul care cunoaşte adevărul; există libertate relativă pentru acela care şi-a dezvoltat voinţa până la un oarecare punct; În fine, există inflexibilul destin care leagă tot ce nu are voinţă.

Înţelegeţi bine aceasta: voinţa voastră crescândă vă permite să modificaţi, până la un oarecare punct, destinul vostru; şi dacă dobândiţi înţelepciunea, veţi putea anihila complet imensa îngrămădire de Karma, acumulată de voi înşivă în decursul veacurilor, s-o prefaccţi în cenuşă şi să vă eliberaţi, în sfârşit, de aceste lanţuri care par eterne. *Cunoaşteţi adevărul* „a spus Christos, şi *vă va face* liberi.

Dar ce este acest adevăr eliberator, dacă nu Unica Realitate, Sat, a cărei identitate, realizată în sine de către fiinţa ajunsă la capătul lungului său pelerinaj, este exprimată în cuvântul suprem: „Eu sunt ACELA”.

„În lume nu există decât această Realitate Unică şi eu sunt identic cu Ea; sau în limbaj creştin: „Eu şi Tatăl meu Lâna sunteni.

Acesta e ultimul adevăr. El a fost admirabil definit, în următorii termeni, de către un mare filosof al Indiei: „Adevărul pe care mii de volume l-au comentat, vreau să-l exprim într-o jumătate de verset: *Brahman, Absolutul. singur e adevărat. Universul pururi schimbător este*[27]

nereal; existenţa lui nu e deck relativă, iar omul, în esenţa lui, e Dumnezeu, Nimic altceva”.

27 Sau dite cslc unit in mod conştient cu Principiul.

Scopul evoluţiei este deci pentru om, deplina realizare a *Divinităţii Sale esenţiale*, identificarea fiinţei sale cu Realitatea Unică. Acesta-i sensul cuvântului*noaşte* pe care îl întrebuinţează Christos când spune: *Cunoaşte-ţi adevărul*...

Suprema unire realizată, omul e definitiv eliberat de legăturile cauzalităţii; mântuirea sa e îndeplinită, mântuire al cărei unic mijloc e această supremă unire. Aceasta a fost învăţătura tuturor învăţătorilor.

Omenirea urcă spre scopul său într-o sublimă ierarhic, în care libertatea creşte în proporţia înţelepciunii.

Acestea sunt, scurt rezumate, cele tiieva idei indispensabile pentru înţelegerea Karmei. Singurul adevăr care subzistă totdeauna e inviolabila *a cauzalităţii* în ceea ce priveşte fatalismul, el nu e absolut adevărat; el nu are existenţă reală decât pentru cei care nu au deloc activitate proprie. Cea mai mică voinţă ajunge să schimbe orientarea vieţii fiinţei, nu fără lege sau contra legii, ci cu ea şi chiar *graţie* ei. Dacă evoluţia noastră întreagă nu ar fi guvernată de lege, cum am putea noi oare, în toată siguranţa, să lucrăm pentru eliberarea noastră? Dacă nu am şti că, din susul în josul scării, atare cauză produce atare efect, cum ne-am putea noi orienta paşii spre locaşul păcii eterne? Legea singură ne garantează libertatea. În virtutea legii, cauzele de robie produc robia, dar când aceste cauze încetează de a fi produse prin noi, însăşi această lege vine infailibil să sfarme lanţurile noastre. Legea este peste tot şi în tot. A o nega înseamnă a deschide porţile hazardului. Ori hazard, nu e decât un cuvânt făurit de ignoranţă; în vocabularul înţeleptului acest cuvânt niciodată nu a existat.[28]

Urmează de aici că graţie legii, graţie Karmei, voinţa şi înţelepciunea pot să ne libereze. Dar atunci nu e Karma cea care ne leagă? Nu, desigur; Karma nu e decât roata cauzelor şi a efectelor, roată care se învârteşte fără răgaz din dimineaţa până în seara universului. *ce ne leagă de această roată suntem noi înşine*; *dorinţele noastre*

28 Cu alţi termeni, pc planul Realităţii, a şti şi a fi sînt una.

lanţurile noastre, Dorinţele noastre sunt gândiri, forţe care îmbracă în lumea astrală forme reale şi tangibile. Aceste forme nu le zăriţi, dar acela ai cărui ochi sunt deschişi, le vede lansate spre cele patru unghiuri ale lumii materiale de către aspra voinţă a omului ambiţios.

Deci dorinţa trebuie suprimată, dacă voim să tăiem legătura care ne ţine de roata naşterii şi a morţii. Dorinţa nu o putem suprima decât eliminând total egoismul, noţiunea separativităţii. „Eu sunt aici, tu eşti aici; acest obiect e distinct de noi doi: pentru ca să-l am eu, trebuie să nu-l ai tu... *; de aici se naşte invidia, gelozia, toate urile. Eu nu pot dori decât ceea ce e diferit de mine însumi, ceea ce e în afară de fiinţa mea; şi dacă ştiu că obiectele conştiinţei mele sunt în mine şi că în mine e esenţa tuturor lucrurilor, dorinţa cade de la sine şi lanţurile pier.

Eliberarea totală implică înţelepciunea perfectă; până când această înţelepciune va fi realizată în noi, nu putem decât să orientăm viaţa noastră potrivit rezultantei cele mai favorabile, lucrând fără încetare la suprimarea treptată a egoismului, la distrugerea zidului care ne separă de fraţii noştri şi de Dumnezeu. *viaţă dezinteresată e condiţia absolută a creşterii*. Aici apare vanitatea ştiinţei umane, a ştiinţei pur intelectuale. Câţi oameni instruiţi trec prin viaţă asemenea „catârului încărcat cu cărţi” de care vorbeşte poetul hindus! Mânia, ambiţia, egoismul, trebuie eliminate dacă năzuiţi după înţelepciune; aşa veţi dezvolta treptat potenţialităţile Divine care vor risipi în voi vălul iluziei. Inima curată străbate Cerul şi Infernul”, a spus autorul *Imitaţiei* Nimic nu e mai adevărat. De asemenea, amintiţi-vă cuvântul Evangheliei: „Fericiţi cei cu inima curată, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”. Vai! Câţi sunt aceia care vin la noi împinşi de ceva mai mult decât simpla curiozitate?

Nu e, printre dumneavoastră, nimeni adus de dorinţa puterilor psihice? şi ambiţioşi de asemenea, de o ambiţie mai subtilă, mai extinsă, mai periculoasă adeseori şi mai ales pentru ei înşişi decât cupiditatea vulgară a omului material! Alţii vin să vadă un om îmbrăcat în alb care le va

da pentru câteva zile un subiect de conversaţie.

Foarte mic e numărul acelora care au ca ideal puritatea vieţii, puritatea caracterului, dezinteresarea absolută. A fi gata la tot pentru a ajuta omenirea fără a visa măcar la propria creştere: aceasta pare aspru multora. Dar dacă, nemulţumiţi numai a auzi cuvântul filozo Cei orientale, veţi voi să o puneţi în practică, această dezinteresare absolută e prima condiţie indispensabilă, cheia de aur fără de care bateţi în van la poarta misterelor. Sunteţi voi gata la această renunţare totală? Dacă nu sunteţi, învăţăturile mele nu sunt pentru voi decât fraze goale, nimic mai mult: ora voastră nu a sosit încă. Dacă mai târziu se face lumină în spiritul vostru, poate vă veţi aduce aminte…

Până aici am căutat să înţelegem viaţa. Examinarea noastră rapidă ne-a permis să concludem existenţa unei realităţi unice, în afară de care totul nu e decât umbră trecătoare. Omul e în mod esenţial una cu Dumnezeu. Geme acum în mizerie, pentru că e orbit de vălul iluziei. Dar divinitatea sa potenţială se ve revela când va fi lepădat iluzia şi se va fi liberat de imensul lanţ al Karmei, lanţ pe care el însuşi şi l-a făurit în trecut prin acţiunile sale, prin vorbele sale, prin gândurile sale. Iată scopul. Vom vedea în viitoarea şi ultima noastră prelegere, cum putem lucra conştient la realizarea lui prin organizarea activităţilor noastre.

NOTĂ.

Uncie persoane care acceptă doctrina Karmei, dar nu o înţeleg, devin cu inima împietrită, „Dacă acest om suferă, zic ele, e fiindcă a meritat să sufere. Pentru ce să-l ajut?” La aceasta aş putea răspunde că dacă acest om a avut prilejul să fie ajutat de dumneavoastră, e că a meritat să fie ajutai; şi că, dacă conştient aţi lăsat să treacă această ocazie de a-i face binele, v-aţi făcut vinovaţi. Şi totdeauna ne e posibil să ajutăm pe aproapele nostru să-şi schimbe orientarea vieţii. Dacă nu-i putem aduce ajutor material (şi e preferabil uneori de a nu o face) cel puţin gândurile noastre pot să-i aducă un sprijin moral care, deşi e

invizibil, nu e mai puţin real. Nu pierdeţi niciodată din vedere definiţia binelui şi a răului; nu ajutaţi cu *adevărat* pe semenii voştri decât ajutând la evoluţia *reală* a fiinţei lor *reale* oricare ar fi de altminteri aparenţele.

În rezumat, *Karma* nu ne dispensează deloc să ajutăm pe semenii noştri, după cum nu ne împiedică să ne ajutăm pe noi înşine.

DL

CĂRAREA DESĂVÂRŞIRII

Până aici am căutat să înţelegem, într-un chip foarte elementar, partea teoretică a acestei vaste filosofii, învăţată de atâtea secole în India. Vom căuta astăzi să ne facem o idee de aplicarea sa practică. V-am spus, începând acest curs, că filosofia indiană e o ştiinţă experimentală; o repet încă o dată. Înţelepciunea strămoşilor mei nu se aseamănă deloc cu filosofia speculativă a Europei moderne, vast monument de ipoteze intelectuale bazat pe câteva date adunate numai din planul fizic. La noi, speculaţia nu joacă decât un rol secundar. Convingerea intelectuală îşi are totuşi locul său în filosofia noastră, căci importă mai întâi să concepi probabilitatea logică a teoriilor învăţate. Această convingere este întărită apoi prin mărturia înţelepţilor care au văzut şi verificat prin ei înşişi.

Dar această convingere intelectuală nu e decât o fază preliminară, o introducere la filozofia-înţelepciune a Orientului, care nu începe realmente decât din punctul unde se opreşte filosofia modernă. Căti, dacă noi nu decidem, cu toată dificultatea întreprinderii, să urmăm prin noi înşine calea pe care ne-au devansat aceşti înţelepţi a căror mărturie unanimă a întărit credinţa noastit, se în tem condamnaţi la stagnare perpetuă: „Credinţa fără fapte e într-adevăr o credinţă moartă”.

Această credinţă preliminară, concluzie la studiul ocult schiţai în conferinţele precedente, se rezumă în câteva cuvinte:

O singură Realitate în univerorice lucru existent nu e decât manifestarea fenomenică a realităţi.

Eul omuluiesenţial identic cu Acela.

Scopul vieţii: realizarea în fapt a acestei esenţiale.

Mijlocul de a atinge acest scop, iată ceea ce trebuie să ne preocupe astăzi. Chiar definiţia însăşi a obiectului nostru ajunge să ne indice condiţia fără de care nu-l putem realiza.

Aceste trei cuvinte: *progres spre*, ne dau imediat cheta dublă care ne deschide intrarea „căii înguste”.

1. *Progres*... Am văzut că legea universală e activitatea (Karma): activitatea e identică fiinţei. Dacă noi nu putem *exista* fără a acţiona, cu atât mai mult nu putem.

Dacă suntem aici astăzi, e fiindcă activităţile noastre se armonizează cu acelea ale mediului în care trăim. Pentru a schimba, pentru a ne ridica sau coborî, ne va fi destul să acţionăm diferit „Cine se aseamănă, se adună, spune proverbul: dacă, în mediul în care suntem, modificăm activităţile noastre potrivit mediului în care dorim să fim, vom fi duşi fatal, prin forţa lucrurilor, spre acest nou mediu.

Pentru unii, aceasta e un fapt de experienţă. De altminteri, părţile fiinţei noastre se dezvoltă printr-o întrebuinţare-metodică a activităţilor noastre şi natura noastră morală ascultă de această lege, întocmai ca organizarea noastră mentală sau musculară. Lenevia e stagnare, moarte. Pentru a creşte trebuie să fim activi, altă metodă nu exista”.

Această credinţa preliminară, concluzie la studiul ocult schiţat în conferinţele precedente, se rezumă în câteva cuvinte:

O singură Realitate în uniters; orice lucru nu e decât manifestarea fenomenică a acestei

Eul omului, esenţial identic cu Acela.

Scopul vieţii: realizarea fapt a identităţi esenţiale.

Mijlocul de a atinge acest scop, iată ceea ce trebuie să ne preocupe astăzi. Chiar definiţia însăşi a obiectului nostru ajunge să ne indice condiţia fără de care nu-l putem realiza.

Aceste trei cuvinte: *progres spre*, ne dau im ediat

cheia dublă care ne deschide intrarea „căii înguste".

1. *Progres*... Am văzut că legea universală e activitatea (Karma): activitatea e identică fiinţei. Dacă noi nu putem *exista* fără a acţiona, cu atât mai mult nu putem *progresa*. Dacă suntem aici astăzi, e fiindcă activităţile noastre se armonizează cu acelea ale mediului în care trăim. Pentru a schimba, pentru a ne ridica sau coborî, ne va fi destul să acţionăm diferit. „Cine se aseamănă, se adună", spune proverbul: dacă, în mediul în care suntem, modificăm activităţile noastre potrivit mediului în care dorim să fim, vom fi duşi fatal, prin forţa lucrurilor, spre acest nou mediu.

Pentru unii, aceasta e un fapt de experienţă. De altminteri, părţile fiinţei noastre se dezvoltă printr-o întrebuinţare metodică a activităţilor noastre şi natura noastră morală ascultă de această lege, întocmai ca organizarea noastră mentală sau musculară. Lenevia e stagnare, moarte. Pentru a creşte trebuie să fim activi, altă metodă nu exista.

re

2... Spre Unitate. Diversitatea exista pe toate planurile manifestării, şi nu există deeft pe aceste planuri. Pentru a merge spre scop, spre Unitate, această diversitate trebuie să dispară; în alţi termeni, trebuie să eliminăm egoismul naturii noastre. O viaţă dezinteresată e deci de asemenea o condiţie absolută a creşterii noastre. Egoismul, instinctul separativităţii, nu va putea nicicând determina poziţia noastră decât în regiunile diversităţii. Pentru a atinge punctul central, trebuie în mod imperios să renunţăm la această idee de separaţie. Egoismul e cel care produce dorinţa, unul nu merge fără celălalt; şi dorinţa e cea care ne leagă de obiectele separate, care ne ţine, funie puternică, de roata naşterilor şi a morţilor. Dorinţa orbeşte discernământul şi ne conduce în această împărăţie a iluziei, unde totul e văzut anapoda, în acest inexplicabil labirint al timpului şi spaţiului, în care orice lucru pare diferit de orice alt lucru.

Dorinţa trebuie deci să fie suprimată dqcă vrem să

cunoaştem adevărul şi să ne cucerim libertatea.

Iată deci, net rezumată, dubla condiţie a creşterii fiinţei spre perfecţiune: *aprin acţiune* – *fără egoism, fără dorinţă*; căci egoismul naşte dorinţa şi dorinţa produce suferinţa, tristeţea, tot bagajul mizeriei. Dar egoismul însuşi nu e decât rezultatul, igno rării acestui fapt: că nu există în lume decât o singură realitate şi că în mod esenţial „Eu sunt ACELA11. – „Tu eşti ACELA”, tu biet sclav al iluziilor tale, mort care-ţi plângi morţii în deşertul vieţii; tu eşti în esenţă Dumnezeu. Dacă ai putea să gravezi în inima ta acest adevăr, vei vedea căzând de la sine limitările iluzorii care produc tristeţea ta şi suferinţele tale. Ignoranţa ta e cauza egoismului tău; egoismul tău e cauza mizeriei tale. Când va fi realizat în tine cuvântul identităţii, vei putea, Om desăvârşit, să spui ca şi Christos: „Tatăl meu şi Eu suntem una”. Dacă nu e acesta scopul pe care ţi-l indică învăţătorul.

pentru ce deci vă spune, ţie şi semenilor tăi: „Fiţi desăvfrşiţi precum Tatăl ceresc desăvârşit este”? Gândeşti tu decât că îţi propune imposibilul? Ai îndrăzni tu să spui că e zadarnic cuvântul său?

Cauza ultimă a tuturor mizeriilor noastre este deci ignoranţa, ignorarea faptului că noi suntem una cu Totul. Această ignoranţă trebuie să fie suprimată prin expansiunea treptată a conştiinţei noastre; aceasta e ceea ce înţelegem noi prin creşterea omului. Omul nu diferă de animal, animalul de plantă, deeft prin gradul de evoluţie a principiului conştient. Divinitatea, identică hi însăşi, doarme ascunsă în sânul pietrei reci. Treziţi-o pas cu pas şi pe măsură ce va „evolua”, neschimbătoare în esenţa sa, dar *manifestându-se* din ce în ce mai mult prin *vehicule* din ce în ce mai perfecte, veţi vedea piatra transformându-se în plantă, planta în inimal, animalul în om, omul în fine în înger, în învăţător, în Christos. Şi sublima ierarhie se continuă dincolo de orice concepţie ce ar putea fi prinsă de meschinele noastre inteligenţe, până la tronul negrăitei Divinităţi total *manifestate*. Astfel, de la un capăt la altul creşterea nu este altceva decât eliberarea treptată,

dezvoltarea Puterii Divine în întregime, latentă în orice formă creată Aceasta e semnificaţia termenului „evoluţie”. Şi această *evoluţie* nu e decât continuarea logică, a celui de al doilea act al creaţiei divine, rezultatul necesar *involuţiei* prin care „Cuvântul trup s-a făcut”, prin care Fiinţa Unică şi universală s-a înfăşurat în chip lainic până a produce această supremă iluzie: *planul fizic*. (*8*)

Şi această eliberare, această evoluţie, pe toate treptele scării, e produsă de activitate. Acţiunea şi reacţiunea provoacă manifestarea a tot ce există latent în fiinţă. Chiar simţurile noastre, nu s-au dezvoltat prin acţiunea puterilor exterioare asupra noastră? Ştiinţa admite că funcţia creează organul; când funcţia încetează, organul se atrofiază; martori sunt peştii orbi din lacurile subterane ale Americii. Activitatea e deci indispensabila, şi pentru că recunoaştem că orice creştere *ulterioară*, superioară stării noastre de oameni individuali, trebypt să tindă, nu spre diversitate, ca în regnurile inferioare, ci spre unitate, această activitate trebuie în mod necesar să coexiste cu distrugerea egoismului şi a dorinţei care îi e consecinţa. Deci acestea sunt cele diouă elemente pe care trebuie să le combinăm în natura noastră; elemente care par contradictorii la prima vedere, pentru că cea mai mare parte a oamenilor nu sunt îndemnaşi la activitate decât de dorinţă, şi suprimarea în ci a motorului esenţial, echivalează precis cu încetarea oricărei activităţi proprii. Această antinomie trebuie totuşi să fie rezolvată, sub sancţiunea renunţării la orice extensiune a conştiinţei omeneşti în regnurile transcendente ale universului. În proporţia hi care veţi şti să mânuiţi această cheie dublă a înţelepciunii, veţi creşte ca o floare sub mângâierile soarelui, fără a avea măcar gândul creşterii. Acesta e primul pas al oricărui învăţământ practic. Dacă voiţi să verificaţi prin voi înşivă realitatea lumii transcendente, trebuie să vă dezvoltaţi conştiinţa, să transferaţi treptat starea voastră conştientă în principiile din ce în ce mai înalte din care se compune natura noastră atât de complexă; şi pentru aceasta trebuie, rămânând totuşi

deplin activi, să vă purificaţi în întregime de orice pată a egoismului, „Fericiţi cei cu inima curată, spune Christos, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”. Nimic mai adevărat; nicio sforţare nu poate fi desigur încercată dacă acest prim pas, *purificarea*, sau distrugerea egoismului, nu este îndeplinită. E un punct asupra căruia nu voi înceta să insist, chiar dacă ar trebui[29]

să mă repet de o sută de ori. Găsesc peste tot oameni care doresc creşterea, care voiesc & a vadă lucrurile hiperfizice şi să pipăie ca realităţi tangibile adevărurile transcendente ale universului. Foarte bine; dar ei par să-şi închipuie că vor obţine toate acestea într-o zi sau două, prin vreun procedeu misterios... E o eroare deplorabilă. Fără purificarea prealabilă, nu veţi putea cunoaşte nimic din regnurile superioare ale naturii.

Mă înşel: veţi putea prea bine lua contact până la un anumit punct cu lumea astrală; dar un şarlatan oarecare poate face la fel. Cu toate puterile voastre psihice nu veţi putea valora mai mult decât simplul jongler al Indiei, care merge din stradă în stradă arătându-şi scamatoriile sale. Filosof nu puteţi fi, până nu vă *purificaţi* natura voastră prin activitate dezinteresată, prin distrugerea egoismului. Căci voi doriţi să cunoaşteţi ultimul principiu, unitatea primă şi ultimă; şi această unitate este inaccesibilă fiinţei în care subzistă cea mai mică noţiune de separativitate. Unitatea este pe planul Atmic; pe toate celelalte planuri domneşte diversitatea. Cum vreţi să atingeţi unitatea fără a elimina din natura voastră tot ceea ce vă separă de celelalte fiinţe?

Astfel, dezinteresarea se impune discipolului, nu pentru raţiuni de vagă sentimentalitate, ci ca o necesitate riguroasă şi ştiinţifică/Amintiţi-vă comparaţia matematică pe care am adoptat-o într-o conferinţă anterioară. Ca

---

29 Egoismul este necesar, îşi arc locul său, ca orice lucru de altfel. Datorită lui este formali individualitatea omenească, extrema limit! a diferenţierii. Această limită atinsă, egoismul trebuie eliminat, căci el nu mai arc rost să existe. Din bine, cum era, devine un rău. un obstacol pentru evoluţia ulterioară a fiinţei.

razele de lumină provin fiinţele din soarele central unic. Atâta timp cât ele sunt în afară de centru, pe una din circumferinţe, au noţiunea unei raze separate ce se leagă de centru. Dar dacă voiesc să atingă însuşi centrul, ele trebuie să renunţe la orice idee de separare, pentru că în centru toate razele converg, pentru că în centru toate fiinţele sunt una.

Dacă profund pătrunşi de această idee de unitate ne vom continua în lume existenţa noastră activă, vom vedea starea noastră conştientă înălţându-se treptat, până la lumea astrală ale cărei obiecte ne devin din ce în ce mai clar perceptibile. Apoi, pe măsură ce ne exercităm puterile noastre de activitate dezinteresată, conştiinţa noastră se ridică succsesiv în planurile Manasului inferior şi superior. Pe acest din urmă plan (Manas superior) începem să percepem *abstracţiunile* de neînchipuit, drept obiective pentru conştiinţa noastră normală. Pe acest plan *triunghiularitatea*, care se manifestă aici jos, prin toate triunghiurile diferite pe care le putem concepe, ne apare ca un obiect unic şi distinct De aceea acest plan e numit în sanscrită *Arupa*, „fără formă”, pentru că aici există *arhetipurile*, ideile abstracte care se manifestă pe urmă sub toate formele concrete ale planurilor inferioare. Trecem apoi conştient în planul Buddhic, sau lumea spirituală, unde avem perceperea simultană a uniunii şi a separării; e o stare imposibil de descris, stare de nespusă beatitudine, în care noţiunile de Unitate şi Individualitate subzistă laolaltă, unde noi suntem în acelaşi timp noi înşine şi tot ceea ce există. Pe acest plan omenirea, încă divizată pe planul Manasic superior, există ca un tot unic. Aici e baza reală şi palpabilă a umane, cheia solidarităţii noastre. Când în fine conştiinţa noastră se ridică în planul Nirvanic, în planul Maha Alma. suntem, în mod identic, inima şi centrul oricărei fiinţe şi oricărui lucru: suntem definitiv eliberaţi de iluzia dublă a timpului şi a spaţiului, iluzie care nu poate exista decât pe planurile pluralităţii.

Aceasta ascensiune a conştiinţei noastre nu e posibilă, o repet, decât printr-o *activitate pură, ferită de*

orice egoism.

Purificarea e primul pas fără de care e mai mult decât inutil de a vorbi de gânduri superioare, de înţelepciune adevărată. Puteţi, desigur, să citiţi intelectual multe cărţi, să produceţi multe opere şi să deveniţi un obiect de admiraţie pentru intelectul uman; dar, dacă nu veţi elimina egoismul, niciodată nu veţi avea înţelepciunea.

Rămâne de văzul cum vom reuşi să combinăm puritatea absolută, absenţa dorinţei şi a egoismului, cu activitatea necesară creşterii. Căci am spus-o, mulţi inşi, văzând oamenii din jurul lor mişcaţi aproape exclusiv de către dorinţele lor, nu concep la prima vedere, posibilitatea acestei împăcări. Admit că problema trebuie să rămână încă multă vreme insolubilă pentru acei care aparţin „celeilalte" părţi din omenire, atât de elocvent numită „cei morţi" de unii mistici. Dar pentru cel ce caută înţelepciunea, pentru cel ce vrea să se apropie de filosofia transcendentă, e posibil să fie perfect activ renunţând la toată dorinţa.

Pentru aceasta, două metode principale ni se oferă: două drumuri, două cărări, cum spun misticii hinduşi:

I. Cărarea cunoaşterii abstracte;

II. Cărarea devoţiunii concrete.

Aceste două cărări duc, deopotrivă, la purificare. Amândouă sunt dar indicate de către Preafericitul Krishna în Bhagavad Gītā.

I. Să luăm în primul rând *cărarea cunoaşterii abstracte*, Să ne reamintim aici că cosmosul e un ansamblu de activităţi organizate. Toată diversitatea universului manifestat nu consistă decât în *nume şi formă*, sau mai bine, în *Karma*, sau *activitate*, manifestându-se în nume, în formă. Cum v-am spus, analizaţi un obiect oarecare: nu veţi găsi în el decât un ansamblu de activităţi care vă apar sub un nume. Nimic altceva decât aceasta bi întreg universul.

Dacă ne dăm socoteală precis de faptul că universul este un ansamblu armonic de activităţi, că orice lucru depinde de orice alt lucru, vom ajunge uşor să conchidem

că activităţile noastre trebuie să fie în armonie cu acelea ale universului, dacă voim să subzistăm ca parte a acestui univers şi să ne păstrăm existenţa. Eul nostru nu este detii un ansamblu specializat şi complex de activităţi, ocupând un loc particular în ansamblul general al activităţii cosmice. Şi pentru a subzista, activităţile speciale care constituie eul nostru trebuie să fie în armonie cu activitatea generală a universului. Cu alţi termeni, legea fiinţei noastre trebuie să se conformeze legii universale.

O comparaţie foarte simplă, pe care am indicat-o în altă parte, vă va ajuta să înţelegeţi lucrul acesta. E suficient a considera evoluţia universală din punct de vedere muzical, concepţie de o justeţe perfectă, după cum am văzut. I ndividul poate atunci să fie privit ca nefiind decât un instrument particular în imensa orchestră a universului. Toate mişcările noastre produc un *sunet* real, cu toate că scapă simţurilor noastre *fizice*. Şi acest sunet individual trebuie să se armonizeze cu sunetul universal, sub pedeapsa de a fi un agent de discordie sau de disonanţă şi de a fi condamnai, ca atare, la dispariţie. Dacă concepem net această idee a ierarhiei organice a universului, oricare ar fi punctul de vedere[30]

adoptai, urmează logic că trebuie să trăim în armonie cu acest rest.

Filosoful caută deci să recunoască poziţia sa în univers, poziţie determinată în activitatea universală, de activitatea sa individuală, sau Karma sa. „Locul meu este aici. Îţi zice el. pentru că sunt aici. Să vedem care sunt activităţile de desfăşurat, operele de îndeplinit pentru a menţine, în poziţia mea actuală, armonia cosmosului, în punctul pe care îi ocupH. Şi atunci el va lucra fără a se gând» la şi aceasta» pornind dintr-un punct de vedere pur abstract

„S3 se armonizeze deci acest microcosm, acest mic

30 AdicS alunei tind vj formaţi o idee, in realitate, nume ţi form! tint una din numirile ce servesc sâ araic dualitatea universali a universului manifestat (spirit-materie, viaţi-eorp etc.), dualitate care nu fneetează deck în clipa pralayci tind totul intri în tin

ansamblu de activităţi numit *eu*, cu macrocosmul, cu marele ansamblu de activităţi din care el nu e deci; un element component. Să nu rămână leneş, în timp ce întreg universul freamătă, ci să lucreze totdeauna armonic, în echilibru cu mediul în care se află". Înţeleptul poate realiza astfel perfecta abnegaţie* dorinţele fiinţei separate nu mai există pentru el, căci el nu cunoaşte decât legea de armonie universală, identică, după cum vom vedea, „Voinţa Tatălui".

Dar nu trebuie să ascundem dificultatea lucrului înfăţişat din acest punct de vedere abstract. Toate aceste idei generale par vagi celor mai mulţi. Abstracţiunea nu are nicio înrâurire asupra voinţei obişnuite, ea nu o poate stimula. De cele mai multe ori, omul „cu idei generale" nu e decât un frazeur; nu se găsesc la el decât vorbe sonore şi goale; acţiune, deloc. Există totuşi inşi care muncesc serios din acest punct de vedere abstract, dar ei sunt rari. Majorităţii oamenilor îi trebuie ca mobil un ideal concret: şi un astfel de ideal este înadins acordat celor care urmează cărarea devoţiunii.

II. Această *cărare a devoţiunii* a fost net trasată în lumea occidentală prin învăţătura lui Christos. Creştinismul e în mod esenţial devoţional.

Am văzut cum unul şi acelaşi lucru poate fi considerat din două puncte de vedere diferite, în mod obiectiv şi în mod subiectiv, ca *lege şi ca fiinţă*. Universul întreg poate fi considerat din punct de vedere abstract, ca *lege* din punct de vede re concret ca *fiinţă* universală, agent al legii pe care o manifestă.

Şi notaţi bine că *lucrul* considerat este identic în cele două cazuri: numai punctul de vedere diferă. Dacă vă daţi bine seama de aceasta, veţi vedea că între religiile cele mai opuse în aparenţă, nu există deloc diferenţă esenţială. Forma esenţial abstractă se găseşte în Buddhism. Forma esenţial concretă, devoţională, este învăţată de către Creştinism. *Legea* singură de o parte; de cealaltă *Creatorul* şi voinţa sa atotputernică. Înţeles bine, combină una şi alta; el vă arată că amândouă au dreptate: pentru ce

atâta discuţie? E ceea ce învaţă Krishna în Bhugavad Gita (XII, 2 – 7):

— Aceia a căror gândire e fixată asupră-Mi şi care, totdeauna armonizaţi. Mă adoră, înzestraţi cu suprema credinţă, aceia, după părerea Mea, sâni cei mai înaintaţi în Yoga;

— Aceia care adoră pe cel Indestructibil, cel Invizibil, cel Nemanifestat. Omniprezent, de Negândit. Imuabil, Etern;

— Cu simţurile lor stăpânite prin renunţare, cu judecata lor totdeauna echilibrată, nedorind Uecât bunăstarea tuturor fiinţelor, aceia de asemenea vin la Mine.

— Mai mare este dificultatea pentru acei a căror gândife e fixata asupra Celui Nemanifestat; căci pentru omul în trup. *cărarea Celui Nemanifestaţegreu de urmat*.

— Dar acei. În adevăr, care renunţa la orice acţiune în Mine, şi fac din Mine scopul lor suprem, acei a căror devoţiune meditează numai asupra Mea, fără niciun alt ideal.

— Pe aceia, o Partha (Arjuna), nu întârzii deloc să-i scap din oceanul morţii şi al existenţei (condiţionate) …

Divinul învăţător ne-o spune clar. Un scop *Unic* şi două căi pentru a-l atinge: de o parte, cărarea *abstracţiunii* dificilă şi anevoioasă, pentru micul număr; de alta. cărarea *devoţiunii*, deschisă oricărui om de inimă. Şi această metodă devoţională nu zice nicicând: „Legea”, ci zice „Domnul”. Peste lot entităţi: Legea supremă devine „Tatăl”; Karma este augusta şi nepătrunsa sa voinţă; apoi vine Fiul. Mama, Şfintul Duh, Spiritele dinaintea Tronului. Arhanghelii. Îngerii. Ori. din punct de vedere abstract» toate aceste fiinţe, *fără asschimba ceva*, nu sunt deţii diversele aspecte ale *activităţii universale*.

Metoda devoţională are deci mari avantaje, căci propune inimii umane, în locul unei legi aride şi abstracte, concepţii tangibile, oferind astfel punerii în lucru a activităţi lor sale dezinteresate o bază mai solidă şi mai sigură.

Mai întâi, în locul Karmei. avem un Dumnezeu per[31] «mal: acesta e perfect pentru că, considerata subiectiv, Karma e tot aşa de conştientă ca dumneavoastră şi ca mine. Apoi avem „Fiul lui Dumnezeu” întrupat, cea mai înaltă manifestare a Divinităţii. Una sub formă umană. Toţi suntem manifestări ale Divinităţii, pentru că, în Universul întreg, nu e nimic altceva decât ACELA. Singur *gradul* manifestării variază după *forma* ce se manifestă. Şi forma cea mai înaltă care poate exista pe planul fizic, aceea în care unicul se revelează cel mai mult» e forma *Omului clesăvârşit*, a lui *Christos, a Fiului lui Dumnezeu** sau, cujn ar spune hindusul, a lui *Mahatma* a frivdâcitorului*. Aceasta e fiinţa pe care religia devoţională ne-o oferă ca intermediar între Om şi Dumnezeu, intermediar nu fictiv şi simbolic, ci ştiinţificeştem*/, căci omul a cărui conştiinţă atinge planul *Ātma*, este identificai cu Divinitatea. *Învăţotorul* este Acela ce Este în inima a tot ce există. El, cel *Identic*, are singur dreptul de a spune: „Eu sunt ACELA. Tatăl meu şi Eu Una suntem”.

„Eu sunt calea...” Prin acest Om-Dumnezeu. prin acest ideal sublim, religia devoţională ne va conduce la aceeaşi activitate dezinteresată, liberatoare, pe care o realiza adineaori înţeleptul pe cărarea abstracţiunii, consacrându-se ordinii, binelui impersonal, armoniei unir versale. *Consacaţi-vă* im*ăţluorului*, ne spune devoţiunea. Şi dacă ştim ce este învăţătorul, fie că forma sa poartă numele de Buddha, Krishna sau Iisus, ştim unde duce el, căci Identicul sub toate aspectele sale diverse nu ne poate conduce decât la cel Unic. M Veniţi la Mine, spune Christos... Nimeni nu ajunge la Tatăl decât prin Mine.

— Pentru ce îmi spuneţi: Arată-ne pe Tatăl? Cel ce m-a văzut, a văzut pe Tatăl meu”. Prin Omul-Dumnezeu toţi ajung la viaţă.

„În numele lui Iisus Christos Domnul nostru”, aşa se termină toate rugăciunile voastre liturgice. Puţini se opresc pentru a reflecta la sensul acestei constante

31 Sensul]K Ore i dăm noi cuviitiului rcslc aţa dc Limpede definii |xin ecca cc urmează. învii .if fi zadarnic vă mai insistam.

meditaţii, expresia unui mare şi profund adevăr. Religia ne ordonă să ne consacrări unei fiinţe concrete, asemănătoare nouă în aspectul său uman. Rezultatei e că aproape toţi pot concepe un astfel de Om, exaltare perfectă a omului imperfect, pe când puţini sunt în stare să înţeleagă o simplă lege abstractă, iată de ce religia, propunând oamenilor imitarea unei astfel de fiinţe, deschide drumul multora, care, fără ea, ar rămâne mult timp încă în întuneric. Şi veţi vedea că devotându-se, consacrindu-se serviciului lui Christos, al lui Buddha, al învăţătorului, oricare ar fi, credinciosul elimină treptat egoismul. El nu mai lucrează pentru sine, nu se mai gândeşte la sine. Zi şi noapte e activ de dragul idealului său divin. Şi lucrând astfel, lucrează infailibil, fără a se gândi la aceasta, pentru Dumnezeu însuşi, pentru Cel Unic, Cel Universal. Căci omul desăvârşit, Christos, Buddha sau Krishna, nu are alte interese în viaţa sa decât interesele cosmosului, nicio altă voinţă decât „Voinţa Tatălui”.

Dacă sunteţi reprezentantul unei cauze care vă e scumpă, cu care v-aţi identificai, neavând alt interes în lume, nu e evident că o persoană care vi se consacră fără rezervă, serveşte cauza voastră servindu-vă pe voi, şi o serveşte poate mai hi ne decât ar putea-o face vreodată lucrând independent? Urmând cărarea devoţiunii lucrăm deci totdeauna pentru Cauza Universală, pentru Dumnezeu, dar printr-un ideal concret. Şi acest ideal e accesibil tuturor: e uşor a nu pierde niciodată din vedere o singură clipă pe dumnezeiescul învăţător, pe cel mai scump *prieten* al inimii credincioase. Nu cu bucuria în suflet vă daţi osteneală a servi pe cel mai scump prieten al vostru? Sarcina cea mai grea nu devine ea uşoară? Astfel, viaţa discipolului iubitor e o viaţă de lucru şi de fericire: zi şi noapte lucrează fără a se gândi la oboseală; zi şi noapte se devotează, fără a-şi păta vreodată sufletul gândindu-se la sine. Activitatea ajută creşterii sale, dezinteresul purifică inima sa, iată realizată dubla condiţie care adineauri ne părea am de dificil de îndeplinit.

Acesta e secretul dezvoltării Eului prin metoda

devoţiunii concrete. Cărarea abstracţiunii este destinată micului număr. Cea mai mare parte a omenirii să se consacre unui învăţător desăvârşit. Că acesta este Christos, Buddha. Krishna, nu importă, căci toţi învăţătorii shrit UNA pe planul unde diversitatea dispere. Acei care-şi zic discipolii lor pe pământ pol purta în mină fierul şi focul şi să se extermine reciproc; încă o dată, nu importă: pacea lu’ mi lor spirituale nu ar putea fi tulburată prin fanatismul şi discordiile lor.

Am câu tai să vă arăt în această scară cele două puncte de vedere principale în care se poete cineva aşeza pentru a realiza practic *activitatea dezinteresată** care substituie intereselor noastre personale interesele universului şi ne conduce treptat spre identificarea cu acest universal şi spre eliberarea finală. Această metodă de purificare este numită, în sanscrită. Karma Yoga, de la Karma – activitate, şi *Yoga* – aplicaţie, antrenament, unire. Karma Yoga elimină egoismul, oricare ar fi punctul de vedere, abstract sau concret, din care aţi practica-o. Rezultatul e ceea ce am numit *purificare*. E prima etapă a omului pe cărarea perfecţiunii.

De aici trebuie să înceapă acei care vor să verifice prin ei înşişi realitatea lumilor transcendente. Înainte de a fi îndeplinit acest prim pas. e inutil a vorbi despre altceva: „Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Sa; şi toate celelalte vi se vor adăuga vouă”.

Şi această activitate dezinteresată e într-adevăr cheia fericirii în această viaţă pământească. Ea calmează şi întăreşte spiritul nostru. A gândi la sine e cea mai teribilă din distracţiuni. Atât timp cât acest rezultat nu e cbtigat, meditaţia nu poate da roadele sale; fiumai în spiritul calm şi paşnic se revelează adevărul şi acest calm perfect nu poate fi mai bine gtins decât lucrând potrivit ideii pe care am căutat să vă fac a o înţelege.

Iar cei care voiesc să meargă mai departe, când va veni timpul, li se vor preda anumite metode de meditaţie. Pentru moment, nu serveşte la nimic să vorbim despre ele. Să înceapă prin a-şi reglementa activităţile lor. Să-şi dea

seama de faptul că sunt puşi aici de către Domnii Karmei sau de Voinţa Divină (nu importă numele) şi căci sunt puşi aici pentru că au o datorie de împlinit. Această datorie poate fi banală, trivială, penibilă; dar e datoria tor: s-o împlinească cu o inimă voioasă. Făcându-şi astfel datoria lor către învăţător, sau către Dumnezeu, sau către univers, ei vor creşte, fără a se gândi la creştere, până la punctul unde vălurile încep a cădea de la sine. Aceasta e singura cale sigură: *datoria* înainte de toate, datoria fără gândirea de „sine”. În modul acesta, omul care nu are timp să citească o singură carte în viaţa sa, va creşte mai repede şi mai armonios decât acela care studiază fără răgaz, cu gândul egoist de a creşte.

Căci numai prin suprimarea *egoismului* putem îndepărta vălurile limitării. Eruditul egoist e foarte depărtai de adevăr, pe când omul simplu care nu are ocazia să citească, dar care face tot ceea ce trebuie fără se gândi vreodată «la sine, poate fi pe însăşi pragul Divinităţii, înţelegeţi bine această idee şi puneţi-vă pe lucru pentru a o realiza în viaţa voastră. E primul pas spre verificarea sublimelor învăţăminte ale filosofilor Indiei. De altfel, dacă nu sâmeţi dispuşi să luaţi plini de curaj această hotărâre. orice instrucţie ulterioară vă va fi fără de folos.

NOTE ŞI COMENTARII

11 VH» şi Vedaatw: termenul Ved* înseamnă cmoiţlerc (de Is radicalul sanscrit Vid – a vedea).

Vedele sâni cele mai vechi scripturi sacre iadicac. Trad ilia indiană le consideră ca o expresie a kigoselui divin, o realitate sacri ţi absolută, cu toate că aceeaşi tradiţie dă numele unor autori ai imnurilor vedice (Sergiu Al. George – vezi bibliografia sumari).

Aceste scrieri slut alcătuite din patru cărţi; venerabila carie a imnurilor, *Rig Vetta*, cea mai veche mărturie scrisă de limbi sameritl*; Santa Veda*, care cuprinde ciniete de ritual; *Veda*. cu formule ţi reguli de sacrificii şi AIH arval rrfa, carte de vriji ţi incantaţii magice. Ulterior li s-au adăugat *Cp* (sau „cărţile secrete”) care de fapt reprezintă comentariile Vedelor.

Suma acestor Vede stă la baza brahmanismului ţi hinduismului, precum ţi-a doctrinelor oriodoec de filosofic indiană. Între care cea mai relevantă pentru noi cine *Vetfantv*.

Vedanta (în sanscrită „desăvârşirea Vedelor”) este o doctrină indiană idealist obiectivă, întemeiată în sec al IV-lea i. c.n. de Badarayana, având ea temei Upanişadele pe care s-a eşafodat filosofia brahmanismului şi mai apoi a hinduismului.

<2) Doctrina Tnuuficl elaborată de Societatea de Teoioat pretinde că însumează înţelepciunea care rezultă din studiul evoluţiei vieţii ţi-a formei, studiu ce se efectuează din timpuri imemoriale de către cercetători dotaţi cu aptitudinile necesare, nunţiii *Aifrfepciwtti*. Accţlia ar fi suflete umane care în cursul procesului evolutiv au trecut de la stadiul uman la un stadiu următor, de

Cunoaşterea obţinută până în prezent, printr-un ţir neîntrerupt de Adepţi/constituie Teozofia, înţelepciunea Antică.

Societatea Teozofică ţi doctrina ci au stârnit o vehemguil reacţie în cercurile unor gânditori europeni ţi hindu-ţi consacraţi doctrinelor tradiţionale orientale. Adversarii acestei societăţi consideră el adevărata teozofic a existat în toate timpurile, de la Ammonias Saccas la Iacnh Boehme, Martine/ Pasquale, Fabre (TOlivet, etc., dar că a fost pervertită ţi compromisă de Societatea Teozofică prin faptul ei în doctrina ei s-a încălcat Ură metodă spiritul evoluţiei sdb influenta pozitivismului şi a biologiei; că au foM amestecalc abuziv două domenii: experienţa ştiinţifică ţi experienţa ocultă, fără să se precizeze ce parte din experienţa ştiinţifică este necesară doctrinei oculte.

I se mai obiectează acestei doctrine, printre altele, o alunecare nejusiiftcală spre un budism aproximat iv ţi necooltum adevărat spirit asiatic.

Pentru a distinge adevărata teozofic de doctrina Societăţii Teozofice, Rend Ciudnon o numeşte peiorativ, pe aceasta din urmă, teorafiem.

(3> Cinttric (de la cuvântul grecesc „cabteriltos” – interior): calificare dală în ţoolile vechilor filosofi doctrinei lor secrete. Spre gildă, io antichitate, se distingeau disciplinele esoterice (acroatice sau acromatice) ak lui Arislotel, rezervate doar discipolilor săi (mai ales studiul fizicii ţi parţial al logicii) pe care le preda dimineaţa la Lyceum, de operele exoterice (exterioare) pe care le preda seara tuturor tinerilor doritori să le asculte (în acelaşi Lyceum).

Au mai fost calificate ea esoterice şcolile filosofice ale lui Pitagora şi Platou.

Acest termen a fost reportat şi altor şcoli, doctrine şi învăţături, ortodoxe şi cterodnxe, răzbat în d pini în Extremul Orient, în spaţiu, şi pini în epoca noastră, în timp, parazitat adesea de conotaţii mai mult sau mai puţin baroce.

De remarcai că, orice esoterism autentic al unei doctrine, prezintă o patină de erezie din punctul de vedere al esoterismului corelativ, fapt care în niciun caz nu-l descalifică, dacă este în esenţa lui ortodox, deci conform cu adevărul şi cu simbolismul tradiţional pe care k devoalează.

(4) Carpul eteric: corpul fizic al omului este compus din două vehicule sau corpuri: corpul dens, şi corpul eteric (sau dublul eteric) alcătuit din particule mai subtile ale materiei fizice.

Orice părticică solidă, lichidă sau gazoasă a corpului fizic este înconjurată de un înveliş eteric. Ca atare, dublul eteric este reproducerea exactă a formei dense.

Termenul indian care exprimă „dublul cleric” este *Pratt amayakosha* sau vehiculul Franci.

În Raja Yoga, dublul eteric şi corpul dens. unite, se numesc *Siluttopadhi* sau cel mai inferior Upal Almei.

De reţinui faptul că dublul cleric, fiind numai o parte a corpului fizic, nu este în stare să servească drept vehicul autonom al conştiinţei Omul are corpul eteric comun cu plantele, după cum corpul său dens 3 are comun cu mineralele.

Corpul astral, reprezintă cd de al treilea vehicul al omului, constituit din materia astrali deja menţionată, care pit runde şi suportă dublul cleric. Principiul acestui corp, trezeşte mereu viaţa din starea de inconştienţă. El străluminează corpul eteric în stare de veghe. Un corp cleric lăsat în seama propriilor sale forţe s-ar afla într-o continuă stare de somn. Omul are corpul astral comun cu animalele...

Ceea ce pentru corpul fizic este moartea iar pentru corpul cleric somnul pentru corpul astral este uitarea. Mai putem zice: corpului eteric şi este proprie viaţa, corpului astral conştiinţa, iar Eului amintirea.

Conform tradiţiei vedanlinc ortodoxe, corpul cleric şi corpul cauzal formează – un singur corp – respectiv un singur vehicul sau înveliş (al senzaţiei) emanaţie a „suflului vital” (prana) şi care, de fapt, este numit Pronamayokoshasau vehiculul Franci.

(5) Solidele pintenicecnc: este vorba de cek când poliedre (numite şi figuri cosmice): teiraedul, octocdrul, icosaedrul. cubul şi diodeeacdrul (pentagonal). Aceasta din urmă este inscriptibil în sferă şi cel mai asemănător ci, ca formă (vezi *Tintaios* şi *Pfiedott* – Platon).

Aceste poliedre, înscrise unul în celălalt, se mai găsesc şi în Pentagrama şi secţiunea de aur din Doctrina Anonimi a vechiului Pythagorism.

Acestor „solide” li se atribuie o semnificaţie specială în şcolile platoniciene din Grecia şi Alexandria. Poliedrele respective, deşi diferă unele de altele prin numărul de muchii, unghiuri şi suprafeţe, iau naştere dintr-o» poliedru comun: lelracdrul.

* în ultimă analiză solidele poliedrice ne dau axele structurii tuturor elementelor (chimice). Se poate spune că Dumnezeu geome* irizează în timp ce fasonează cărămizile materici, pentru a clădi universul.

(6) Ziua şi noaptea l-ai Brahma: o zi a lui Brahma corespunde la peste 4 miliarde de ani tereştri – şi cuprinde 14 Manwantarv (o

Manwanlara comportă o perioadă de peste 300

milioane de ani tereştri).

La extremitatea acestei „zile” arc Utc disoluţia universului (Fraloaya) ţi resorbirea lui în Dumnezeu: „noaptea” sau repausul lui Brahma.

O» şi o noapte a lui Brahma formează o perioadă cosmică, Calpa. După.3600 Kalpa ac produce disoluţi universală a tuturor esenţelor (Mahă Fraloaya) şi însuşi Brahma se pierde în Brahman, Dumnezeu se pierde în Absolutul neutru şi nedeterminat din care emană. După aceea, Absolutul va naşte un nou Brahma prin care va răspunde cu un nou ciclu de creaţii şi distrugeri psihice şi cosmice. (Lois de Manou)

(7) Reîncarnare! are la bază conceptul Karman, unul dintre cele 4 concepte esenţiale care structurează gândirea indiană: Karman, mâyi, nirvāṇa şi Yoga.

Karman este legea cauzalităţii universale care solidarizează pe om cu cosmosul şi îl constrânge să transmigreze în mod indefinit. Karman determină natura şi sensul reîncarnărilor sale viitoare.

Trecutul fiecărui suflet, în existentele anterioare, este forţa care dirijează existenţa sa prezentă şi viitoare. Această teorie a lui Karman este comună tuturor doctrinelor (darsanclor) indiene: Samkya, Vedanta, Budismul şi Brahmanismul.

Ea este viu disputată şi contestată de unii gânditori europeni şi indieni, între care cităm pe Reni (iucnun, Julien Evola, Georg Fe urste în Ananda K. Coomaraswamy ele.

Ide ca de reîncarnare, spune R. Guinun, este o idee foarte modernă. Pentru combaterea ci aduce o serie de argumente metafizice, psihologice şi de hermeneutici a unor texte ale doctrinelor vedantină şi Budism.

Nicio doctrină tradiţională, spune Gudnoo printre akele, na admis vreodată reîncarnarea: această credinţi a fost complet străină în întreaga antichitate, deşi s-a încercat sprijinirecredinţei în reîncarnare pe o interpretare tendenţioasă a câtorva lexic mai mult sau mai puţin simbolice; chiar în Budism ar fi vorba numai de „schimbări de stare”, ceea ce în mod evident, nu este deloc acelaşi

lucra cu o pluralitate de vie îi succesive, ci doar în mod simbolic, stări diferite au fost uneori descrise ca „vieţi” prin analogic cu starea actuală a sufletului uman şi cu condiţiile existentei sale terestre.

Pentru o mai temeinici edificare a se vedea lucrurile de referinţă ale acestuia: „L'Errcur Spirite” 51 „Le Thloaophisme”.

După toate probabilităţile originea acestei doctrine trebuie căutată în straturile autohtone ale poporului indian, spune Georg Fcursâcin.

Doctrina reîncarnării, spune el, a suferit diverse faze de dezvoltare; de la o versiune primitivi materialista, care încă prevalează în masele necducate din India, la o concepţie psihologici foarte elaborata în Budism. Aici această teorie arhaică nu mai este înţeleasă în sensul de re – naştere (punar – junraan) ci care – devenire (punar – bhava). Diferenţa între aceste două formulări constă în aceea că cea de a doua nu admite transmigrarea subiectului, dat fiind că Budismul arunci conceptul (k substanţialitate şi cel al unui ego-e continuu. Trecerea de la o naştere la următoarea este explicata cu ajutorul voxusului cauzal (legăturii cauzale: pralilya – samutpftda): entitatea nouă ia naştere în strictl dependenţă de existenţa precedentă, precum o torţă poate aprinde o altă torţa. Astfel ca, ar fi cu lotul greşii să se vorbească de o transmigrate a sufletelor (Ge-rg Fcursicin: The essence of Yoga – Rider and Co. l-cmdon, 1974).

A.K. Coomaraswamy considera ca noţiunea de „reîncarnare”, în sensul unei renaşteri pe pamini a unor indivizi defuncţi, reprezintă doar o eroare de înţelegere a doctrinelor eredităţii, transmigraţiei şi regenerării (vezi Hinduismect Booddhiame – Galltraard, 1949).

Filosoful german indianist Paul Deu & sen relevi că în niciun text Vedic preupantşadic nu se semnalează doctrina transmigririi sufletului, deşi Upanişadcic o atribuie Rigvedei. Maniera artificiali în care se susţine acesta îndrituieşte concluzia că avem de a face cu o doctrină de origine recentă, pentru justificarea căreia s-a căutat o

confirmare în texte sanscrite (The Philosophy of the Upanishadas, New York, 1966).

(8) „măvăn rqprezintă nul dintre conceptele fundamentale ale gândirii indiene. Mivă sau iluzia cosmipă asumată şi chiar valorizată de omul orbit de neştiinţă sau ignoranţă (svidya), este procesul misterios care naşte şi susţine cosmosul, şi în felul acesta, face posibilă „eterna întoarcere” a existenţelor.

În alţi termeni, mâvă, este principiul prim prin care omul încearcă lunvca ea pe o realitate în sine, ca pe un non-Eu, xucombind prin aceasta la o iluzie datorită „ignoranţei” (avitivă).

Ceea ce numim procesul lumii, creaţia, etic de fapt un joc (Kxida, lila) pe care Spirinul îl joact cu el însuţi.

V.com Brahma este o esenţă pur spirituală, jocul produs în el de Miyi este considerat ca un proces de gândire: lumea etic visul lui Dumnezeu.

BIBLIOGRAFIE

1. „The Vedanlasutras of Badarayana” with inc commentary bv Sankara. Mi

(New York. 1962)

2. Arianda K. Coomaraswamy/Hinduisme el Bouddhinste

(Gallimard, 1941, Paris)

3. Paul Deussen: „The Philosophy of the Upanishads”.

(New York, 1966)

4. Mircea F.liade: „Le Yoga. Immorlalild el libertd”.

(Payol, Paris, 1968)

5. George Feurstein: „The essence ol Yoga”.

(Rider and CO., London, 1974)

6. Sergiu Al. George: „Filosofia indiana în texte”.

(Eel Ştiinţifică, Bucureşti, 1971)

7. Rend Guénon; „Le Thdosophisme. Histoire d’unc pseudoreligion”.

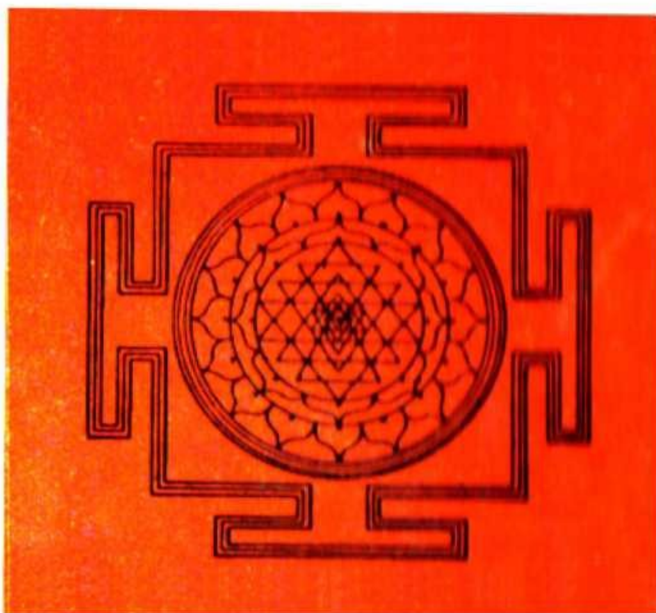
(Paris, 19 (d»

8. Rend Gudnon: „L’Momme el son devenir se ion Vedanta”.

(Paris, 1942)

9. Manava-DHarmar* „Sastra. Loisde Manu”.
(Paris, 1911)
10. F. Max Miller: The Upanishads” Mi
(New York, 1962)
11. Radhakrishnan: „Indian Philosophy-” 1
(Bombay, 1977)
12. Radhakrishnan: „L’hinduisme et la vie”.
(Felix Alean. Paris, 1929)

CUPRINS

"Cauza ultimă a tuturor mizeriilor noastre este deci ignoranţa, ignorarea faptului că noi sîntem una cu TOTUL. Această ignoranţă trebuie să fie suprimată prin expansiunea treptată a conştiinţei noastre; aceasta e ceea ce înţelegem noi prin creşterea omului."

J. C. CHATTERJI

ISBN 973-9563-0-1

Este evident ci aici nu e* le vorba de un infern „veşnic1”, ci numai de suferinţe groaznice, deşi limitate, care alirşg sufletul pervers io regiunile inferioare ale lumii astrale.

** La omul destul de evoluat al epocii actuale. Ca toate perioadele medii, aceşti perioadă e foarte elastici

** Identitatea Legii ţi-a Fiinţei va fi stabilită în conferinţa a Vili a

— Acei care ştiu ce se înţelege Io mecanici prin „compunere* forţelor*” vor înţelege imediat aceasta, destinul este reprezentat

[irin *rezultanta* tuturor forţelor puse în joc sau încercate de către iinţi pini în clipa prezenta. Dacă nicio noul focţi nu intervine, viaţa va urma această rezultantă, însă apariţia voinţei are drept efect de-a face „intre în loc forte noi, care modifici în fiecare clipa rezultanta „fatali. Înţelepciunea, în ŞTI – rţit, ne luminează: că ne a/aţa, întru cil ne priveşte, forte altfidatl necunoscute ţi ne permite o alegere judicioasa a acestor noi forte, de a schimba radical sensul rezultantei, sau de a o anula complet. Karma care determini o încarnare poate fi considerat! ca rezultanta primi, permiţând de a prezice viitorul *probabil* al individului, înst această rezultant! va putea fi modificaţi cu atât mai mult, cu cât individul arc mai multă înţelepciune ţi voinţa. Există un proverb bine cunoscut astrologilor: „Înţeleptul îţi conduce steaua; ignorantul este condus de ea.

— Femru Divinul Krkhna, *o renunţa* 1* acţiune, nu înseamnă *începu soacţiona*r, ci de a înceta să acţionezi *tine*.

acţionând fie pentru *Universal*, fie pentru V (Logosul) (versetele 4 şi 6 duie). Aceasta iucimnH indeuebi de-a înceta /tun căci: „Oricine, ivistringpnd orpode acţiunii rhncţte în gândul său obiectele simţurilor, acest nodbwl, o Afjuiu, merd Uliii de ipocrit. Inxă acela care, stăpânind simţurile prin vuioţi, îndeplineşte privi în ataşare b obiectele simţurilor, acela ele cu adevărat demn”. *„Acţionează* deci cu sinceritate. căci *acţiunea este superioară neacţiunii*: inactiv, chiar fiinţarea ta fizică ar fi imposibilă”. (Id. 111, 6 – 81